

**ZPRÁVA ZA ROK 2017
O STAVU VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ
PODANÝCH PROTI ČESKÉ REPUBLICE
K MEZINÁRODNÍM ORGÁNŮM OCHRANY
LIDSKÝCH PRÁV**

PŘEHLED ZPRÁVY

I. STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

II. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

III. OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN

IV. DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ V RÁMCI KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

PŘÍLOHY

OBSAH

Zastupování státu v řízeních o stížnostech podaných k Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen ‚Soud‘) na základě Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen ‚Úmluva‘) je dle novelizovaného zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (dále jen ‚kompetenční zákon‘), svěřeno Ministerstvu spravedlnosti. K provádění této agendy byla zřízena funkce vládního zmocněnce, jehož postavení a činnost se řídí Statutem vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva (dále jen ‚Statut‘) schváleným vládou (příloha usnesení vlády ze dne 17. srpna 2009 č. 1024). Plnění úkolů je zajišťováno odborným aparátem kanceláře vládního zmocněnce, která je odborem jmenovaného ministerstva.

Od roku 2003 plní Ministerstvo spravedlnosti a vládní zmocněnec obdobnou úlohu jako ve vztahu k Soudu též ve vztahu k Výboru OSN pro lidská práva v řízení podle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, a to na základě zákona č. 517/2002 Sb., kterým byl změněn uvedený kompetenční zákon.

Vláda svým usnesením ze dne 27. února 2017 č. 155 o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv pověřila Ministerstvo spravedlnosti výkonem veškeré agendy související se zastupováním v těchto řízeních, a to před šesti dalšími mezinárodními orgány (věcně jde o Evropský výbor pro sociální práva a pět dalších smluvních orgánů OSN, které usnesení vlády vyjmenovává¹). Tímto a související změnou Statutu byla o tuto agendu rozšířena působnost kanceláře vládního zmocněnce, která dosud vyřizovala pouze stížnosti podané k Soudu nebo individuální oznámení podaná k Výboru OSN pro lidská práva.

Postupné rozšiřování okruhu působnosti vládního zmocněnce a jím vedené kanceláře musí z povahy věci nalézt svůj odraz i v členění zprávy, kterou je vládní zmocněnec povinen dle čl. 4 odst. 1 písm. i) Statutu každoročně prostřednictvím ministra spravedlnosti postoupit vládě. Zpráva jako celek je tudíž nově členěna do čtyř dílčích zpráv věnovaných jednotlivým agendám. Stěžejní zůstává i nadále první zpráva, která pojednává o stavu vyřizování stížností podaných k Soudu. Druhá zpráva druhá se týká vyřizování kolektivních stížností podaných k Evropskému výboru pro sociální práva. Třetí zpráva se pak soustředí na vyřizování oznámení podaných ke smluvním orgánům OSN. Činnost kanceláře vládního zmocněnce se nicméně nevyčerpává jen zastupováním státu v těchto sporných řízeních před mezinárodními orgány ochrany lidských práv, ale zahrnuje také řadu dalších aktivit, jejichž shrnutí tvoří rovněž novou čtvrtou zprávu.

---

¹ Konkrétně jde o Výbor OSN proti mučení zřízený na základě článku 22 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (vyhlášena pod č. 143/1988 Sb.), Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace podle článku 14 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhlášena pod č. 95/1974 Sb.), Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen podle Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhlášen pod č. 57/2001 Sb. m. s.), Výbor OSN pro práva dítěte podle Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte zavádějícího postup předkládání oznámení (vyhlášen pod č. 28/2016 Sb. m. s.) a Výbor OSN pro nucená zmizení podle článku 31 Mezinárodní úmluvy o ochraně všech osob před nuceným zmizením (vyhlášena pod č. 13/2017 Sb. m. s.). Kromě toho v roce 2017 vláda zahájila proces směřující k ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Návrh schválený usnesením vlády ze dne 22. května 2017 č. 391 přitom počítá s tím, že zajištěním provádění Protokolu bude rovněž pověřen vládní zmocněnec a jeho kancelář.

I.

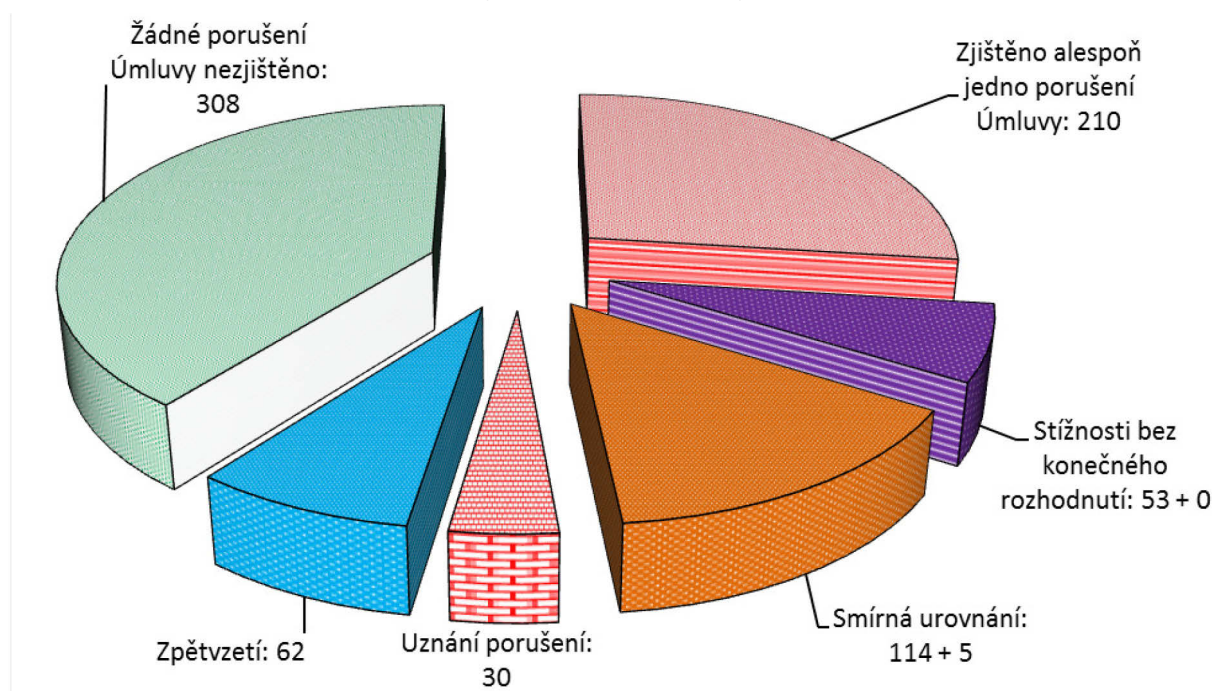
STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

ÚVOD

Česká republika jako nástupkyně České a Slovenské Federativní Republiky je od 18. března 1992 vázána Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech, dále jen „Úmluva“) a podrobena pravomoci Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) projednávat individuální a mezistátní stížnosti na porušení závazků vyplývajících z Úmluvy a těch protokolů ji doplňujících, které naše země ratifikovala.

Ježto však Česká republika jako samostatný stát existuje toliko od 1. ledna 1993, úvodní graf vyjadřuje, jak si Česká republika celkově stojí za dobu, po kterou je samostatně součástí systému Úmluvy, do konce období, za něž je zpráva podávána, tj. v letech 1993 až 2017. Ke grafu je třeba vedle odkazu na metodiku jeho zpracování² předeslat, že zachycuje pouze zlomek z celkového počtu případů předložených za oněch 25 let proti České republice, neboť naprostá většina stížností nebývá žalované vládě oznamována, ale proces projednávání těchto podání v podstatě záhy po doručení Soudu končí jejich odmítnutím samosoudcem.

**Stav projednání stížností oznámených vládě České republiky od 01/01/1993 do 31/12/2017
(celkem 777 stížností)**

² Přehled vychází z údajů shromážděných Kanceláří vládního zmocněnce na základě oznámených („komunikovaných“) stížností. K metodice zpracování viz přílohu č. 3 této zprávy.

Právě delší časové období, na rozdíl od pouhého jednoho kalendářního roku, na který se zpráva dále zaměří, umožňuje získat celkový pohled na vývoj této agendy. Během roku 2017 nicméně Soud ve vztahu k České republice:

- v jedné věci konstatoval porušení Úmluvy a ve čtyřech věcech v návaznosti na předchozí zjištěné porušení přiznal celkem pěti stěžovatelům spravedlivé zadostiučinění,
- vydal tři rozsudky, v nichž dospěl k závěru, že k porušení Úmluvy nedošlo, z toho jeden rozsudek velkého senátu,
- vydal čtyři rozhodnutí, kterými prohlásil pět stížností za nepřijatelné (vedle toho samosoudcovsky odmítl dvě stížnosti, o nichž byla vláda toliko informována, přičemž v jedné z nich Soud dříve vydal předběžné opatření),
- schválil jedno smírné urovnání,
- neschválil žádné jednostranné prohlášení vlády (žádné ani nebylo předloženo) a
- neučinil žádné odůvodněné rozhodnutí o zastavení řízení o stížnosti.

Vládě pak bylo oznámeno 14 nových stížností.

Referované případy však tvoří pouze malou výšeč z objemu kauz, jimiž se Soud zabývá. V roce 2017 Soud zasedající jako samosoudce odmítl více než 400 stížností směřujících proti České republice. Ke konci roku 2017 čekalo na vyřízení 98 stížností, z toho 25 před prvním posouzením, zda budou oznámeny vládě, či nikoli.³

Soud v roce 2017 přiznal spravedlivé zadostiučinění v celkové výši necelých 154 tis. €, dobrovolně se pak vláda v rámci smírného urovnání zavázala uhradit částku 14,5 tis. €. Ve všech případech se jednalo o zjištěné či předpokládané porušení majetkových práv (většinou z titulu nezákonné regulace nájemních vztahů), z čehož především pramení relativně vysoká částka zaplaceného zadostiučinění.

Vedle finančního aspektu agendy stížností je namístě brát zřetel na skutečnost, že z rozsudků, v nichž bylo shledáno porušení Úmluvy, a případně také ze smírných urovnání nebo jednostranných prohlášení vlády vyplývají další povinnosti na poli nápravných opatření.

Tato zpráva je tudíž dále členěna na dvě části. První, nazvaná část nalézací, neboť se týká procesu nalézání práva vyplývajícího z Úmluvy, je věnována přehledu řízení před Soudem, tedy rozhodování Soudu o stížnostech podaných proti České republice, případně dalším událostem a aktivitám spojeným s fungováním Soudu ve vztahu k naší zemi. Druhá část, nazvaná část vykonávací, se pak zabývá problematikou implementace rozsudků (rozhodnutí) Soudu, tedy jejich výkonu, nad níž dohlíží jiný orgán Úmluvy, a sice Výbor ministrů Rady Evropy.

Závěrem je ještě namístě upřesnit, že tam, kde není uvedeno u názvu stížnosti jméno žalovaného státu, je jím Česká republika. Identifikační údaje stížností nejsou kompletní, nacházejí-li se na jiném místě této zprávy (v příloze č. 1 nebo 2) nebo nejsou relevantní pro období, za které se zpráva podává.

---

³ Je třeba upozornit i na to, že od počátku roku 2014 Soud uplatňuje mnohem přísnější formální požadavky na obsah stížnosti vtělené do novelizovaného znění článku 47 jednacího řádu Soudu, k jejichž splnění slouží nový formulář stížnosti; k další úpravě došlo s účinností od roku ledna 2016. Nezanedbatelný počet stížností je považován za neprojednatelný – nejsou přidělovány k projednání žádné rozhodovací formaci a soudní řízení o nich fakticky není ani zahájeno. Soud nevyzývá stěžovatele k doplnění těchto stížností, ale snaží se urychleně administrativně odmítnout ty, které uvedené požadavky nesplňují tak, aby stěžovatelé měli případně možnost v původní šestiměsíční lhůtě, pokud ještě běží, podat formálně bezvadnou stížnost znovu. Tato zostřená praxe byla kritizována pro přepjatý formalismus; Soud však poukazuje na to, že připuštěním k vyřízení jen formálně bezvadných stížností se výrazně celý proces urychluje. Jednak odpadá část administrativy spojená s přípravou stížnosti na projednání, jednak je zpracování takových stížností celkově snazší.

1. NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

V této části pojednáme o agendě podáním přehledu:

- věcí, v nichž Soud vynesl formální rozhodnutí, jimiž řízení o stížnosti nebo o některém z jejích aspektů uzavřel,
- jiných relevantních událostí či aktivit v řízení před Soudem.

1.1. ROZHODNUTÍ SOUDU O STÍŽNOSTECH PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

O stížnostech může Soud rozhodnout následujícími způsoby:

- určit porušení Úmluvy nebo jejích protokolů a přiznat spravedlivé zadostiučinění,
- zamítnout nebo odmítnout stížnost,
- zastavit řízení o stížnosti, ať už pro smírné urovnání, jednostranné prohlášení vlády nebo zpětvzetí stížnosti.

Těmto situacím odpovídá i členění této kapitoly.

1.1.1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDKY

Do tohoto oddílu v návaznosti na výše uvedený graf spadají případy, v nichž bylo Soudem shledáno porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu „Zjištěno alespoň jedno porušení“) nebo bylo v návaznosti na předchozí odsuzující rozsudek rozhodnuto o spravedlivém zadostiučinění (i tyto případy tedy spadají do kategorie „zjištěno porušení“, ale odsuzující rozsudek byl obvykle vydán dříve než v období, za které se předkládá zpráva).

Ve všech těchto případech je zpravidla nezbytné zaplatit přiznané nebo sjednané zadostiučinění, případně analyzovat, zda není namístě přijmout další opatření k nápravě.

Odsuzující rozsudky vůči České republice vydal Soud v roce 2017 celkem čtyři, z toho jeden ve věci samé a tři ke spravedlivému zadostiučinění, přičemž jeden z posledně jmenovaných se týkal dvou stížností.

1.1.1.1. Rozsudky ve věci samé

Jediný takový rozsudek se týkal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektu práva na přístup k Ústavnímu soudu, a to v důsledku **chybného určení lhůty pro podání ústavní stížnosti** soudcem zpravodajem (*Beránek*).

1.1.1.2. Rozsudky ke spravedlivému zadostiučinění

Soud v roce 2017 se značným časovým odstupem od rozsudků ve věci samé, v nichž shledal porušení práva pokojně užívat majetek podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, rozhodl o spravedlivém zadostiučinění v těchto věcech:

- kauzy *Čapský a Jeschkeová* (jeden rozsudek) a *Heldenburgovi* se týkaly **výše náhrady za nucené omezení vlastnického práva v důsledku nezákonné regulace nájemních vztahů** v letech 2002–2006, přičemž Soud učinil závěr, že je namístě stěžovatelům přiznat rozdíl mezi tržním a regulovaným nájemným;
- věc *Žáková* se vztahovala k **určení vlastnictví k pozemkům**, za jejichž vlastníka byla původně považována, avšak nepožádala o restituci podle příslušných předpisů.

Problematika výkonu odsuzujících rozsudků vydaných v dřívějších letech je pojednána ve druhé části této zprávy.

1.1.2. ROZSUDKY O NEPORUŠENÍ ÚMLUVY A ROZHODNUTÍ O NEPŘIJATELNOSTI

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž nebylo zjištěno žádné porušení Úmluvy, ať už rozsudkem ve věci samé nebo rozhodnutím, jímž se stížnost odmítá jako nepřijatelná (tato skupina odpovídá kategorii grafu „Žádné porušení Úmluvy nezjištěno“).

V těchto případech byly tedy stížnosti zamítnuty rozsudkem nebo odmítnuty rozhodnutím, což je pro žalovanou stát příznivé. I tyto věci však mohou mít značný význam, ať již pro potenciální stěžovatele, např. tam, kde se Soud vyslovil k účinnosti prostředku nápravy, který je stěžovatel povinen vyčerpat před podáním stížnosti, nebo pro stát v podobě signálu o možném problému z hlediska práva Úmluvy (i když se Soud nakonec k problému nevypravil, např. pro nesplnění některé z podmínek přijatelnosti nesouvisejících s odůvodněností stížnosti, nebo sice rozhodl o neporušení, avšak s určitými výhradami,⁴ či obecně z právního hlediska v podobě vyjasnění nebo rozvoje judikatury Soudu).

1.1.2.1. Rozsudky o neporušení Úmluvy

V uplynulém roce vydal Soud tři rozsudky, v nichž dospěl k závěru, že Úmluva ani její protokoly porušeny nebyly. Tyto stížnosti se týkaly zejména práv nebo svobod zakotvených v ustanovení:

- článku 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v souvislosti se **soudním přezkumem výsledků bezpečnostního řízení** spočívajícího v odnětí oprávnění ke styku s utajovanými informacemi, a to v aspektu rovnosti zbraní a kontradiktornosti řízení (*Regner*), jakož i v trestních řízeních vedených proti stěžovatelům, pokud jde o **možnost obhajoby vyslechnout svědky obžaloby** (*Bátěk a ostatní, Štulíř*).

1.1.2.2. Rozhodnutí o odmítnutí stížností

Některé stížnosti byly také prohlášeny za nepřijatelné (tedy odmítnuty pro nesplnění některé z podmínek přijatelnosti stanovených Úmluvou), ať už po stanovisku vlády, nebo bez předchozího oznámení stížnosti vládě. Ve věcech, v nichž bylo vyžádáno stanovisko vlády, se stěžovatelé zejména dovolávali těchto ustanovení:

- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) a článku 13 Úmluvy (právo na účinný vnitrostátní prostředek nápravy) v souvislosti s namítanou **nepřiměřenou délkou soudních řízení** (*DOMIRA, spol. s r. o. a Meluzínová; Zaňko; Skupa*),
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektu **práva na přístup k soudu**, jež mělo být porušeno v důsledku nepřiměřené výše soudního poplatku, jakož i s tím souvisejícího porušení článku 1 Protokolu č. 1 (právo na pokojné užívání majetku) (*Šlechta*).

Zdá se, že v roce 2017 Soud nevydal žádné odůvodněné rozhodnutí bez stanoviska vlády,⁵ nicméně za zmínku stojí, že:

- jednu stížnost, u níž vládě oznámil předběžné opatření, aniž si však vyžádal její stanovisko, nakonec odmítl rozhodnutím samosoudce, a to pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy (*L. P. a ostatní*, č. 61025/16); věc se týkala umístění rodiny migrantů s malými dětmi do zařízení pro zajištění cizinců;

⁴ Třebaže rozsudky o neporušení nejsou předmětem dohledu Výboru ministrů Rady Evropy, lze s nadsázkou argumentovat, že podle čl. 46 odst. 1 Úmluvy jsou pro státy, které byly účastníky řízení ve věci, závazné všechny rozsudky, nejenom ty odsuzující, zejména tam, kde Soud naznačuje, že jeho názor na daný problém nemusí být definitivní. K tomu viz blíže úvahy o implementaci rozsudku velkého senátu ve věci *Dubská a Krejzová*, rozvedené v pododdílu 2.3.1.2.

⁵ Soud využívá článek 27 Úmluvy, který dává samosoudci pravomoc odmítnout stížnost, pokud takové rozhodnutí lze učinit bez dalšího přezkoumání, i tam, kde jsou některé jiné námitky obsažené ve stížnosti oznamovány žalované vládě. Proto se tzv. částečná rozhodnutí o přijatelnosti, známá z minulosti, stala výjimkou.

- naopak řízení o stížnosti *Nadiradze* (č. 6704/17), která s ohledem na veřejně známé okolnosti zřejmě směřovala proti chystanému vydání stěžovatele do Gruzie k trestnímu stíhání, bylo samosoudcem formálně zastaveno poté, co Soud vládu také informoval o svém rozhodnutí nevydat navrhované předběžné opatření.

Podrobnější informace o zamítavých rozsudcích a odmítavých rozhodnutích (s výjimkou těch posledně zmíněných, u nichž nejsou známy dostatečné podrobnosti o obsahu příslušných rozhodnutí) z hlediska skutkových okolností jednotlivých případů i jejich právního posouzení ze strany Soudu, včetně identifikačních údajů stížností, se nacházejí v příloze č. 2 této zprávy.

1.1.3. STÍŽNOSTI, O NICHŽ BYLO ŘÍZENÍ ZASTAVENO

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž Soud rozhodl o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu svých případů, a tedy řízení o nich zastavil, a to z následujících možných důvodů:

- stát uzavřel se stěžovatelem smír, takže nepřímo (případně i přímo) uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a dohodl výši zadostiučinění za toto porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu ‚Smírná urovnání‘), někdy také poté, co Soud vydal odsuzující rozsudek a ponechal otázku spravedlivého zadostiučinění otevřenou,
- stát se po neúspěšném jednání o smíru uchýlil k jednostrannému prohlášení vlády, jímž uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a stěžovateli nabídl zadostiučinění za toto porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu ‚Uznání porušení‘),
- stěžovatel vzal stížnost zpět (tato skupina odpovídá kategorii grafu ‚Zpětvzetí‘).

1.1.3.1. Smírně urovnané případy

Soud schválil jedno smírné urovnání stížnosti, která se týkala zejména porušení článku 1 Protokolu č. 1 nezákonnou regulací nájemních vztahů v letech 2002–2006; stěžovatelům byla na tomto základě uhrazena částka 14,5 tis. € (*Polata a Polatová*, č. 60786/13, rozhodnutí ze dne 30. března 2017).

Plnění podmínek smírných urovnání rovněž podléhá dohledu Výboru ministrů. Vzhledem k tomu, že v uvedené věci stát převzal toliko závazek k úhradě přiměřeného zadostiučinění, který byl řádně a včas splněn, nebude o tomto případu dále referováno ve druhé části této zprávy.

1.1.3.2. Případy uzavřené jednostranným prohlášením vlády

Jak již bylo zmíněno výše, v roce 2016 nebylo schváleno žádné jednostranné prohlášení vlády ani nebylo takové jednostranné prohlášení ke schválení předloženo.

1.1.3.3. Stížnosti vzaté zpět

U některých stížností Soud dospívá k závěru, na základě ať už výslovného přání nebo procesní nečinnosti stěžovatele, že tento na projednání své stížnosti nadále netrvá. Taková situace však v roce 2017 nenastala u žádné stížnosti oznámené vládě.

1.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI A DALŠÍ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Další členění této kapitoly je předurčeno samotným nadpisem.

1.2.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Soud v roce 2017 oznámil vládě České republiky celkem 14 nových stížností, jejichž přehled je podán dále podle hlavních dotčených ustanovení Úmluvy nebo jejich protokolů:

- čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost), co se týče **zákonosti vydávací vazby na pozadí délky a průběhu azylového řízení** a probíhajícího řízení o vydání stěžovatele k trestnímu stíhání do Ruska, je referenčním ustanovením ve věci *Komissarov* (č. 20611/17);

- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces v rovině jeho obecných aspektů) je právním základem námitky **nerespektování práva na přístup k soudu** v důsledku odmítnutí ústavní stížnosti pro nepodání dovolání v záležitosti směnky ve věci *Šedinová* (č. 17662/15); totéž právo na přístup k soudu, tentokrát spolu s právem na odůvodnění soudního rozhodnutí, vystupuje ve věci *AUTO HÉGR, a. s.* (č. 20745/15) týkající se řízení před Ústavním soudem a Nejvyšším soudem; naproti tomu je ve věci *Janáček* (č. 9634/17), jež se také týká řízení před Ústavním soudem, zpochybňováno **naplnění zásady kontradiktornosti řízení** v důsledku nepostoupení vyjádření dotčených orgánů ke stěžovatelově ústavní stížnosti;
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý trestní proces v rovině jeho obecných aspektů) je dotčen v rovině **zásady kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní**, ale i v obecnější rovině **spravedlivosti projednání trestní věci a hodnocení důkazů**, které není svévolné nebo hrubě zkreslující, a to ve věci *Konečný* (č. 25775/15); stejné ustanovení je v souvislosti s trestním řízením proti stěžovateli dovoláváno i ve věci *Khalifa* (č. 31767/13), a to zejména s ohledem na **posuzování otázek přípustnosti důkazů, pořizování znaleckých posudků a nestrannosti ustanoveného znalce**;
- čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy (právo na spravedlivý trestní proces v aspektu **práva na výslech svědků obžaloby**) vystupuje do popředí ve věcech *Schäfer a Todorovič* (č. 43861/13 a 43883/13), *Barsegian* (č. 6261/16), *Lázók* (č. 43676/15), *Málek a Černín* (č. 32193/16 a 32637/16) a *Podlipní* (č. 9128/13);
- článek 1 Protokolu č. 1 (právo na pokojné užívání majetku) představuje středobod stížnosti na faktické převzetí vlastnického práva k pozemkům státem v důsledku **neuplatnění restitučního nároku stěžovatelem**, které nastalo ve věci *Dohnal* (č. 54168/15).

1.2.2. DALŠÍ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Kromě potřeby reagovat na nově oznámené stížnosti a zpracovat k nim úvodní a doplňující stanovisko vlády byly realizovány další aktivity související jednak se stížnostmi proti České republice, jednak se stížnostmi proti třetím zemím.

1.2.2.1. Další zpracovávaná stanoviska ke stížnostem proti České republice

Jménem vlády byla Soudu předložena taktéž stanoviska k následujícím problematikám nastoleným ve stížnostech oznámených před rokem 2017:

- články 2 a 3 (právo na život a zákaz nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání) v hmotněprávní i procesní složce jsou dovolávány ve věci *Polcarová* (č. 52256/15), kde se roční stěžovatelka stala **obětí domácího násilí** ze strany matky s trvalými a závažnými následky na zdraví, které ji bezprostředně ohrožovaly na životě. Hmotněprávní porušení těchto ustanovení je spatřováno v nepřijetí preventivních opatření k ochraně života a zdraví stěžovatelky ze strany policie a orgánu sociálně právní ochrany dětí, které včas nezakročily, ač jim mělo být s ohledem na okolnosti zřejmé, že stěžovatelce hrozí v péči její matky bezprostřední a reálné nebezpečí. Procesní složka, konkrétně co do požadavku na odpovídající potrestání pachatele, měla být porušena výsledkem následného trestního řízení, když toto sice nade vše pochybnost určilo za viníka stěžovatelčinu matku, nicméně ta nakonec v důsledku procesních pochybení orgánů činných v trestním řízení unikla potrestání;
- čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) stran požadavků na **kontradiktornost řízení a rovnost zbraní** je dotčen ve věci *Colloredo Mansfeldová* (č. 51896/12), v níž stěžovatelka tvrdí, že jí nebylo umožněno vyjádřit se ke stěžejnímu důkazu, na němž vnitrostátní soudy založily svá rozhodnutí (stížnost je obdobná jako ve věci *Colloredo Mannsfeld*, v níž byl v roce 2016 vydán odsuzující rozsudek);
- článek 1 Protokolu č. 1 (ochrana majetku) je dovoláván ve věcech *Ráž* (č. 39843/16) a *Stuchlý* (č. 45417/16), jejichž podstata se týká **absence zákonného podkladu pro regulaci nájemného** v letech 2002 až 2006, a lze je tudíž zařadit do skupiny stížností, u nichž Soud v uplynulém roce

rozhodl o výši spravedlivého zadostiučinění v rozsudcích ve věci *Čapský, Jeschkeová a Heldenburgovi*;

- článek 1 Protokolu č. 1 (ochrana majetku) je rovněž jádrem stížnosti *Pálka a ostatní* (č. 30262/13), v níž stěžovatelé brojí proti **výši náhrady**, již obdrželi **za pozemky, které byly vyvlastněny** ve veřejném zájmu pro účely vybudování dálnice; stěžovatelé zejména tvrdí, že náhradu odpovídající tzv. úřední ceně nelze považovat za přiměřenou, neboť je podstatně nižší, než je tržní hodnota vyvlastněného majetku.

1.2.2.2. Realizace předběžných opatření

V roce 2017 Soud nevydal vůči České republice žádné předběžné opatření. Lze nicméně poukázat na závěr pododdílu 1.1.2.2. této zprávy a odkaz na věc *Nadiradze*, v níž bylo navrhováno předběžné opatření, avšak Soud rozhodl řízení o této stížnosti zastavit. Soud v lednu 2017 zrušil předběžné opatření ve věci *L. P. a ostatní*, zmíněné na témže místě výše.

1.2.2.3. Ústní jednání před Soudem

V roce 2017 se nekonalo před Soudem žádné veřejné jednání v české věci, snad s výjimkou vyhlášení rozsudku velkého senátu ve věci *Regner* dne 19. září 2017, o němž je podrobně referováno v příloze č. 2 této zprávy.

1.2.2.4. Aktivity související se stížnostmi proti třetím zemím

Vláda úspěšně požádala o možnost vstoupit do řízení jako vedlejší účastník podle čl. 36 odst. 2 Úmluvy, a to ve věcech *K. O. a V. M. proti Norsku* (č. 64808/16), *Abdi Ibrahim proti Norsku* (č. 15379/16) a *Pedersen a ostatní proti Norsku* (č. 39710/15). Případy se týkají odebrání dětí a jejich umístění do pěstounské péče při stanovení minimálního kontaktu s biologickým rodičem. Ve dvou posledně zmíněných případech nadto po dlouhodobém umístění dětí do pěstounské péče následovalo rozhodnutí o zbavení rodičů rodičovské odpovědnosti a osvojení dětí pěstouny.

Jelikož stížnosti podané v roce 2017 ve věcech *E. M. proti Norsku* (č. 53471/17) a *Makarová proti Spojenému království* (č. 67149/17), které se týkají mediálně známých případů českých občanů v zahraničí (po řadě odebrání dětí z péče biologických rodičů v Norsku a zproštění obviněného ze zabití českého občana porodním soudem v Anglii) a byly předmětem meziresortních konzultací, nebyly (dosud) oznámeny žalovaným státům, nedostala vláda České republiky (zatím) příležitost vstoupit do řízení o nich jako vedlejší účastník podle čl. 36 odst. 1 Úmluvy a je třeba vyčkat rozhodnutí Soudu o dalším postupu; zdá se však v každém případě, že stížnosti nebyly považovány za neprojednatelné.

2. VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

Tato část navazuje dílem na oddíl 1.1.1. věnovaný nedávným odsuzujícím rozsudkům, dílem na rozsudky Soudu, o nichž bylo referováno v dřívějších zprávách, avšak zatím nedošlo k formálnímu nebo faktickému uzavření dohledu Výboru ministrů nad jejich výkonem.

Výkon rozsudku zpravidla zahrnuje:

- úhradu přiznaného spravedlivého zadostiučinění (vzhledem k absenci potíží není tato problematika dále rozebírána),
- přijetí individuálních opatření k nápravě a
- přijetí obecných opatření k nápravě.

Vláda Výboru ministrů během roku 2017 předložila nebo aktualizovala zprávu o přijatých nebo plánovaných opatřeních k výkonu rozsudku v těchto věcech (podrobnější analýza potřeby nápravných opatření je zpravidla obsažena níže v kapitolách 2.2 a 2.3):

- *Bureš* (č. 37679/08, rozsudek ze dne 18. října 2012),
- *Colloredo Mannsfeld* (č. 15275/11 a 76058/12, rozsudek ze dne 15. prosince 2016),
- *Červenka* (č. 62507/12, rozsudek ze dne 13. října 2016),
- *Delta Pekárny a. s. proti České republice* (č. 97/11, rozsudek ze dne 2. října 2014),
- *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007),
- *Hanzelkovi* (č. 43643/10, rozsudek ze dne 11. prosince 2014),
- *R & L, s. r. o. a ostatní* (č. 37926/05 a další, rozsudek ve věci samé ze dne 3. července 2014)⁶ a
- *Žádková* (č. 2000/09, rozsudek ve věci samé ze dne 3. října 2013).⁷

Napřed je ale třeba zmínit kauzy, v nichž byl dohled nad výkonem rozsudku nebo rozhodnutí uzavřen, a následně věci, u nichž byla či stále jsou řešena opatření k nápravě.

2.1. VĚCI, V NICHŽ BYL DOHLED NAD VÝKONEM UZAVŘEN

V roce 2017 byl formálně, tedy přijetím závěrečné rezoluce, uzavřen dohled nad výkonem dvou rozsudků, a to ve věci *Hanzelkovi* (viz výše) a *Delta pekárny, a. s.* (viz výše). Vedle toho byl stejným způsobem uzavřen dohled nad splněním podmínek smírného urovnání ve věcech *Havelka* (č. 42075/13), *Hejlová* (č. 78226/14), *Maslák* (č. 15835/14), *Švandrlík* (č. 70389/11) a čtyři další stížnosti (*Brabcová*, č. 28478/12; *Severin a ostatní*, č. 17936/13; *Dekar*, č. 29908/13; *Kovářová a ostatní*, č. 13170/15).

V důsledku toho k 31. prosinci 2017 čekalo na uzavření dohledu Výboru ministrů celkem 12 věcí, v nichž Soud vydal odsuzující rozsudek, z toho jedna věc v režimu tzv. posíleného dohledu (*D. H. a ostatní*).

2.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

Jejich cílem je *restitutio in integrum*, tedy uvedení situace stěžovatele do stavu předcházejícího zjištěnému porušení Úmluvy v rozsahu, v němž to je možné. Možnost a potřebu přijmout individuální

⁶ Jde o soubor pěti stížností na regulaci nájemních vztahů, z nichž věci *R & L, s. r. o.* a *Šumbera* byly ukončeny smírným urovnáním (rozsudky ze dne 11. června 2015), kdežto zbývající tři věci byly ukončeny rozsudky ke spravedlivému zadostiučinění, o nichž je referováno v pododdílu 1.1.1.2. výše a podrobněji v příloze č. 1.

⁷ Po rozsudku ve věci samé byl vydán rozsudek ke spravedlivému zadostiučinění (viz pododíl 1.1.1.2. výše a příloha č. 1).

opatření k nápravě nad rámec zaplacení spravedlivého zadostiučinění je vždy nutné posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti.

2.2.1. OBNOVA ŘÍZENÍ U ÚSTAVNÍHO SOUDU

Obecnou cestou k dosažení nápravy porušení v individuální rovině, kterou v České republice připouští zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zejména zákonů č. 83/2004 a 404/2012 Sb., je možnost po rozsudku Soudu požádat o obnovu řízení o původně podané ústavní stížnosti. Základním předpokladem tu mimo jiné je, aby takové původní řízení u Ústavního soudu proběhlo, tedy že se stěžovatelé v souladu s pravidlem vyčerpání běžných prostředků nápravy na Soud obrátili až po neúspěchu ve své věci před Ústavním soudem. Tuto formu nápravy pak doplňuje pravomoc Soudu přiznat spravedlivé zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy.

Ústavní soud v roce 2017 projednal několik návrhů na obnovu řízení:

- usnesením ze dne 31. ledna 2017 odmítl návrh ve věci *Delta pekárny, a. s.* (viz výše; sp. zn. Pl. ÚS 4/15) jako nepřijatelný, a to s ohledem na rozhodnutí vydaná Ústavním soudem a správními soudy v jiném řízení, v němž byla zajištěna náležitá soudní ochrana práva chráněného článkem 8 Úmluvy, což znamená, že nápravy porušení základního práva zjištěného Soudem, a tedy *restitutio in integrum*, bylo dosaženo jinak;
- usnesením ze dne 5. září 2017 povolil obnovu řízení ve věci *Lošťák* (č. 380/11, rozsudek ze dne 19. prosince 2013; sp. zn. Pl. ÚS 11/14),
- usnesením ze dne 26. září 2017 odmítl návrh na obnovu řízení podaný několika fyzickými osobami s odvoláním na rozsudky ve věcech *Čapský a Jeschkeová a Heldenburgovi* (viz výše, jakož i příloha č. 1; sp. zn. Pl. ÚS 29/17), a to pro neoprávněnost navrhovatelů, v jejichž věcech nebyl vydán rozsudek Soudu;
- usnesením ze dne 25. října 2017 odmítl návrh na obnovu řízení podaný Kristinou Colloredo-Mansfeldovou s odvoláním na rozsudek ve věci *Colloredo Mansfeld* (viz výše; sp. zn. Pl. ÚS 28/17), a to pro neoprávněnost navrhovatelky, v jejíž věci Soud (dosud) nevydal rozsudek.⁸

Vedle toho byl podán návrh na obnovu řízení ve věci *Colloredo Mansfeld* uvedené výše, o němž nebylo v roce 2017 rozhodnuto.⁹ Rozhodnutí o tom, že se obnova řízení před Ústavním soudem povoluje, však nepředjímá, jakým způsobem bude rozhodnuto právě v obnoveném řízení o původní ústavní stížnosti. Nežřídko také uplyne značná prodleva mezi povolením obnovy a rozhodnutím ve věci samé.

2.2.2. ANALÝZA POTŘEBY A MOŽNOSTI DALŠÍCH INDIVIDUÁLNÍCH OPATŘENÍ

Co se týče rozsudků Soudu vydaných v roce 2017, lze konstatovat, že:

- ve věci *Beránek* Soud konstatoval porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy v důsledku chybného určení konce běhu lhůty pro podání ústavní stížnosti, který znamenal odmítnutí ústavní stížnosti pro opožděnost; stěžovatel má možnost požádat o obnovu řízení u Ústavního soudu, čímž bude jeho právu na soud poskytnuta dodatečná ochrana;
- ve věcech *Čapský, Jeschkeová, Heldenburgovi* a *Žáková* bylo stěžovatelům přiznáno náležité spravedlivé zadostiučinění v penězích, zjištěná porušení se týkala práva na pokojné užívání majetku a nejsou trvajících charakteru. Proto není namístě uvažovat o dalších individuálních opatřeních k ná-

⁸ Jmenovaná podala stížnost č. 51896/12, o níž bylo Soudem rozhodnuto až rozsudkem ze dne 11. ledna 2018. Věc *Colloredo Mansfeld* se týkala obdobných námitek uplatněných ve vztahu k týmž vnitrostátním řízením, Soud v ní vydal rozsudek citovaný výše v úvodu části II a stěžovatel navrhl obnovu řízení (viz následující poznámka).

⁹ Návrhu na povolení obnovy řízení po rozsudku ve věci *Colloredo Mansfeld* bylo vyhověno usnesením ze dne 3. ledna 2018 (sp. zn. Pl. ÚS 25/17). Dosud však nebylo rozhodnuto v obnoveném řízení, což ostatně platí i pro výše uvedenou věc *Lošťák*.

pravě nad rámec rozsudku Soudu, byť stěžovatelé formálně měli možnost požádat rovněž o obnovu řízení u Ústavního soudu, leč neučinili tak.¹⁰

2.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

Tato opatření sledují účel ukončit další porušování Úmluvy v jiných případech obdobných tomu rozhodnutému nebo porušování v těchto případech předejít. Mívají povahu změn právní úpravy, soudní judikatury či správní praxe.

Je namístě předeslat, že o každém rozsudku jsou informovány příslušné dotčené orgány, ať už věc přímo vyřizovaly nebo se o nich lze domnívat, že mohou zajistit žádoucí změnu právní úpravy nebo rozhodovací praxe na vnitrostátní úrovni. Každý rozsudek je také projednáván na Kolegiu expertů pro výkon rozsudků Soudu a provádění Úmluvy (k němu viz oddíl 3. zprávy IV.), jež je meziresortním poradním orgánem vládního zmocněnce.

Tuto kapitolu rozdělíme na případy, v nichž trvá potřeba přijmout obecná opatření, a na kauzy, v nichž buď taková potřeba nevznikla, nebo pominula.

2.3.1. PŘÍPADY S TRVAJÍCÍ POTŘEBOU PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ

Na prvním místě zdůrazníme důležitost problematiky vyčleňování romských dětí mimo hlavní vzdělávací proud a v dalším sledu se budeme zabývat vývojem na poli preventivních nápravných opatření v jiných kauzách.

2.3.1.1. *Vzdělávání romských dětí osm let po rozsudku velkého senátu*

Předně je tedy třeba zmínit výkon rozsudku ve věci *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007) v záležitosti **nadměrného umístování romských dětí do bývalých zvláštních škol** (dnes základních škol praktických), jež je v současné době jako jediný rozsudek proti České republice ze strany Výboru ministrů předmětem tzv. posíleného dohledu.

V únoru 2017 předložila Česká republika aktualizovaný akční plán výkonu rozsudku. Výbor ministrů v něm byl zejména informován o financování reformy základního vzdělávání, rozšíření pravomocí a inspekční činnosti České školní inspekce ve vztahu k poradenským zařízením, pokračování v pracích na testu adaptivních dovedností a školení poradenských pracovníků v nových testech a diagnostice lehkého mentálního postižení, schválení novely školského zákona Parlamentem (zákon č. 178/2016 Sb.), která od školního roku 2017/2018 zavádí bezplatný povinný rok předškolního vzdělávání před zahájením povinné školní docházky, a o postupu přechodu vzdělávání na nový rámcový vzdělávací plán po zrušení přílohy rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, která ho upravovala pro žáky s lehkým mentálním postižením.

Výbor ministrů byl zároveň zpraven o výsledcích statistických zjištění za školní rok 2016/2017, které mj. ukázaly, že 85 % romských žáků je vzděláváno podle běžného vzdělávacího programu (u neromských žáků jde o 98 %), 13 % romských žáků je vzděláváno ve vzdělávacích programech upravených pro žáky s lehkým mentálním postižením (u neromských žáků jde o 1 %) a že romští žáci tvoří 31 % všech žáků vzdělávaných v programech pro žáky s lehkým mentálním postižením,¹¹ když meziročně jejich počet poklesl o 5 % (celkový počet romských žáků v základních školách poklesl o 1 %).

V červnu 2017 byl aktualizovaný akční plán vyhodnocen Výborem ministrů, tentokrát bez jeho zařazení na ústní projednání. Výbor ministrů přijal rozhodnutí, v němž mj. uvítal reformu základního vzdělávání, kterou přinesla novela školského zákona č. 82/2015 Sb. a navazující vyhlášky Ministerstva škol-

¹⁰ Za zmínku nicméně stojí, že stěžovatelé Heldenburgovi stále vedou se státem řízení o náhradu za nucené omezení vlastnického práva, jehož poslední vývoj je představován rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018 sp. zn. 26 Cdo 284/17, kterým byl částečně zrušen napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. června 2015.

¹¹ Dodejme, že podle statistických zjištění za školní rok 2017/2018 toto číslo pokleslo na 29,5 %.

ství, mládeže a tělovýchovy, vyzval české orgány k přijetí všech opatření, kterými zajistí její úspěšné naplnění v praxi, vyjádřil očekávání, že v následujících letech bude počet romských žáků integrovaných do hlavního vzdělávacího proudu stoupat a že se tento trend projeví již ve školním roce 2017/2018, a vyzval příslušné orgány ke sběru nezbytných dat, která ukáží praktický dopad reformy, a to zejména ve vztahu k romským dětem.

Další zprávu Česká republika předložila Výboru ministrů v únoru 2018.

2.3.1.2. Další rozsudky, u nichž přetrvává potřeba přijmout obecná opatření k nápravě

- Ve věci *Bureš* bylo zjištěno porušení článku 3 Úmluvy (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení) na protialkoholní záchytné stanici, a to v hmotněprávní i procesní složce, přičemž podstatou věci bylo nedůvodné **použití omezovacích prostředků**.

Výboru ministrů byl v srpnu 2017 předložen aktualizovaný akční plán, v němž Česká republika informovala o stavu přijímání zbývajících obecných opatření k výkonu rozsudku. K těm náleží zejména novela zákona o zdravotních službách, která kodifikuje zásadu subsidiarity použití omezovacích prostředků a zakotvuje povinnost poskytovatelů zdravotních služeb vést evidenci použití omezovacích prostředků. Novela byla v lednu 2017 schválena Parlamentem (zákon č. 65/2017 Sb.) a nabyla účinnosti dne 31. května 2017.

Dále byl Výbor ministrů informován o zpracování nového metodického pokynu k používání omezovacích prostředků, který podrobněji rozvádí předemtná ustanovení právních předpisů. Pokyn byl v průběhu roku 2016 a 2017 konzultován se zástupci poskytovatelů zdravotních služeb, pacienty, dotčenými státními orgány a zástupci neziskového sektoru.¹² Zároveň byl Výbor ministrů informován o sepsání instrukce pro krajské úřady k postupu a metodám kontroly používání omezovacích prostředků. V září 2016 Ministerstvo zdravotnictví uskutečnilo konzultační den se zástupci krajských úřadů, na němž byl tento metodický pokyn představen, a následně počátkem října 2016 krajským úřadům rozeslán a zveřejněn na webových stránkách ministerstva.¹³

Výbor ministrů byl konečně též informován o záměru vypracovat v návaznosti na přijetí zákona o ochraně zdraví před návykovými látkami vyhlášku, v níž by byly mj. specifikovány minimální požadavky na materiální, technické a personální vybavení záchytných stanic. Návrhy novel příslušných vyhlášek (č. 92 a 99/2012 Sb.) byly v květnu 2017 rozeslány do meziresortního připomínkového řízení a s účinností od 1. listopadu 2017 vyhlášeny ve Sbírce zákonů.

O skutečnosti, že byla přijata všechna opatření, ke kterým se v rámci výkonu rozsudku Česká republika zavázala, bude Výbor ministrů informován ve zprávě, která mu má být předložena v červnu 2018.

- V souvislosti s věcí *Červenka*, která se týkala **nuceného umístění stěžovatele v zařízení sociálních služeb** na základě souhlasu jeho opatrovníka, byla již před vydáním rozsudku Soudu přijata obecná opatření s cílem předejít vzniku obdobných situací. Práce pracovní skupiny při Ministerstvu práce a sociálních věcí vyústila v novelu zákona o sociálních službách a zákona o zvláštních řízeních soudních (zákon č. 189/2016 Sb., účinný od 1. srpna 2016).

Právní úprava nově definuje podmínky, za nichž opatrovník může za opatrovaného uzavřít smlouvu o poskytování pobytové sociální služby, a stanoví povinnost poskytovatele sociálních služeb oznámit soudu skutečnost, že jeho klient, který není schopen smlouvu sám vypovědět, projevil vážně míněný nesouhlas s poskytováním pobytové služby. Tím je soud povinen zahájit řízení podle § 84a a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních, v němž může vyslovit nepřipustnost držení v zařízení sociálních služeb. Pro případ, že by poskytovatel sociálních služeb svou oznamovací povinnost nesplnil, je dotčená osoba oprávněna podat sama návrh na zahájení příslušného řízení. Jelikož zákon-

¹² Zveřejněn byl ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví č. 4/2018, který byl vydán v dubnu 2018. Je dostupný na: http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c4/2018_15323_3810_11.html.

¹³ Dostupný na: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/metodika-ministerstva-zdravotnictvi-ke-kontrolam-pouzivani-omezovacich-prostredk_13021_3266_3.html.

nost zbavení svobody v zařízení sociálních služeb nově podléhá soudnímu přezkumu, lze se následně domoci i odškodnění. Nový občanský zákoník nadto již neumožňuje úplné zbavení svéprávnosti.

Na základě jednání Kolegia dne 12. června 2017 se ukázalo jako potřebné k naplnění účelu nové právní úpravy přistoupit i k metodickému vedení dotčených subjektů. Ministerstvo práce a sociálních věcí proto k usměrnění praxe poskytovatelů sociálních služeb, pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a opatrovníků vydalo v listopadu 2017 doporučený postup č. 4/2017 k detencím v zařízeních sociálních služeb.¹⁴ Očekává se, že doporučený postup bude v průběhu roku 2018 doplněn a aktualizován.

Další zprávu o výkonu rozsudku Česká republika Výboru ministrů předloží v červnu 2018.

- Konečně v návaznosti na rozsudek ve věci *Beránek*, v níž se Ústavní soud dopustil chybného výpočtu lhůty pro podání ústavní stížnosti a toto porušení ve své úřední odpovědi určené stěžovateli uznal, aniž však z něho pro věc vyvodil důsledky, se předmětem analýzy stala otázka, zda by nebylo vhodné, aby měl Ústavní soud výjimečnou možnost opravit zjevně nesprávná rozhodnutí soudce-zpravodaje, kvůli kterým je jinak v rozporu se zásadou subsidiarity kontrolního mechanismu Úmluvy zatěžován Soud.¹⁵

2.3.1.2. Další rozsudky poukazující na vhodnost přijetí určitých obecných opatření

Poněkud specifický případ představuje rozsudek velkého senátu ve věcech *Dubská a Krejzová* (č. 28859/11 a č. 28473/12) týkajících se otázky **tzv. domácích porodů**, v němž Soud rozhodl, že skutečnost, že stěžovatelky nemohly využít služeb porodní asistentky při domácím porodu, který si přály, čemuž bránila platná právní úprava, nepředstavuje porušení jejich práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

I přes závěr o neporušení Úmluvy Soud Českou republiku vyzval, aby učinila další pokrok v oblasti porodnictví. Konkrétně zmínil potřebu podrobovat příslušné právní předpisy neustálému přezkumu, aby byl zohledněn lékařský a vědecký vývoj, a také nutnost plného respektování práv žen v oblasti reprodukčního zdraví, zejména prostřednictvím zajištění adekvátních podmínek pro pacienty a zdravotnický personál v porodnicích v České republice.

Dle čl. 46 odst. 1 Úmluvy se státy „zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami“. Ačkoliv se jedná o rozsudek o neporušení Úmluvy, byl směřován vůči České republice, a výše uvedenou výzvu Soudu je tak třeba chápat jako autoritativní a poměrně konkrétní doporučení dalšího postupu vnitrostátních orgánů v oblasti porodnictví. Měly by být proto podniknuty kroky k naplnění této výzvy.

Původní záměr Ministerstva zdravotnictví zřídit pracovní skupinu k analýze dat od jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb v oblasti porodnictví se ovšem nenaplnil. Ministerstvo zdravotnictví nadále participuje na činnosti Pracovní skupiny pro porodnictví, která připravila návrhy podnětů jednak ke sběru dat o současném fungování porodnic, jednak k možnosti zřízení tzv. porodních domů. Podněty byly předloženy Radě vlády pro rovnost žen a mužů, která je schválila. Ministerstvo zdravotnictví dále připravuje Národní portál reprodukčního zdraví a „Průvodce předporodní, porodní a poporodní péčí“.

2.3.2. PŘÍPADY BEZ TRVAJÍCÍ POTŘEBY PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ

Situaci po následujících rozsudcích lze v zásadě vyhodnotit tak, že nezbytná obecná opatření přijata byla, nebo žádná specifická potřeba v této oblasti ani nevznikla.

- Ve věci *Hanzelkovi* došlo k porušení článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života) v důsledku výkonu předběžného opatření spočívajícího v **nuceném návratu novoro-**

¹⁴ https://www.mpsv.cz/files/clanky/31996/Doporučeny_postup_detence.pdf

¹⁵ Diskuse k této otázce v rámci Kolegia expertů proběhla v únoru 2018, tj. po skončení období, za které se podává tato zpráva.

zence do porodnice, jakož i k porušení článku 13 (právo na účinný vnitrostátní prostředek nápravy), a to z důvodu **nedostatku účinné obrany** proti uvedenému opatření, které bylo později zrušeno, protože pominuly důvody pro jeho vydání, nikoli pro nezákonnost.

V roce 2017 přetrvávala potřeba reagovat na zajištěné porušení článku 13 Úmluvy. Třebaže se k otázce možného posuzování předběžného opatření poté, co bylo zrušeno, zaniklo nebo se z jiného důvodu stalo bezpředmětným, vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém stanovisku ze dne 8. března 2017,¹⁶ pokračoval zákonodárný proces směřující k přijetí novely procesních předpisů. Ta nabyla s účinností od 30. září 2017 (zákon č. 296/2017 Sb.) podoby nového § 220a občanského soudního řádu, dle něhož soud na základě odvolání proti předběžnému opatření, které zaniklo, pozbylo účinků nebo bylo zrušeno, určí, že takové předběžné opatření bylo nezákonné, byl-li by jinak (tj. při jeho existenci v době rozhodování o odvolání) dán důvod pro jeho zrušení. Na řízení o odvolání proti předběžnému opatření tudíž nebude mít vliv, že toto opatření mezitím pozbylo účinků, jelikož bude možné vyslovit jeho nezákonnost a následně se domáhat odškodnění podle právní úpravy o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

- Ve věci *Colloredo Mannsfeld* nebylo zjištěno, že by konstatované porušení práva na spravedlivý proces spočívající v tom, že stěžovatel nedostal v občanském soudním řízení příležitost vyjádřit se k listině významné pro posouzení jeho restitučního nároku, představovalo systémový problém našeho soudnictví. O rozsudku Soudu byly proto pouze standardně informovány všechny soudy, které se účastnily rozhodování této kauzy, včetně Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, přičemž posléze zmíněný navíc posuzuje návrh stěžovatele na obnovu řízení.
- V souvislosti s problematikou regulace nájemních vztahů, kterou v období let 2002–2006 označil Soud ve věci *R & L, s. r. o. a ostatní za nezákonnou*, byla již v minulosti přijata řada opatření, která vedla k zásadní proměně nájemního práva k bytům, včetně způsobů určování a úpravy výše nájemného, počínaje zákonem č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného, který ukončil nezákonný stav, přes novelizace občanského zákoníku (provedené vedle zákona č. 107/2006 Sb. také zákonem č. 132/2011 Sb.) až po nový občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.). Třebaže Soud neshledal jiná porušení práv chráněných Úmluvou, problematika přežívá v podobě dobíhajících řízení o náhradu za nucené omezení vlastnického práva, v nichž po rozsudcích Soudu ke spravedlivému zadosťučnění ve věcech *Čapský, Jeschkeová a Heldenburgovi* (viz pododdíl 1.1.1.2. a příloha č. 1) nakonec Nejvyšší soud i Ústavní soud v podstatě převzaly právní názor Soudu na otázku výše této náhrady.¹⁷
- Konečně ve věci *Žáková*, v níž došlo k nepřiměřenému zásahu do vlastnického práva stěžovatelky k pozemkům užívaným městem Třebíč k zajištění komunálních služeb, byl již dříve učiněn závěr, že kromě zajištění informovanosti příslušných soudů nejsou žádná další obecná opatření k nápravě nezbytná, přičemž tento závěr vyplynul z dosti specifických okolností případu.

¹⁶ Stanovisko sp. zn. Cpjn 202/2016 bylo uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 4/2017. Výslovně reagovalo na závěry Soudu na poli článku 13 Úmluvy ve věci *Hanzelkovi*. Nejvyšší soud vyšel z § 75c odst. 4 občanského řádu soudního, podle kterého je pro předběžné opatření rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně. Aniž předkládanou novelu občanského soudního řádu zohlednil, dospěl k závěru, že pravidlo uvedené v § 75c odst. 4 o. s. ř. platí i pro rozhodnutí odvolacího soudu, jenž se rovněž musí řídit pouze stavem, který tu byl v době vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, a k jakékoli pozdější změně, např. zrušení předběžného opatření soudem prvního stupně, uplynutí lhůty, na kterou bylo nařízeno, odvolací soud nepřihlédne. Přestože tedy kupř. v mezidobí pominuly důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, musí odvolací soud přezkoumat jeho správnost v době rozhodnutí okresního soudu a posoudit, zda bylo vydáno po právu, či nikoliv. Nejvyšší soud zdůraznil, že význam rozhodnutí odvolacího soudu o správnosti předběžného opatření, přestože to již neexistuje či nevyvolává účinky, se projeví zejména v případné odpovědnosti státu za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb.

¹⁷ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018 sp. zn. 26 Cdo 284/2017 a nálezy Ústavního soudu ze dne 6. února 2018 sp. zn. I. ÚS 685/15 a ze dne 27. února 2018 sp. zn. III. ÚS 2549/17.

DOSLOV

V rámci doslovu se nabízí zmínit několik bodů, které zasazují výše uvedené části zprávy o jednotlivých projednávaných stížnostech do širšího kontextu.

Zaprvé. Soud v perspektivě změn systému Úmluvy

Evropský soud pro lidská práva poskytuje v rámci primátu jednotlivce před státem ochranu soukromým osobám tam, kde patřičné mechanismy na vnitrostátní úrovni vůbec zřízeny nejsou, systémově nefungují nebo jen v konkrétním případě selžou. V tomto ohledu se jeho role jeví jako naprosto jedinečná, a proto je i v zájmu občanů naší země prostřednictvím vhodných opatření zachovat funkčnost systému zřízeného Úmluvou.

V předchozích dvou zprávách jsme se snažili vystihnout, zda je z hlediska přetíženosti Soudu namíste zaujmout optimistický, či spíše znepokojený postoj. Loni jsme poznamenali, že se negativní trend na počátku roku 2017 ještě prohloubil. Přesto se v uvedeném roce počet nevyřízených stížností z počátečních 79 750 věcí snížil dokonce o 29 % na výsledných 56 250 věcí k 31. prosinci 2017. Pro představu je vhodné doplnit, že Soud za loňský rok vykázal 85 951 rozhodnutých věcí (nárůst o 123 % oproti roku 2016) a 22 650 stížností odmítnutých administrativně jako neprojednatelné pro nesplnění základních formálních náležitostí (nárůst o 8 %), takže nějakým způsobem posoudil přes 100 tis. věcí.

Soud k tomu sám poznamenává,¹⁸ že byl v roce 2017 svědkem neobvyklé fluktuace objemu nevyřízených věcí v důsledku zvýšeného nápadu nových stížností v prvním pololetí a zvýšeného počtu vyřízených případů ve druhém pololetí. Sám to vysvětluje tím, že mnoho případů bylo repatriováno na vnitrostátní úroveň, ať už v důsledku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy¹⁹ nebo v kontextu probíhajícího pilotního řízení;²⁰ v obou případech je však otázka, zda se pro oběti případů systémových porušení Úmluvy na konci pomyslného tunelu skutečně nachází světlo v podobě odpovídajícího řešení všech jejich individuálních situací, a není možné vyloučit, že se mnohé stížnosti vrátí.

Stále platí, že výzvu nadále představuje snížení objemu nevyřízených věcí přidělených senátům nebo věcí prioritních. Soud a jeho kancelář zavádí nové pracovní metody a postupy s cílem zjednodušit zpracování a rozhodování věcí tohoto druhu. Řada z nich je čistě interní povahy, ale přinejmenším dvě mají přímý externí dopad.

- Jednak Soud začal od roku 2016 na základě dostatečně jasně sepsaných stížností na řádně vyplněných formulářích²¹ postupně, na experimentální bázi upouštět od sepisování skutkového stavu jednotlivých kauz na základě jeho vylíčení ve stížnostech s tím, že sepsání skutkového stavu očeká-

¹⁸ *Analysis of statistics 2017*, Council of Europe, leden 2018, s. 5, statistická ročenka Soudu dostupná na: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2017_ENG.pdf.

¹⁹ Asi 27 tis. stížností proti Turecku týkajících se událostí po nezdařeném pokusu o převrat bylo takto odmítnuto, ať už pro nevyužití ústavní stížnosti nebo stížnosti podané ke zvláštní komisi. Viz zejm. *Köksal proti Turecku* (č. 70478/16, rozhodnutí ze dne 6. června 2017). Údaj o celkovém počtu odmítnutých stížností je uveden v *Annual Report 2017 of the European Court of Human Rights*, Council of Europe, s. 8, výroční zprávě Soudu dostupné na: https://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2017_ENG.pdf.

²⁰ Soud ve věci *Burmych a ostatní proti Ukrajině* (č. 46852/13 a 12 142 dalších, rozsudek velkého senátu ze dne 12. října 2017) zastavil řízení o více než 12 tis. stížnostech podaných proti Ukrajině v návaznosti na pilotní rozsudek ve věci *Ivanov proti Ukrajině* (č. 40450/04, rozsudek ze dne 15. října 2009), která se týkala problematiky absence výkonu vnitrostátních soudních rozhodnutí. V podstatě konstatoval, že identifikoval systémový problém v ukrajinském právním řádu, že však orgány žalovaného státu na toto zjištění náležitě neodpověděly a že všechny tyto případy musí být řešeny žalovaným státem pod dohledem Výboru ministrů v rámci výkonu předchozích rozsudků ohledně dané problematiky.

²¹ Viz poznámku pod čarou č. 2.

vá od žalované vlády. Tato nová praxe, jakkoli lze její zavedení ospravedlnit poukazem na praxi jiných vnitrostátních nebo mezinárodních soudů, které skutkový stav také neseepisují, byla sice vládními zmocněnci přijata jako pravděpodobně nezbytná k urychlení řízení, současně však vyvolala pochybnosti z hlediska dosažení reálné časové úspory a obavy z jejich praktických dopadů, například na možnost požádat Soud o povolení vstoupit do řízení jako vedlejší účastník podle čl. 36 odst. 2 Úmluvy, která je různými subjekty zvažována na základě dokumentace zveřejňované na internetu, tvořené právě shrnutím skutkového stavu (dnes často omezeného na několik málo vět, z nichž tohoto mnoho zjistit nelze) a otázkami určenými účastníkům řízení různého stupně přesnosti a jednoznačnosti.

- Jednak Soud oznámil svůj záměr rozšířit definici pojmu ‚ustálená judikatura‘ použitého v čl. 28 odst. 1 písm. b) Úmluvy, který vymezuje pravomoc výboru tří soudců prohlásit stížnost za přijatelnou a vynést rozsudek namísto sedmičlenného senátu. Takové rozsudky jsou navíc konečné, na rozdíl od rozsudků senátu, u nichž lze žádat o postoupení věci velkému senátu. I toto opatření vyvolalo určité obavy ohledně kvality takových rozsudků Soudu, má-li dojít k převrácení dosavadního rozdělení věcí, které nebyly samosoudcovsky odmítnuty, mezi senáty (což bylo dosud pravidlo) a výbory (což byla dosud výjimka).²² To znamená, že tímto způsobem nemají být zdaleka mechanicky rozhodovány případy v podstatných rysech shodné s těmi dříve rozhodnutými, ale i takové, k jejichž vyřešení lze dojít jen kombinací dřívějších precedentů a u nichž vyvstává jisté riziko zkresení skutkových předpokladů pro použití precedenčních řešení, mnohdy závislých na jedinečných okolnostech rozhodovaných případů.

Třebaže zejména zavedení prvního z uvedených ‚vylepšení‘ nebylo předem projednáno s vládními zmocněnci, lze říci, že Soud neignoruje jejich volání po zvýšené transparentnosti a po dialogu s cílem optimalizovat způsoby vyřizování jednotlivých stížností. Právě tomuto účelu bylo věnováno setkání vládních zmocněnců, jež se uskutečnilo v říjnu 2017 v Praze v rámci českého předsednictví ve Výboru ministrů Rady Evropy (viz oddíl 1. zprávy IV.).

Vedle změn ve způsobech vedení řízení o stížnostech, o nichž rozhoduje Soud, však existuje také možnost, aby jednotlivé státy napomáhaly snižování nedodělků. Kromě vnímavosti vůči variantám řešení stížností bez odsuzujícího rozsudku, jako jsou smírná urovnání a jednostranná prohlášení vlády, jichž v případě České republiky nemohlo být v roce 2017 vzhledem ke skladbě oznámených stížností hojněji využito, mohou státy posílit kapacitu Soudu jednak dočasným přidělením soudce nebo státního zástupce do kanceláře Soudu (Ministerstvo spravedlnosti tak financovalo roční pobyt jednoho českého soudce, který skončil k 31. srpnu 2017), jednak poskytnutím příspěvku na zvláštní účet Soudu určený k likvidaci nedodělků. V roce 2017 Ministerstvo spravedlnosti se souhlasem vlády zaslalo na tento účet 50 tis. € (s výhledem do čtyř dalších let na částku 25 tis. €)²³ a Ministerstvo zahraničních věcí částku 280 tis. Kč.²⁴ Finanční příspěvek je obzvláště významný v kontextu současné rozpočtové krize celé Rady Evropy, kdy Ruská federace vůči organizaci neplní svoje finanční závazky a Turecko se rozhodlo ukončit své postavení tzv. velkého plátce.

---

²² Podle tohoto tzv. rozšířeného pojetí ustálené judikatury, jak ho vymezuje dokument Soudu schválený plénem dne 12. června 2017, by zejména mělo platit, že: 1. s ohledem na existenci judikatury soudržně uplatňované senátem prakticky ve všech oblastech pokrytých Úmluvou je třeba vždy zvažovat, zda mohou být vyřizovány jako výborové, a nikoli jako senátní věci; 2. senátu bude přidělena pouze věc, která není pokryta ‚ustálenou judikaturou‘ ve smyslu čl. 28 odst. 1 písm. b) Úmluvy, a má tudíž význam pro rozvoj judikatury, protože: a) vyvolává novou otázku výkladu Úmluvy (a je tedy třeba rozvinout nebo změnit použitelné zásady nebo vyjasnit existující judikaturu), b) vyvolává novou otázku použití Úmluvy (to znamená, že již vytyčené judikatorní zásady mají být uplatněny v novém skutkovém kontextu) a c) výklad nebo použití Úmluvy, navzdory existenci ustálených zásad ohledně dané problematiky, vyvolává dostatečně závažné pochybnosti o tom, zda došlo k porušení Úmluvy v konkrétní projednávané věci (tzv. mezní případy); 3. přidělení významné či citlivé věci senátu může být nezbytné tam, kde je případ obzvláště významný pro dotčený vnitrostátní právní řád.

²³ Usnesení vlády ze dne 25. září 2017 č. 691.

²⁴ Usnesení vlády ze dne 10. července 2017 č. 517.

Co se konečně týče vývoje smluvní základny kontrolního mechanismu Úmluvy, v roce 2017 ještě nastal zásadní posun stran nabytí účinnosti protokolů č. 15²⁵ a 16.²⁶ Vyjednávání o dohodě o přistoupení Evropské unie k Úmluvě, jemuž Soudní dvůr Evropské unie svým kritickým posudkem 2/13 ze dne 18. prosince 2014 postavil do cesty zásadní a politicky těžko překonatelné právní překážky, uvízlo na mrtvém bodě, protože Evropská unie dosud nebyla s to přijít s návrhy, jak zmíněné překážky překonat.

Zadruhé. Česká republika v systému Úmluvy

Česká republika je orgány Úmluvy nazírána jako běžný smluvní stát, který ničím výrazně nevybočuje „z řady“ a v poslední době vyvolává zanedbatelnou zátěž pro Soud, co se týče počtu stížností, které by proti naší zemi směřovaly.

Přesto nelze pominout, že velice citlivou otázkou zůstává výkon rozsudku *D. H. a ostatní*, od jehož vydání v roce 2017 uplynulo deset let a který je jako jediný z rozsudků týkajících se České republiky předmětem tzv. posíleného dohledu Výboru ministrů. Lze konstatovat, že v rovině právní úpravy a institucionálního zajištění byly vytvořeny velmi dobré předpoklady pro to, aby romské děti mohly skutečně požívat rovného přístupu k základnímu vzdělání. Klíčovou výzvou, před kterou česká společnost nyní stojí, je naplnění změn směřujících ke společnému vzdělávání v praxi. Z povahy věci je zřejmé, že změny ve vzdělávání či diagnostice nemohou být a nebudou skokové, ale jde o proces, jehož dopady mohou být zřetelnější až po několika letech. Důležité proto je nečinit unáhlené kroky, které by nově zakotvené záruky rovného přístupu ke vzdělávání mohly oslabit. Školní docházka, jak zdůrazňuje i novější judikatura Soudu či Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, neplní jen vzdělávací funkci, ale pro vývoj dětí je neméně důležitý i její sociální rozměr, kdy škola by měla být příležitostí pro setkávání napříč společenskými bariérami tvořenými etnickým nebo sociálním původem či zdravotním postižením. V neposlední řadě je klíčové neztrácet ze zřetele, že finance vložené do společného vzdělávání nejsou výdajem, ale investicí, která se celé společnosti několikanásobně vrátí, a to nejen v ekonomické rovině.

Třebaže je tato Zpráva podávána za jeden konkrétní kalendářní rok, i závěrečné informace svědčí o tom, že je činnost styčného pracoviště České republiky pro agendu Soudu kontinuální. Snahou tohoto pracoviště je setrvale zabezpečovat jak kvalitní obhajobu státu, který je součástí rodiny evropských demokracií řídicích se zásadami právního státu, tak náležitou implementaci rozsudků Soudu a přispívat rovněž k celkovému fungování systému Úmluvy, k němuž se Česká republika před více než pětadvaceti lety připojila. To bude obdobně platit i ve vztahu k dalším agendám, o nichž se pojednává v dalších zprávách o činnosti vládního zmocněnce a jeho kanceláře.

---

²⁵ Protokol č. 15 k Úmluvě celkově posiluje přítomnost zásady subsidiarity v systému Úmluvy. Česká republika tento protokol již ratifikovala.

²⁶ Protokol č. 16 k Úmluvě má rozšířit poradní pravomoc Soudu, a to na základě žádostí nejvyšších soudů smluvních států. Tento protokol je opční, vyžaduje ke své účinnosti přijetí nejméně 10 států. V České republice bude předmětem dalších úvah.

II.

KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

1. ÚVOD

Jak již bylo zmíněno v úvodu, svým usnesením ze dne 27. února 2017 č. 155 o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv pověřila vláda Ministerstvo spravedlnosti, potažmo kancelář vládního zmocněnce, výkonem veškeré agendy související se zastupováním České republiky také před Evropským výborem pro sociální práva (dále jen ‚EVSP‘),²⁷ který dohlíží na dodržování práv chráněných Evropskou sociální chartou (dále jen ‚Charta‘).

2. EVROPSKÁ SOCIÁLNÍ CHARTA A EVROPSKÝ VÝBOR PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

Druhý pilíř ochrany základních práv a svobod na úrovni Rady Evropy představuje smluvní systém Charty, který doplňuje Úmluvu, o níž bylo podrobně pojednáno v první zprávě, o katalog práv tzv. druhé generace, jimiž jsou zejména práva sociální a hospodářská. Státy přebírají závazky podle Charty na základě omezené možnosti výběru mezi jejími ustanoveními a dosud pouze dva smluvní státy akceptovaly všechna ustanovení.

Smluvní systém Charty tvoří jednak původní Charta z roku 1961, která pro Českou republiku vstoupila v platnost v roce 1999 (publikována pod č. 14/2000 Sb. m. s.), její dodatkový protokol z roku 1988, který pro Českou republiku vstoupil v platnost v roce 1999 (publikována pod č. 15/2000 Sb. m. s.), pozměňující protokol z roku 1991 (Česká republika ho ratifikovala, avšak dosud nevstoupil v platnost), protokol z roku 1995 o kolektivních stížnostech, který pro Českou republiku vstoupil v platnost v roce 2012 (publikován pod č. 80/2012 Sb. m. s.),²⁸ a nakonec Revidovaná Evropská sociální charta, kterou Česká republika podepsala v roce 2000, avšak dosud neratifikovala.²⁹

Na rozdíl od Úmluvy není kontrolní mechanismus Charty založen na soudním přezkumu, ale na pravidelném předkládání zpráv o plnění stanovených závazků. Tyto zprávy projednává EVSP, své závěry následně postupuje Vládnímu výboru Charty, který u vybraných situací předkládá návrhy dalšího postupu Výboru ministrů Rady Evropy, jenž přijímá rezoluce a doporučení určené dotčeným státům. Podávání těchto zpráv o plnění závazků vyplývajících z Charty spadá v České republice i nadále do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Protokol z roku 1995 mechanismus administrativní kontroly dodržování závazků doplňuje o mechanismus abstraktní kontroly souladu vnitrostátní právní úpravy a praxe s ustanoveními Charty na základě tzv. kolektivních stížností. Takové stížnosti na nerespektování Charty mohou podávat mezinárodní sociální partneři, mezinárodní nevládní organizace s poradním postavením u Rady Evropy, jejichž žádosti o možnost podávat kolektivní stížnosti vyhověl Vládní výbor, a národní sociální partneři. Stát navíc může v tomto směru oprávnit reprezentativní národní nevládní organizace se zvláštní kvalifikací v záležitostech upravených Chartou.³⁰

²⁷ V platných smluvních dokumentech je tento orgán stále označován jako ‚Výbor nezávislých expertů‘.

²⁸ Česká republika je jedním z patnácti států, které jsou protokolem aktuálně vázány.

²⁹ Chartou je vázáno celkem 43 států, z toho však devět, včetně České republiky, nepřistoupilo k revidované Chartě.

³⁰ Takové oprávnění vydal zatím pouze jeden stát.

Právě zastupování České republiky v mechanismu kolektivních stížností přešlo v roce 2017 z Ministerstva práce a sociálních věcí na vládního zmocněnce působícího na Ministerstvu spravedlnosti.

Na rozdíl od individuálních stížností a oznámení, které známe z řízení před Soudem či před smluvními orgány OSN, kolektivní stížnosti mohou poukazovat na systémové nedostatky vnitrostátní právní úpravy či rozhodovací praxe („neuspokojivé provádění Charty“), aniž by stěžovatelské organizace musely dokládat existenci obětí namítaného porušení Chartou zaručených práv, a tím méně, že takovými oběťmi jsou ony samy. Tomu odpovídá i rozsah přezkumu ze strany EVSP, který neposuzuje konkrétní případy jednotlivců, kteří měli být takto zkráceni na svých právech a byli by podrobeni povinnosti vyčerpat vnitrostátní prostředky nápravy, nýbrž *in abstracto* ověřuje nastavení právní úpravy a její uplatňování v praxi. Kolektivní stížnost by proto měla poukázat na to, v čem příslušný stát náležitě nezajistil uspokojivé provádění daného ustanovení Charty.

Pokud EVSP, který může dokonce vydat předběžné opatření,³¹ prohlásí stížnost za přijatelnou, vyzve dotčenou smluvní stranu a stěžovatelskou organizaci, aby doložily potřebné informace, vysvětlení a připomínky, přičemž může uspořádat i slyšení účastníků řízení. Na základě šetření EVSP rozhodne, zda smluvní stát dodržel své závazky podle Charty. Toto rozhodnutí je následně postupováno účastníkům řízení a Výboru ministrů, který může přijmout rezoluci nebo kvalifikovanou většinou doporučení určené dotčenému státu, případně požádat o vyjádření Vládní výbor. Dotčené státy jsou povinny předkládat EVSP jednou za dva roky zprávu o přijatých opatřeních směřujících k uvedení předmětné situace do souladu se závazky podle Charty.

3. STAV PROJEDNÁVÁNÍ KOLEKTIVNÍCH STÍŽNOSTÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Z historického hlediska bylo proti České republice dosud podáno celkem šest kolektivních stížností. O dvou z nich bylo již dříve s konečnou platností rozhodnuto, dvě byly vládě oznámeny před rokem 2017, ale řízení o nich dosud nebylo skončeno a konečně dvě kolektivní stížnosti byly vládě v uplynulém roce nově oznámeny. I když je zvykem pojednávat zde jen o stížnostech, u nichž řízení v období, za které se zpráva podává, probíhalo, kolektivní stížnosti si v tomto ohledu zaslouží výjimku, jelikož představují novou agendu ve zprávě vládního zmocněnce. Proto úvodem představíme i dvě kolektivní stížnosti, o nichž již EVSP s konečnou platností rozhodl.

3.1. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI ROZHODNUTÉ PŘED ROKEM 2017

V rozhodnutí ve věci *Association for the Protection of All Children (APPROACH) proti České republice* (č. 96/2013) ze dne 20. ledna 2015 EVSP shledal, že došlo k porušení článku 17 Charty (právo na sociální a hospodářskou ochranu dětí) v důsledku absence výslovné a účinné právní úpravy, která by zakazovala tělesné trestání dětí v rodinách, ve školách a dalších institucích. EVSP tak nepovažoval za postačující, že česká právní úprava zapovídala pouze nejzávažnější formy tělesných trestů uplatňovaných vůči dětem, zatímco připouštěla užití přiměřené fyzické síly jako formy výchovného opatření. Dle EVSP musí právní úprava obsahovat jasný zákaz všech forem tělesných trestů, které mohou nepříznivě ovlivnit tělesnou integritu, důstojnost, vývoj a psychiku dítěte.

Česká republika se k implementaci tohoto rozhodnutí vyjádřila v březnu 2015. Ministerstvo práce a sociálních věcí vyslovilo názor, že se EVSP dopustil rozšiřujícího výkladu článku 17 Charty, který není v souladu s původním rozsahem závazku přijatého podle tohoto ustanovení. Poukázalo na stanoviska předložená během řízení před EVSP. Upozornilo také na přípravu právní úpravy v oblasti podpory zranitelných rodin, pěstounské péče a systému ochrany dětí. Výbor ministrů ve své rezoluci CM/ResChS(2015)11 z června 2015 vzal toto vyjádření na vědomí a vyslovil očekávání, že Česká republika při předložení zprávy o plnění závazků z relevantních ustanovení Charty poskytne informace o

---

³¹ Vyplývá to z jeho jednacích řádů a v několika málo případech bylo předběžné opatření skutečně vydáno.

dalším pokroku. V listopadu 2015 byla poskytnuta informace o tom, že stávající situace, jež podle EVSP není v souladu s Chartou, zůstává nezměněna.

V rozhodnutí ve věci *European Roma and Travellers Forum (ERTF) proti České republice* (č. 104/2014) ze dne 17. května 2016 EVSP konstatoval, že došlo k porušení článku 16 Charty (právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu, zejména v oblasti bydlení) z důvodu nedostatečného přístupu romských rodin k sociálnímu bydlení, špatným ubytovacím podmínkám s nízkou úrovní hygieny, častých nucených vyklízení bytů, která nejsou doprovázena odpovídajícími zárukami, a vůbec z důvodu přetrvávající územní segregace této zranitelné skupiny obyvatel. EVSP dále shledal porušení článku 11 Charty (právo na ochranu zdraví) z důvodu nedostatečného přístupu romských obyvatel k odpovídající zdravotní péči.

Náš stát se k implementaci vyjádřil v listopadu 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí se ke kritickým aspektům rozhodnutí EVSP postavilo rovněž kriticky a odkázalo také na strategické dokumenty vlády v oblasti sociálního bydlení, předcházení a řešení problému bezdomovectví a sociální inkluze. Výbor ministrů ve své rezoluci CM/ResChS(2017)2 z února 2017 vzal toto vyjádření na vědomí a vyslovil očekávání, že Česká republika při předložení další zprávy o relevantních ustanoveních Charty poskytne informace o implementaci přijatých opatření.

3.2. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI OZNÁMENÉ PŘED ROKEM 2017, O NICHŽ DOSUD NEBYLO ROZHODNUTO

V kolektivní stížnosti ve věci *Transgender Europe and ILGA Europe proti České republice* (č. 117/2015) je namítáno porušení článku 11 Charty (právo na ochranu zdraví) ve spojení s obecným zákazem diskriminace dle preambule Charty, k nimž údajně dochází v důsledku zákonné úpravy, která podmiňuje úřední uznání změny pohlaví – aby odpovídala genderové identitě žadatele – ze strany matričního úřadu tím, že žadatel musí podstoupit chirurgický zákrok, při němž dojde k znemožnění jeho reprodukční funkce (sterilizaci).

Ve věci *University Women of Europe proti České republice* (č. 128/2016)³² je namítáno porušení čl. 4 odst. 3 Charty ve spojení s článkem 1 Dodatkového protokolu z roku 1988 z důvodu porušování zásady spravedlivého a rovného odměňování mezi muži a ženami za práci stejné hodnoty, jakož i kvůli nízkému zastoupení žen v řídicích orgánech soukromých obchodních společností.

Obě kolektivní stížnosti byly EVSP prohlášeny za přijatelné.³³ Zatímco k první z těchto kolektivních stížností vláda v průběhu roku 2017 nepředkládala žádné vyjádření, ve vztahu k druhé zaslala v listopadu 2017 své stanovisko k odůvodněnosti vznesených námitek.

3.3. NOVĚ OZNÁMENÉ KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI

Konečně v průběhu roku 2017 byly vládě oznámeny dvě nové kolektivní stížnosti.

Ve věci *International Commission of Jurists (ICJ) proti České republice* (č. 148/2017) je namítáno porušení článku 17 Charty (právo dětí na sociální a hospodářskou ochranu) ve spojení se zákazem diskriminace dle preambule Charty v důsledku nerovného procesního postavení a ochrany práv dětí, které nedosahují věku trestní odpovědnosti, oproti starším dětem při výkonu soudnictví ve věcech mládeže ve fázi přípravného řízení, a to zejména jde-li o: (i) otázku nutné obhajoby dítěte již od prvního úkonu ve věci, (ii) přístup k policejnímu spisu, (iii) právo obdržet rozhodnutí o odložení věci a možnost uplatnit proti němu opravný prostředek a (iv) otázku, zda je nezbytné vést řízení o uložení opatření před soudem pro mládež vždy. Rozhodnutím ze dne 13. září 2017 prohlásil EVSP kolektivní stížnost za přijatelnou. V listopadu 2017 pak vláda předložila EVSP své stanovisko k odůvodněnosti této kolektivní stížnosti.

³² Kolektivní stížnost byla podána i proti 14 dalším státům Rady Evropy, které přijaly pravomoc EVSP projednávat kolektivní stížnosti.

³³ První z uvedených kolektivních stížností byla prohlášena za přijatelnou rozhodnutím EVSP ze dne 16. září 2015, zatímco druhá rozhodnutím téhož orgánu ze dne 20. července 2017.

V kolektivní stížnosti ve věci *European Roma Rights Centre & Mental Disability Advocacy Centre (ERRC & MDAC) proti České republice* (č. 157/2017) je namítáno porušení článku 17 Charty (právo matek a dětí na sociální a hospodářskou ochranu) ve spojení se zákazem diskriminace na základě etnického původu a zdravotního postižení obsaženými v preambuli Charty, a to z důvodu rutinního umisťování dětí do tří let věku se specifickými potřebami (dětí romského původu a děti se zdravotním postižením) do kojeneckých ústavů, navzdory negativním dopadům institucionalizace takto malých dětí na jejich další vývoj, jakož i z důvodu nedostatku dostupných alternativních řešení. Vláda předložila EVSP své stanovisko k přijatelnosti stížnosti v prosinci 2017.

4. ZÁVĚR

Z několika málo dosud řešených věcí zajisté nelze formulovat dalekosáhlý závěr. Přesto můžeme učinit několik poznámek. Kolektivní stížnosti podávané mezinárodními nevládními organizacemi proti České republice poukazují vesměs na témata, jejichž řešení v našem právním systému je nezřídka předmětem dlouhodobé vnitrostátní diskuse, která již mohla být přenesena také na mezinárodní úroveň.

Statisticky vzato (tedy ve vztahu ke všem 15 smluvním státům protokolu z roku 1995) EVSP naprostě většinou stížností, ne-li téměř všem,³⁴ v nějakém rozsahu vyhoví. Tato bilance přirozeně může být způsobena zpravidla velice kvalifikovaným zpracováním těchto kolektivních stížností, často na rozdíl od individuálních stížností podávaných k Soudu nebo ke smluvním orgánům OSN,³⁵ ale nepochybně také skutečností, že tyto subjekty nemají problém splnit podmínky přijatelnosti kolektivních stížností. Vedle toho stojí skutečnost, že EVSP má v rámci poněkud komplikovaného systému Charty sklon vykládat závazky podle původní Charty ve světle revidované Charty, případně ve světle dnešních podmínek (pojetí tzv. živého instrumentu, které není neobvyklé v prostředí Úmluvy), nebo rozšiřovat osobní působnost Charty. Stěžovatelské organizace tedy začasť nalezou u EVSP příznivou odezvu. Odvrácenou stranou, a možná i předpokladem, tohoto přístupu je nepřilíš účinný mechanismus dohledu nad implementací rozhodnutí EVSP, třebaže by státy měly informovat o přijatých opatřeních poměrně často, v jehož rámci Výbor ministrů sehrává velice pasivní úlohu.

Také dosavadní implementační úsilí vztahující se ke dvěma rozhodnutým věcem proti České republice zatím neukázalo na posun ve vnímání dotčených problematik ze strany českých orgánů. Ani EVSP nekonstatoval, že by sporné situace byly uvedeny do souladu s Chartou. Právě implementace rozhodnutí EVSP, byť ta nejsou striktně závazná, představuje hlavní výzvu v této oblasti. Bez ohledu na relevanci, kterou můžeme přiznat rozdílu mezi původní a revidovanou Chartou v situaci, kdy Česká republika tu druhou v pořadí neratifikovala, není možné odhlédnout od toho, že expertní závěry EVSP sledují cíl zlepšit dodržování základních práv jednotlivců, a jako takové by měly být vnímány.

³⁴ Podíl alespoň zčásti úspěšných kolektivních stížností je mezi rozhodnutými cca 96 %. Pouze 6 ze 158 podaných kolektivních stížností bylo odmítnuto jako nepřijatelné. Rozhodnutí o odůvodněnosti padlo zřejmě ve 108 věcech. Údaje z února 2018.

³⁵ V této souvislosti není neopodstatněně poukázat na to, že u EVSP je kvalita zajištěna poměrně omezeným počtem subjektů, které se na tento výbor mohou obracet a které se dostávají na seznam Rady Evropy právě s ohledem na svou kvalifikovanost v oblasti základních práv. Vedle toho Soud poměrně striktně vyžaduje od stěžovatelů, aby vyhověli předepsanému formálnímu i materiálnímu způsobu prezentace svých námitek, na jehož základě je schopen stížnosti posuzovat, ale není tu filtr v podobě kvalifikovaných navrhovatelů. Žádná z těchto zábran však neexistuje u smluvních orgánů OSN.

III.

OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN

1. ÚVOD

Jak již bylo zmíněno v úvodu, od roku 2003 je vládní zmocněnec pověřen rovněž zastupováním České republiky v řízeních o individuálních oznámeních podaných k Výboru OSN pro lidská práva podle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Ve vztahu k této části sporné agendy v minulosti vládní zmocněnec plnil svou informační povinnost vůči vládě buď skrze předkládání samostatných zpráv, nebo prostřednictvím přílohy pravidelné zprávy o stavu vyřizování stížností podaných k Soudu.

Svým usnesením ze dne 27. února 2017 č. 155 o systémovém řešení zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních stížnostech před mezinárodními kontrolními orgány v oblasti lidských práv však vláda pověřila Ministerstvo spravedlnosti, potažmo kancelář vládního zmocněnce, výkonem veškeré agendy související se zastupováním České republiky v řízeních před všemi smluvními orgány OSN.

2. SMLUVNÍ ORGÁNY OSN

Ponecháme-li stranou Všeobecnou deklaraci lidských práv, která byla od počátku zamýšlena jako právně nezávazný dokument,³⁶ přijala Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) devět základních lidskoprávních úmluv. Česká republika je vázána osmi z nich.³⁷ Každá z těchto úmluv zřizuje jako svůj monitorovací orgán výbor, který má za úkol kontrolovat dodržování závazků, které ze smlouvy vyplývají, a to přijímáním a hodnocením periodických zpráv od smluvních stran nebo i přijímáním a prošetřováním individuálních stížností.³⁸ Zatímco předkládání periodických zpráv zůstává i nadále úkolem Úřadu vlády, k zastupování v řízeních o individuálních stížnostech je nyní příslušná kancelář vládního zmocněnce. Jedná se konkrétně o následující úmluvy a jim odpovídající výbory:

- Výbor OSN pro lidská práva (*HRC*) dle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech;
- Výbor OSN proti mučení (*CAT*) zřízený na základě článku 22 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (vyhlášena pod č. 143/1988 Sb.);
- Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace (*CERD*) podle článku 14 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhlášena pod č. 95/1974 Sb.);
- Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (*CEDAW*) podle Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhlášen pod č. 57/2001 Sb. m. s.);

³⁶ Všeobecná deklarace lidských práv je nicméně dnes obecně považována za součást mezinárodního obyčejového práva.

³⁷ Česká republika dosud není smluvní stranou Úmluvy OSN o ochraně všech migrujících pracovníků a jejich rodin.

³⁸ Ve vztahu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech není Česká republika vázána Opčním protokolem, který zakládá mechanismus podávání individuálních stížností k Výboru OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva (*CESCR*). Stejně tak Česká republika prozatím nedokončila proces ratifikace Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (*CRPD*), a proto není účastna ani na mechanismu podávání individuálních oznámení k Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (aktuální stav procesu ratifikace tohoto protokolu je popsán níže).

- Výbor OSN pro práva dítěte (*CRC*) podle Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte zavádějícího postup předkládání oznámení (vyhlášen pod č. 28/2016 Sb. m. s.);
- Výbor OSN pro nucená zmizení (*CED*) podle článku 31 Mezinárodní úmluvy o ochraně všech osob před nuceným zmizením (vyhlášena pod č. 13/2017 Sb. m. s.).

3. STAV PROJEKOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH OZNÁMENÍ

V současné době jsou projednávána oznámení proti České republice před třemi smluvními orgány OSN („Výborem“ je v následujících pasážích míněn vždy ten který smluvní orgán).

3.1. VÝBOR OSN PRO LIDSKÁ PRÁVA (HRC)

Ve zprávě za rok 2015 bylo konstatováno, že Výbor v uvedeném roce v podstatě uzavřel veškerá ne-rozhodnutá řízení o oznámeních, kterých proti České republice posuzoval do té doby celkem 62. V roce 2016 pak vládu vyzval, aby zaujala stanovisko k oznámení ve věci *Malinovsky a ostatní proti České republice* (č. 2839/2016). S dříve vyřizovanými věcmi má jeden společný rys, a sice že je v něm napadána restituční podmínka státního občanství, a to pod úhlem článku 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (zákaz diskriminace) a nově také ve světle čl. 14 odst. 6 Paktu (právo na odškodnění v případě justičního omylu). Vláda předložila Výboru své stanovisko k přijatelnosti a odůvodněnosti tohoto oznámení v dubnu 2017. Řízení o něm dosud probíhá.

3.2. VÝBOR OSN PRO ODSTRANĚNÍ DISKRIMINACE ŽEN (CEDAW)

V roce 2016 bylo vládě zasláno oznámení ve věci *Dzurková a ostatní proti České republice* (č. 102/2016) podané k Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen. Toto oznámení se opírá o řadu ustanovení Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, konkrétně čl. 2 písm. b) a e) ve spojení s článkem 5, 10 písm. h) a čl. 16 odst. 1 písm. e), a věcně napadá skutečnost, že šestice oznamovatelek se nemohla domoci odškodnění za protiprávně provedenou sterilizaci, a chyběl jim tedy prostředek nápravy porušení zmíněné úmluvy. V roce 2017 vláda předkládala Výboru doplňující stanovisko k danému oznámení. Řízení o něm dosud nebylo skončeno.

V roce 2017 bylo vládě dále komunikováno oznámení ve věci *Ocran proti České republice* (č. 121/2017). Spolu se stížností vláda obdržela i předběžné opatření vydané na základě čl. 5 odst. 1 Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění diskriminace žen a článku 63 jednacího řádu Výboru, jímž byla vyzvána, aby po dobu projednávání oznámení upustila od realizace trestu vyhoštění, k němuž byla oznamovatelka odsouzena poté, co přicestovala a na letišti předložila cestovní pas, který zněl na cizí jméno. V oznámení je konkrétně namítáno, že jí orgány České republiky neumožnily podat a řádně vyřídit její žádost o mezinárodní ochranu, nezjistily včas její zranitelnost a naopak přijaly kroky k její deportaci do země původu. Podle oznamovatelky by vyhoštěním do země, ve které jí hrozí, že se stane opětovně obětí domácího násilí dosahujícího stupně pronásledování na základě pohlaví, nadto za situace, kdy neexistuje účinná ochrana na vnitrostátní úrovni, došlo k porušení četných ustanovení Úmluvy. Dále oznamovatelka tvrdí, že jí v rámci trestního řízení nebyl zajištěn přístup k právní pomoci, a nebylo jí tak umožněno využít dostupné opravné prostředky proti trestnímu příkazu. Konečně mělo dojít k porušení Úmluvy i tím, že byla držena ve Vazební věznici Praha-Ruzyně, a to v podmínkách nevhodných pro ženu, která v nedávné době porodila a byla obětí domácího násilí. V souvislosti s tím Obvodní soud pro Prahu 6 zrušil realizaci vyhoštění oznamovatelky.³⁹

3.3. VÝBOR OSN PRO NUCENÁ ZMIZENÍ (CED)

V uplynulém roce bylo vládě zasláno k zaujetí stanoviska rovněž oznámení ve věci *Iureva proti České republice* (č. 3/2017) podané rodiči údajné oběti nuceného zmizení. Ti tvrdí, že jejich nevěstná dcera

³⁹ Ta byla následně propuštěna z vyhošťovací vazby, převezena do přijímacího střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu a pak přemístěna do pobytového střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu, které v lednu 2018 opustila, aniž o sobě zanechala zprávy.

byla společně se svým manželem, oba ruské státní příslušnosti, naposledy spatřena na území České republiky, přičemž vycházejí z domněnky, že je českými orgány protiprávně zadržována. Zvláštní zpravodaj Výboru pro stížnosti a předběžná opatření zároveň vyzval vládu, aby poskytla informace o tom, zda se dcera oznamovatelky stále nachází na území České republiky, a pokud ano, zda požívá právní ochrany a zda je zbavena osobní svobody. Policejní prezidium potvrdilo, že hledané osoby byly v minulosti vypátrány, leč výslovně si nepřály, aby bylo místo jejich pobytu rodičům sděleno. Vláda následně v listopadu 2017 předložila Výboru své stanovisko k přijatelnosti a odůvodněnosti tohoto oznámení.

4. RATIFIKACE OPČNÍHO PROTOKOLU K ÚMLUVĚ O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

V roce 2017 vláda zahájila proces směřující k ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Předložení návrhu na ratifikaci Opčního protokolu bylo zařazeno jako jeden z úkolů do Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020, schváleného usnesením vlády ze dne 25. května 2015 č. 385.

Návrh na ratifikaci opčního protokolu vypracovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí byl vládou schválen usnesením ze dne 22. května 2017 č. 391. Zatímco Senát vyslovil souhlas s ratifikací svým usnesením ze dne 11. října 2017 č. 279, Poslanecká sněmovna návrh nestačila v předchozím volebním období projednat. Vystala tudíž potřeba předložit tento návrh ke schválení Poslanecké sněmovně znovu. S cílem pokračovat v procesu ratifikace byl proto připraven materiál k opětovnému předložení návrhu Poslanecké sněmovně, který respektuje dřívější rozhodnutí vlády o zajištění provádění Opčního protokolu v rámci resortu spravedlnosti, potažmo kanceláře vládního zmocněnce.⁴⁰ Nový návrh nepřináší oproti předchozímu materiálu žádné obsahové změny.

Opční protokol zakládá pravomoc Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (CRPD) zabývat se stížnostmi jednotlivců nebo skupin jednotlivců na porušení práv vyplývajících z jednotlivých ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Ratifikace protokolu tak představuje posun v procesní ochraně práv zaručených zdravotně postiženým osobám. Úmluva byla Českou republikou ratifikována v roce 2009 a vstoupila v platnost dne 28. října 2009 (vyhlášena pod č. 10/2010 Sb. m. s.). K ratifikaci Opčního protokolu nebylo dříve přistoupeno vzhledem k novosti Úmluvy a s ohledem na nedostatek zkušeností s činností Výboru, ustaveného v listopadu 2008, při výkladu Úmluvy a posuzování jejího provádění a uplatňování v jednotlivých smluvních státech.

---

⁴⁰ Na základě bodu II. usnesení vlády ze dne 22. května 2017 č. 391 v dané záležitosti došlo k novelizaci Statutu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Jeho čl. 10 odst. 1 byl nově doplněn o písmeno h), dle něhož se ustanovení Statutu uplatní přiměřeně i na řízení před Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením podle Opčního protokolu k této Úmluvě.

IV.

DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ V RÁMCI KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

Činnost kanceláře vládního zmocněnce se nevyčerpává jen zastupováním státu ve sporných řízeních před mezinárodními orgány v oblasti lidských práv, popřípadě výkonem jimi vydaných odsuzujících rozsudků, rozhodnutí a závěrů. Níže je proto uváděn přehled dalších činností, jimiž se kancelář v uplynulém roce zabývala.

1. PŘEDSEDNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY VE VÝBORU MINISTRŮ RADY EVROPY

Na prvním místě si zaslouží pozornost působení kanceláře v souvislosti s českým předsednictvím ve Výboru ministrů Rady Evropy. Při této vzácné příležitosti byla kancelář pověřena organizací dvou významných odborných událostí.

Ve spolupráci s Radou Evropy se ve dnech 25. a 26. září 2017 podařilo uspořádat mezinárodní konferenci pod názvem „Detence migrujících dětí: Spěje ke konci?“ (*Immigration Detention of Children: Coming to a Close?*), zkráceně označovanou jako „DMC Prague 2017“.⁴¹ Objektem zájmu konference byly nejzranitelnější oběti možných porušení lidských práv, tedy migrující nezletilé děti zbavené osobní svobody. Konference sezvala do slavnostních prostor pražského paláce Žofín přední odborníky na danou problematiku – zástupce mezinárodních organizací, vládní experty, akademiky i zástupce nevládních organizací a občanské společnosti. V nejobecnější rovině byla pozornost věnována právním, psychologickým, ale i praktickým aspektům této aktuální problematiky, jako jsou dopady, které má detence na děti, účinné alternativy k těmto opatřením, jejichž prostřednictvím lze dosáhnout legitimního zájmu státu na zajištění bezpečnosti obyvatelstva při současném respektování důstojnosti migrujících dětí apod.

Mezi více než třiceti řečníky vystoupila řada významných právnických osobností. Kromě ministra spravedlnosti Roberta Pelikána promluvil k přítomným např. komisař Rady Evropy pro lidská práva Nils Muižnieks, zvláštní zmocněnec generálního tajemníka Rady Evropy pro migraci Tomáš Boček či bývalá irská soudkyně Soudu Ann Power-Forde.⁴²

Na základě přednesů jednotlivých řečníků a proběhlé diskuse byla po skončení konference vypracována ve spolupráci s Radou Evropy závěrečná zpráva. Ta shrnuje hlavní závěry a doporučení, které v rámci konference zazněly. Podtrhuje tak zejména skutečnost, že z hlediska stávajících mezinárodně právních standardů je státům ponechán velmi omezený prostor, aby i nadále v praxi přistupovaly k detenci migrujících dětí, o níž lze jen stěží tvrdit, že je v jejich nejlepším zájmu. Detence má naopak závažné dopady na dětskou psychiku, a to i tehdy, jestliže trvá jen po krátkou dobu a v prostředí, jehož materiální podmínky jsou pobytu dětí uzpůsobeny. Přitom existuje množství účinných a levnějších alternativ, jimiž lze dosáhnout sledovaného cíle. Vlády tak byly v podstatě vyzvány, pokud je to vůbec nutné, aby omezily praxi umísťování nezletilců do zařízení pro pobyt migrujících osob jen na nezbytnou a velmi krátkou dobu. Ve svých právních řádech by napříště měly zakotvit a do praxe zavést účinné alternativní prostředky, které budou orgány přednostně používány.⁴³

⁴¹ Webové stránky konference lze navštívit na adrese: <http://dmcprague2017.justice.cz/#home>.

⁴² Kompletní seznam řečníků s názvy jejich příspěvků lze seznat z programu celé konference dostupného na: <http://dmcprague2017.justice.cz/programme/>.

⁴³ Závěrečná zpráva z konference je dostupná v angličtině na: <https://rm.coe.int/immigration-detention-of-children-coming-to-a-close-prague-25-26-septe/16807b8841>.

Kromě zmíněné konference pořádala kancelář vládního zmocněnce u příležitosti českého předsednictví rovněž setkání vládních zmocněnců pro zastupování jednotlivých členských států Rady Evropy před Soudem. Neveřejné setkání se uskutečnilo dne 13. října 2017 v reprezentativních prostorách Kaiserštejnského paláce v Praze na Malé Straně. Bylo příležitostí k projednání aktuálních organizačních a procesních otázek týkajících se řízení před Soudem, jako jsou nové postupy oznamování stížností žalovaným státům (tzv. zjednodušený postup oznamování stížností a rozšířený pojem ustálené judikatury), ale i formální požadavky na podání stížnosti a rozhodování samosoudců (odůvodnění těchto rozhodnutí), které mají význam především pro stěžovatele, nebo praktické předpoklady pro realizaci vedlejšího účastenství v řízení.

2. ZASEDÁNÍ KOLEGIA EXPERTŮ

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Kolegium“) je poradním orgánem vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem. Kolegium bylo ustaveno mj. v reakci na závazek posílit provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni, který členské státy Rady Evropy přijaly na konferenci na vysoké úrovni nazvané „Provádění Evropské úmluvy o lidských právech: naše sdílená odpovědnost“, konané v březnu 2015 v Bruselu.

Kolegium je složeno ze zástupců všech ministerstev, obou komor Parlamentu, všech nejvyšších soudních instancí, státního zastupitelství, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademické obce a občanské společnosti. První jednání Kolegia se uskutečnilo dne 10. listopadu 2015. Kolegium se schází podle potřeby vyplývající z vnesených rozsudků Soudu, zpravidla jednou za půl až tři čtvrtě roku.

Úkolem Kolegia je analyzovat rozsudky Soudu vydané v řízeních proti České republice a formulovat příslušným orgánům doporučení k přijetí obecných opatření k výkonu těchto rozsudků, jimiž se zabrání opakování obdobných porušení Úmluvy v budoucnu. Posláním Kolegia je i zabývat se vybranými rozsudky Soudu vydanými v řízeních proti jiným členským státům Rady Evropy z hlediska jejich dopadů pro Českou republiku. Cílem činnosti Kolegia je přispět k účinnému a úplnému výkonu rozsudků Soudu, rozšíření povědomí o závazcích, které pro Českou republiku plynou z Úmluvy, mezi příslušné orgány, používání Úmluvy a judikatury Soudu v každodenní praxi vnitrostátních orgánů a v konečném důsledku k plné realizaci základních práv a svobod, které jsou v Úmluvě a jejich dodatkových protokolech zakotveny.

V uplynulém roce se uskutečnilo v pořadí již třetí zasedání Kolegia, které proběhlo dne 12. června 2017. Členové Kolegia byli úvodem seznámeni s tím, že kancelář vládního zmocněnce na základě usnesení vlády ze dne 27. února 2017 č. 155 převzala zastupování České republiky v řízeních o individuálních a kolektivních oznámeních a stížnostech před Evropským výborem pro sociální práva při Radě Evropy a smluvními orgány OSN ochrany lidských práv. V rámci Kolegia by proto napříště měly probíhat i diskuse o vhodných opatřeních k nápravě tam, kde by Česká republika byla shledána odpovědnou za porušení některé z těchto dalších úmluv v oblasti lidských práv. Dále byly diskutovány rozsudky Soudu proti České republice, u nichž přetrvává potřeba přijetí dalších obecných opatření k nápravě, zejména věci *Bureš proti České republice* týkající se používání omezovacích prostředků ve

zdravotnických zařízeních a *Červenka proti České republice* týkající se záruk proti neoprávněnému zbavení svobody v zařízení sociálních služeb. Probírány byly též rozsudky Soudu proti jiným státům, které si mohou vyžádat změnu vnitrostátní právní úpravy či praxe, a to zejména rozsudek *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* týkající se podmínky sterilizace pro právní uznání změny pohlaví a rozsudek *Blokhin proti Rusku* týkající se procesních záruk pro děti mladší 15 let v řízeních ve věcech dětí mladších 15 let o činu jinak trestném. Kolegium se dále zabývalo novými rozsudky Soudu proti České republice, zejména rozsudkem *Čapský a Jeschkeová proti České republice* týkajícím se odškodnění majitelů bytů s regulovaným nájmem za období protiprávní regulace v letech 2002–2006 a rozsudky *Bátěk a ostatní proti České republice* a *Štulíř proti České republice* týkajícími se použití výpovědi svědků, kteří nejsou přítomni u hlavního líčení a u jejichž výpovědi během případného řízení nebyla obhajoba přítomna.

K dispozici jsou podklady pro jednání Kolegia i zápis ze zasedání obsahující závěry k jednotlivým bodům programu.⁴⁴

3. ZPRAVODAJ KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

Zpravodaj kanceláře vládního zmocněnce je čtvrtletně vydávané elektronické periodikum, které obsahuje stručná shrnutí aktuální judikatury Soudu (dále jen ‚anotace‘), která je relevantní pro Českou republiku, přehledně členěná podle jednotlivých oblastí, s interaktivními odkazy na originální znění rozsudků. Výběr rozsudků a rozhodnutí Soudu a zpracování anotací je prováděn kanceláří vládního zmocněnce ve spolupráci s analytickými útvary Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Kanceláře veřejného ochránce práv a zahraničního oddělení Nejvyššího soudu. Anotace nejsou úředním rozhodnutím a nejsou závazné.

V roce 2017 vyšla čtyři nová čísla Zpravodaje.⁴⁵

4. ROZŠÍŘENÍ DATABÁZE VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ SOUDU

Kancelář vládního zmocněnce provozuje Databázi vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ‚databáze‘).⁴⁶ Databáze vznikla jako jedno z opatření reagujících na výzvy učiněné na konferencích na vysoké úrovni k budoucnosti Soudu konané v letech 2010–2012 v Interlaken, Izmiru a Brightonu k zajištění používání a provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni. Sleduje účel zpřístupnit odborné i širší veřejnosti judikaturu Soudu, která z velké části existuje pouze v anglickém či francouzském jazyce. Zároveň si klade za cíl umožnit snadnější orientaci v této judikatuře, která dnes čítá řádově desítky tisíc rozsudků a rozhodnutí.

Přidaná hodnota databáze tedy spočívá především v tom, že zatímco vyhledávání a čtení judikatury v oficiální Soudem provozované databázi HUDOC⁴⁷ vyžaduje pokročilou znalost anglického nebo francouzského jazyka, vyhledávací maska a obsah národní databáze jsou vedeny v češtině. Tím zpřístupňují relevantní judikaturu Soudu široké odborné i laické veřejnosti. Nadto, vyhledávací kritéria jsou přizpůsobena vnitrostátnímu kontextu a nevyžadují od uživatelů pokročilou znalost práva a terminologie Úmluvy.

Jak vyplývá z jejího názvu, ač databáze pokrývá podstatnou část judikatury Soudu, neobsahuje všechny rozsudky a rozhodnutí vydané Soudem. K získání úplných informací o judikatuře Soudu je proto nutné i nadále konzultovat oficiální databázi HUDOC. Databáze obsahuje především úřední překlady rozsudků Soudu vydaných ve věcech proti České republice do českého jazyka a dále zahrnuje anotace velké části rozhodnutí o přijatelnosti proti České republice s výjimkou těch nemajících obecnější význam, např. rozhodnutí, jimiž bylo schváleno smírné urovnání stížnosti. Databáze konečně obsahuje

⁴⁴ Informace jsou dostupné na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6559&d=345958>.

⁴⁵ Archiv všech čísel je dostupný na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999>.

⁴⁶ Databáze dostupná na: <http://eslp.justice.cz/>.

⁴⁷ Databáze dostupná na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng>.

anotace významných rozsudků a rozhodnutí Soudu vydaných v řízení proti jiným smluvním stranám Úmluvy. Tato judikatura je v databázi zastoupena za období od října 2012 v rozsahu přibližně 10-15 kusů za měsíc, předešlé období pak v podstatně menším měřítku.

Proto je významné, že se v dubnu 2017 podařilo uzavřít strategicky významnou smlouvu o vzájemném poskytování dat, licencí a podlicencí se společností Wolters Kluwer, a. s. Na jejím základě mohou být do databáze nově zařazeny též překlady rozsudků Soudu vydaných v řízeních proti jiné smluvní straně Úmluvy, které od roku 1998 vyšly v časopise *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva* vydávaným jmenovanou společností. Z praktického hlediska to konkrétně znamená, že po formálních úpravách a provedení indexací jednotlivých překladů bude do budoucna možné databázi rozšířit o řádově stovky dalších rozsudků a rozhodnutí Soudu, které v ní doposud nebyly zastoupeny. I díky této spolupráci již databáze čítá více než tisíc rozsudků a rozhodnutí Soudu.

5. ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O JUDIKATUŘE SOUDU (PŘEDNÁŠKY A ŠKOLENÍ)

Je zřejmé, že nejlepší způsob, jak obhajovat Českou republiku před mezinárodními orgány v oblasti lidských práv, zejména Soudem, je snažit se o to, aby k porušení chráněných práv a svobod vůbec nedocházelo. Kancelář vládního zmocněnce proto v mezích svých možností usiluje o prohlubování povědomí odborné veřejnosti ohledně povinností, které z mezinárodních závazků v oblasti lidských práv vyplývají. Kromě vydávání Zpravodaje KVZ a provozování databáze vykonává kancelář tuto osvětovou činnost také prostřednictvím aktivního zapojení jejích členů do přednášek a školení v rámci Justiční akademie České republiky. Takto se např. v listopadu 2017 již tradičně uskutečnil celodenní seminář pro soudce správních soudů a jejich asistenty, v jehož rámci jednotliví zaměstnanci kanceláře vládního zmocněnce seznámili posluchače s aktualitami z judikatury Soudu, které mají relevanci pro oblast správního práva a správní praxe.

Na okraj lze rovněž doplnit, že někteří zaměstnanci kanceláře přednáší rovněž pro studenty na předních českých právnických fakultách. V této souvislosti také v září 2017 proběhl přednáškový cyklus věnovaný lidských právům v kontextu migrace.

6. PŮSOBNÍ PRACOVNÍKŮ KANCELÁŘE V PRACOVNÍCH SKUPINÁCH

Kancelář vládního zmocněnce se skrze své pracovníky přímo účastní činnosti řady nejrůznějších pracovních skupin. Tabulka níže podává přehled o zapojení jednotlivých zaměstnanců do chodu takových orgánů a skupin v uplynulém roce:

JUDr. Vít A. Schorm	Pracovní skupina MZV k Radě Evropy
	Resortní koordinační skupina pro trestní právo
	Resortní koordinační skupina ÚVI
	Pracovní skupina k odškodňování nepřiměřené délky řízení
Ing. Bc. Ota Hlinomaz, LL.M.	Pracovní skupina pro porodnictví
	Zkušební komise pro obor služby lidská práva
Mgr. Petr Konůpka	Výbor proti mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení
	Pracovní skupina pro koncepci vězeňství 2025
Mgr. Eva Petrová	Pracovní skupina pro přípravu nového trestního řádu
	Pracovní skupina pro e-důkazy
	Pracovní skupina k případu dětí Michalákových
Mgr. Vladimír Pysk, LL.M.	Pracovní skupina k odškodňování nepřiměřené délky řízení
	Pracovní skupina k antidiskriminační legislativě v pracovních vztazích

Mgr. Viktor Kunderák, E.MA	Zkušební komise pro obor služby lidská práva
	Pracovní skupina pro systémové řešení vězeňského zdravotnictví

Svébytnou aktivitou je i zapojení kanceláře vládního zmocněnce do činností pracovních skupin a diskusí o reformě systému Úmluvy vedených v Radě Evropy. V uplynulém roce se do těchto prací v rámci Rady Evropy zapojili následující pracovníci:

JUDr. Vít A. Schorm	Řídící výbor pro lidská práva (CDDH)
	Výbor expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech (DH-SYSC)
	Pracovní skupina Výboru expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech k následným krokům po zprávě o dlouhodobé budoucnosti systému Úmluvy – výběr kandidátů a volba soudců Soudu (DH-SYSC-I)
	Pracovní skupina Řídícího výboru pro lidská práva k sociálním právním (CDDH-SOC)
Ing. Bc. Ota Hlinomaz, LL.M.	Pracovní skupina Řídícího výboru pro lidská práva k migraci a lidským právním (CDDH-MIG)
	Pracovní skupina Výboru expertů pro systém Evropské úmluvy o lidských právech k následným krokům po zprávě o dlouhodobé budoucnosti systému Úmluvy – místo systému Úmluvy v systému práva mezinárodního a evropského (DH-SYSC-II)
Mgr. Petr Konůpka	Pracovní skupina Řídícího výboru pro právní spolupráci ke kodifikaci pravidel administrativní detence cizinců (CJ-DAM)

7. ANALÝZY A PŘIPOMÍNKOVÁNÍ LEGISLATIVNÍCH NÁVRHŮ

Kancelář vládního zmocněnce taktéž poskytuje informace o judikatuře Soudu ostatním odborům Ministerstva spravedlnosti, případně dalším zájemcům z resortu justice. Vyjadřuje se k návrhům zákonů zejména s ohledem na jejich možnou kolizi s některými ustanoveními Úmluvy. Sama rovněž iniciuje přijetí opatření, která mají za cíl zajistit soulad právního řádu s Úmluvou, a to jak *ex post* v případě rozsudků Soudu konstatujících porušení Úmluvy ze strany České republiky, tak *ex ante* na základě průběžného sledování a analýzy judikatury Soudu ve vztahu k jiným zemím. K tomu lze odkázat mimo jiné na činnost Kolegia expertů pro výkon rozsudků Soudu a provádění Úmluvy.

Učinit zde vyčerpávající přehled všech odborných analýz a stanovisek k jednotlivým návrhům právních předpisů se jeví být z hlediska účelu předkládané zprávy nadbytečné. Snad jen pro ilustraci lze uvést, že v uplynulém roce kancelář vypracovala stanoviska např. k problematickým aspektům věcného záměru soudního řádu civilního, k novému trestnímu řádu, k použitelnosti zpravodajských informací jako důkazů v trestním řízení, odměňování pracujících odsouzených či ke zvažované ratifikaci Protokolu č. 12 k Úmluvě, který zakotvuje všeobecný zákaz diskriminace.

PŘÍLOHA Č. 1:

ANOTACE ODSUZUJÍCÍCH ROZSUDKŮ SOUDU

V této příloze je podán chronologický přehled těch rozsudků Soudu, v nichž Soud vyslovil porušení alespoň jednoho práva chráněného Úmluvou ze strany České republiky. Analytický přístup k těmto judikátům byl použit v oddílu 1.1.1 této zprávy.

PŘEHLED ANOTOVANÝCH JUDIKÁTŮ

Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci *Beránek proti České republice*

Rozsudky ze dne 9. února 2017 ve věcech *Čapský a Jeschkeová a Heldenburgovi proti České republice* (spravedlivé zadostiučinění)

Rozsudek ze dne 6. dubna 2017 ve věci *Žáková proti České republice* (spravedlivé zadostiučinění)

Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci č. 45758/14 – Beránek proti České republice

Výbor první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v důsledku nesprávného uplatnění pravidla o počítání lhůt pro podání ústavní stížnosti došlo k porušení práva stěžovatele na přístup k soudu, chráněného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel neúspěšně žádal o vydání stavebního povolení. Rozsudek Nejvyššího správního soudu o jeho pozdější kasační stížnosti, jenž mu byl doručen dne 28. srpna 2013, napadl dne 29. října 2013 ústavní stížností. Soudce zpravodaj ji však odmítl pro opožděnost, maje za to, že dvouměsíční lhůta pro podání ústavní stížnosti uplynula o den dříve. Jelikož ten den byl státní svátek, měl stěžovatel podle procesních předpisů čas až do následujícího pracovního dne, což generální sekretář Ústavního soudu také uznal ve své odpovědi na stěžovatelův dopis; dodal však, že Ústavní soud nemá pravomoc své vlastní rozhodnutí zrušit.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel poukazyval na to, že Ústavní soud nesprávně odmítl jeho ústavní stížnost pro opožděnost, a že byl tudíž zbaven svého práva na přístup k soudu zaručeného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud zopakoval, že procesní pravidla, jako jsou lhůty pro předložení dokumentů nebo podání opravných prostředků, přísluší vykládat primárně vnitrostátním orgánům, zejména soudům; tato pravidla slouží řádnému chodu soudnictví a zejména právní jistotě. Účastníci řízení by měli očekávat, že tato pravidla budou uplatňována.

Za okolností projednávané věci Soud shledal, že je namíště učinit tentýž závěr jako ve věci *Zemanová proti České republice* (č. 6019/03, rozsudek ze dne 13. prosince 2005), v níž zdůraznil, že nesprávné uplatnění lhůt pro podání ústavní stížnosti Ústavním soudem zabránilo tomu, aby byla tato stížnost projednána po věcné stránce, což porušilo právo na účinnou soudní ochranu, a tudíž i čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

B. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUČINĚNÍ

Stěžovatel z daného porušení dovozoval vznik majetkové škody, zadostiučinění za nemajetkovou újmu nepožadoval, na rozdíl od náhrady nákladů řízení. Soud mu však nepřiznal žádnou částku. U

majetkové škody totiž chyběla příčinná souvislost mezi tvrzenou škodou a shledaným porušením a náklady řízení stěžovatel nevyčísлил, natož aby je doložil.

Rozsudky ze dne 9. února 2017 ve věcech č. 25784/09 a 36002/09 – Čapský a Jeschkeová a ve věci č. 65546/09 – Heldenburgovi proti České republice (spravedlivé zadostiučinění)

Senát první sekce Soudu vydal rozsudky o spravedlivém zadostiučinění, ve kterých pěti hlasy proti dvěma přiznal stěžovatelům náhradu majetkové škody po řadě ve výši 49 655 €, 27 243 € a 4 339 €. Stěžovatelé Čapský a Jeschkeová obdrželi každý částku 3 tis. € na náhradě nemajetkové újmy. Na nákladech řízení Soud stěžovatelům přiznal částky po řadě ve výši 3 438 €, 2 223 € a 2 774 €. Současně jednomyslně zamítl námitku vlády týkající se zneužití práva podat stížnost.

I. Skutkové okolnosti

Tyto rozsudky navazují na rozsudek vyneseny dne 3. července 2014 ve věcech *R & L, s. r. o. a ostatní proti České republice*, ve kterém Soud dospěl k závěru, že regulací nájemného bez právního základu v letech 2002 až 2006 došlo k porušení práva stěžovatelů na ochranu majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1, přičemž posouzení otázky spravedlivého zadostiučinění odložil.

II. Předběžná námitka vlády

Po předložení stanovisek stěžovatelů ve věci spravedlivého zadostiučinění vláda namítala, že stěžovatelé porušili pravidlo důvěrnosti jednání o smírném urovnání, neboť se v dokumentech předložených Soudu v rámci řízení o spravedlivém zadostiučinění negativně vyjadřovali k jednáním o smírném urovnání. Dále vláda namítala, že stěžovatelé Heldenburgovi podali k Ministerstvu spravedlnosti žádost o informace o informacích, ve které řešili otázku smírného urovnání. Konečně vláda podotýkala, že neinformovali Soud o svém návrhu na povolení obnovy řízení podaném v březnu 2015 k Ústavnímu soudu, ve kterém se nadto rovněž negativně vyjadřovali k postoji vlády v rámci jednání o smírném urovnání.

III. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K PŘEDBĚŽNÉ NÁMITCE VLÁDY

Soud na úvod konstatoval, že jednání mezi účastníky řízení o otázce spravedlivého zadostiučinění poté, co byla tato otázka odložena rozsudkem ve věci samé, se považuje za jednání o smírném urovnání ve smyslu článku 39 Úmluvy, i pokud se jich Soud sám aktivně neúčastnil (*Fabris proti Francii*, č. 16574/08, rozsudek ze dne 28. června 2013, § 7). Soud dále zdůraznil, že má širokou diskreční pravomoc při posuzování možných důvodů pro zastavení řízení o stížnosti (vyškrtnutí stížnosti ze seznamu projednávaných věcí) na základě ustanovení čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Soud musí dle uvedeného ustanovení ověřit, zda okolnosti vedou k závěru, že z jakéhokoliv jiného důvodu již nadále není důvodné pokračovat v posuzování stížnosti. Soud zopakoval, že pravidlo důvěrnosti je absolutní a neumožňuje individuálně posoudit, kolik informací bylo poskytnuto (*Abbasov a ostatní proti Ázerbájdžánu*, č. 36609/08, rozhodnutí ze dne 28. května 2013, § 28). Úmyslné porušení pravidla důvěrnosti může být za určitých okolností považováno za zneužití práva podat stížnost, což má za následek odmítnutí stížnosti (její prohlášení za nepřijatelnou) podle čl. 35 odst. 3 Úmluvy (srov. *Mandil proti Francii*, č. 67037/09, rozhodnutí ze dne 13. prosince 2011).

Soud připomněl, že pravidlo důvěrnosti slouží k ochraně účastníků řízení i Soudu před pokusy vyvíjet na ně politický či jiný nátlak (*Abbasov a ostatní proti Ázerbájdžánu*, cit. výše). Jeho účelem je tedy usnadnit smírné urovnání skrze záruku, že informace poskytnuté v průběhu jednání nebudou odhaleny a zveřejněny. Ustanovení čl. 62 odst. 2 *in fine* jednacího řádu Soudu zároveň chrání Soud a jeho vlastní nestrannost, neboť zajišťuje, že pokud budou jednání o smírném urovnání neúspěšná, jejich obsah nebude mít vliv na výsledek sporného řízení.

Při jednáních o smíru nezůstává Soud zcela stranou. Podle ustanovení čl. 62 odst. 2 jednacího řádu Soudu tajemník Soudu kontaktuje na základě pokynů senátu nebo jeho předsedy účastníky řízení za účelem dosažení smírného urovnání sporu ve smyslu čl. 39 odst. 1 Úmluvy.

Ve vztahu k věcem *Čapský a Jeschkeová* Soud konstatoval, že dopisy, na něž vláda poukazuje, nečetl velký počet osob a informace z jednání o smírném urovnání nebyly poskytnuty médiím ani jinak zveřejněny. Dopisy adresované Soudu byly dle jeho názoru zaslány s úmyslem informovat Soudu o průběhu jednání a za účelem dosažení smírného urovnání. Soud poznamenal, že účastníci řízení byli ostatně vyzváni ve výroku rozsudku ve věci samé, aby Soud seznámili s případně uzavřenou dohodou. Soud dospěl k závěru, že chování stěžovatelů nebylo zneužitím práva podat stížnost.

Ve vztahu k věci *Heldenburgovi* Soud konstatoval, že dopisy a podání, na něž vláda poukazuje, nečetl velký počet osob a informace z jednání o smírném urovnání nebyly poskytnuty médiím ani jinak zveřejněny. Soud danou věc odlišil od věci *Hadrabová a ostatní proti České republice* (č. 42165/02, rozhodnutí ze dne 25. září 2007), ve které stěžovatelé hovořili o návrhu kanceláře Soudu ve vnitrostátním řízení, aby získali odškodnění. Naproti tomu ačkoli právní zástupce stěžovatelů v projednávané věci informoval tentýž orgán (Ministerstvo spravedlnosti), učinil tak ve zcela jiném právním kontextu, což dle názoru Soudu nemohlo být na překážku smírnému urovnání. Pokud jde o podání k Ústavnímu soudu, stěžovatelé neuvedli žádné konkrétní informace z jednání ani navrženou částku odškodnění; k návrhu nepřipojili žádnou korespondenci s Ministerstvem spravedlnosti.

Dopisy adresované Soudu dále byly dle jeho názoru zaslány s úmyslem informovat Soud o průběhu jednání a za účelem dosažení smírného urovnání. Soud poznamenal, že účastníci řízení byli ostatně vyzváni ve výroku rozsudku ve věci samé, aby Soud seznámili s případně uzavřenou dohodou. Soud dospěl k závěru, že rovněž vzhledem ke skutečnosti, že dopisy si nemohl přečíst nijak velký počet lidí, na rozdíl od situace, kdy by příslušné informace byly poskytnuty médiím, chování stěžovatelů nebylo zneužitím práva podat stížnost. Soud dodal, že neinformování o podání k Ústavnímu soudu bylo procesní chybou ve smyslu čl. 47 odst. 7 jednacího řádu Soudu, avšak nelze se s jistotou domnívat, že stěžovatelé měli v úmyslu uvést Soud v omyl (*a contrario*, *Gross proti Švýcarsku*, č. 67810/10, rozsudek velkého senátu ze dne 30. září 2014, § 28).

B. KE SPRAVEDLIVÉMU ZADOSTIUCINĚNÍ

Stěžovatel Čapský se domáhal spravedlivého zadostiucinění za majetkovou škodu ve výši 1 358 964 Kč (50 252 €) a za nemajetkovou újmu ve výši 750 000 Kč (27 734 €). Dále požadoval náhradu nákladů řízení v celkové výši 752 140 Kč (27 812 €). Stěžovatelka Jeschkeová požadovala spravedlivé zadostiucinění za majetkovou škodu ve výši 740 498 Kč (27 382 €) a za nemajetkovou újmu ve výši 750 000 Kč (27 734 €). Dále požadovala náhradu nákladů řízení v celkové výši 669 995 Kč (24 775 €).

Stěžovatelé Heldenburgovi se domáhali spravedlivého zadostiucinění za majetkovou škodu ve výši 118 880 Kč (4 339 €). Dále požadovali náhradu nákladů řízení v celkové výši 184 013 Kč (6 721 €).

Soud poznamenal, že stěžovatelům vznikla majetková škoda, a mají proto nárok na náhradu za omezení práva užívat svůj majetek za podmínek zaručených článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (§ 104 rozsudku ve věci samé), neboť v období od ledna 2002 do prosince 2004 (Čapský), od července 2002 do srpna 2005 (Jeschkeová) a od července 2003 do prosince 2004 (Heldenburgovi) nemohli ze svých bytů vybírat dostatečně vysoké nájemné. Soud zopakoval, že státy jsou oprávněny při přijímání právních předpisů v oblasti bydlení stanovit s ohledem na sociální spravedlnost regulované nájemné, které je nižší než tržní nájemné.

V projednávaných věcech stěžovatelé tvrdili, že jim vznikla majetková škoda odpovídající rozdílu mezi nájemným, které vybrali, a „obvyklým“ nájemným v dané lokalitě za uvedené období, včetně úroku z prodlení. Oproti tomu vláda vzala v potaz nájemné, které stěžovatelé mohli z předmětného bytu vybírat podle zákona č. 107/2006 Sb. ke dni 1. ledna 2007 a pro výpočet náhrady použila zákonné referenční kritérium, jako kdyby bylo účinné od 1. ledna 2002.

Podle Soudu je při určení výše zadostiucinění se zřetelem k charakteru porušení konstatovanému v rozsudku ve věci samé třeba vzít v úvahu, jakým způsobem Ústavní soud ve své judikatuře formulo-

val povinnost vnitrostátních soudů rozhodovat o zvýšení nájemného v období právního vakuu, a to rovněž s ohledem na legitimní očekávání stěžovatelů. Soud dospěl k závěru, že určení výše náhrady by se mělo mimo jiné zakládat na rozdílu mezi nájemným v podmínkách volného trhu a nájemným, na něž měli stěžovatelé právo podle vnitrostátní právní úpravy prohlášené Soudem za nezákonnou (viz, *mutatis mutandis*, *Statileo proti Chorvatsku*, č. 12027/10, rozsudek ze dne 10. července 2014, § 157). Soud proto považoval za vhodné odečíst částku regulovaného nájemného, na něž měli stěžovatelé nárok v období, za které má být přiznána náhrada.

Soud zohlednil poskytnuté informace o tržním nájemném ve srovnatelných bytech v příslušném období a o regulovaném nájemném, za které mohli stěžovatelé v tomtéž období svoje byty pronajímat, a s ohledem na charakter porušení konstatovaný v rozsudku ve věci samé považoval za přiměřené přiznat stěžovateli Čapskému jako náhradu majetkové škody částku 1 342 944 (49 655 €), stěžovatelce Jeschkeové částku 736 660 Kč (27 243 €) a stěžovatelům Heldenburgovým částku 118 800 Kč (4 339 €). Současně přiznal stěžovatelům Čapskému a Jeschkeové každému částku 3 000 € jako náhradu nemajetkové újmy.

Pokud jde o náhradu nákladů řízení, Soud konstatoval, že stěžovatel Čapský své nároky doložil pouze v částce 92 956 Kč (3 438 €), stěžovatelka Jeschkeová pouze v částce 60 091 Kč (2 223 €) a stěžovatelé Heldenburgovi pouze v částce 75 959,80 Kč (2 774 €), a tyto jim přiznal.

IV. Oddělená stanoviska

Soudce Spano se ve svém souhlasném stanovisku zabýval otázkou, na základě kterého ustanovení by Soud měl rozhodnout o zamítnutí námítky vlády. Dle jeho názoru je správný odkaz na čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, nikoli na čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Uvedl, že pravidlo důvěrnosti řízení o smírném urovnání musí být důrazné. Odmítnutí stížnosti z uvedeného důvodu má však pro stěžovatele drastické následky – ztrácí možnost přiznání nároku na spravedlivé zadostiučinění. Základem posouzení je otázka, zda tvrzené porušení důvěrnosti je úmyslné nebo omluvitelné, přičemž takový standard nabízí ustanovení čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, nikoli vágní a pružné ustanovení čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy o zastavení řízení.

Soudkyně Koskelo ve svém částečně souhlasném a částečně nesouhlasném stanovisku vyslovila názor, že v případech zjevného porušení čl. 62 odst. 2 jednacího řádu Soudu nelze postupovat podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a bylo by vhodnější situaci řešit na základě čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy, dle kterého má Soud možnost zvážit, zda porušení za daných okolností odůvodňuje vyškrtnutí stížnosti. Dále hovoří o „vnitřním“ (ochrana objektivitivy Soudu) a „vnějším“ (neposkytnutí informací třetím osobám a médiím) aspektu zásady důvěrnosti dle čl. 62 odst. 2 jednacího řádu Soudu. Není spokojena s odůvodněním většiny za situace, kdy výzva Soudu k seznámení s případně uzavřenou dohodou se týkala jen informací o případné skutečně dosažené dohodě mezi účastníky řízení, nikoli informací o průběhu jednání. Stěžovatelé však jednali v dobré víře, a zastavení řízení o stížnosti by pro ně tudíž bylo nepřiměřené tvrdé. Pokud jde o otázku výše náhrady majetkové škody, Soud dle jejího názoru přiznal nadměrnou náhradu, přičemž přiznání náhrady dle článku 41 Úmluvy má mít kompenzační, nikoli sankční účel. Nadto, Úmluva ani vnitrostátní právo neposkytují oporu pro závěr, že by výchozím bodem měla být úroveň tržního nájemného. Vládou nabízená varianta je nedostatečná. Za situace, kdy nejsou k dispozici údaje umožňující přesněji odhadnout skutečnou škodu, je třeba se vyvarovat přiznání nadměrné nebo naopak nedostatečné náhrady. Stěžovatelům by přiznala částku 30 000 € (Čapský), 17 000 € (Jeschkeová) a 2 500 € (Heldenburgovi).

Soudce Eicke ve svém částečně souhlasném a částečně nesouhlasném stanovisku považuje za správné, že závěry rozsudku se opírají v části týkající se porušení důvěrnosti jednání o smírném urovnání o čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Sdílí názor soudkyně Koskelo o vnitřním a vnějším aspektu zásady důvěrnosti a domnívá se, že sdělení obsahu jednání o smírném urovnání vnitrostátnímu orgánu v rámci pokusů dosáhnout nápravy na vnitrostátní úrovni nemůže být porušením pravidel důvěrnosti. Konečně se připojil k oddělenému stanovisku soudkyně Koskelo v otázce určení výše náhrady majetkové škody.

Rozsudek ze dne 6. dubna 2017 ve věci č. 2000/09 – Žáková proti České republice (spravedlivé zadostiučinění)

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že Česká republika je povinna stěžovatelce vyplatit spravedlivé zadostiučinění zahrnující majetkovou škodu, nemajetkovou újmu i náklady řízení v celkové výši 58 132 €. Současně jednomyslně zamítl námitku vlády týkající se zneužití práva podat stížnost.

I. Skutkové okolnosti

Tento rozsudek navazuje na rozsudek vynesený dne 3. října 2013, ve kterém Soud dospěl k závěru, že v důsledku postupu města Třebíč a katastrálního úřadu, který následně nenapravily ani vnitrostátní soudy a kterým byla v konečném důsledku stěžovatelka zbavena svého vlastnictví k pozemkům užívaným městem k zajištění komunálních služeb, došlo k porušení jejího práva na ochranu majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Posouzení otázky spravedlivého zadostiučinění Soud odložil s tím, že mu strany řízení mají předložit písemná stanoviska a zejména ho vyzoomět o případné vzájemné dohodě.

II. Předběžná námitka vlády

Řízení o smírném urovnání věci nebyla úspěšná, jelikož právní zástupce stěžovatelky v médiích komentoval postoj vlády k požadavkům jeho klientky a kritizoval ho. V článku byl postoj vlády charakterizován slovy, že „stát se cuká“ a je „mírně řečeno neseriózní“ a „v rozporu se základními zásadami spravedlnosti a také našimi zákony“.⁴⁸ Tyto výroky, které nad rámec toho, že překrcovaly realitu, byly v rozporu se zásadou důvěrnosti jednání o smírném urovnání vtělené do článku 39 Úmluvy. Soud v těchto případech standardně stížnost prohlásí za nepřijatelnou pro zneužití práva podat stížnost. Vláda proto přerušila s právním zástupcem stěžovatelky jednání o smírném urovnání věci a vznesla námitku zneužití práva podat stížnost.

III. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K PŘEDBĚŽNÉ NÁMITCE VLÁDY

Soud úvodem připomněl, že pravidlo důvěrnosti chrání účastníky řízení i Soud před pokusy vyvíjet na ně politický či jakýkoli jiný nátlak (*Abbasov a ostatní proti Ázerbájdžánu*, č. 36609/08, rozhodnutí ze dne 28. května 2013, § 28). Jde o absolutní pravidlo, kdy je nerozhodné, jaké množství informací a v jakém detailu bylo zveřejněno (*Balenović proti Chorvatsku*, č. 28369/07, rozhodnutí ze dne 30. září 2010). Úmyslné porušení zásady důvěrnosti může být zneužitím práva podat stížnost ústícím v prohlášení stížnosti za nepřijatelnou (*Mirojubovs a ostatní proti Lotyšsku*, č. 798/05, rozhodnutí ze dne 15. září 2009, § 66).

Ve vztahu k projednávané věci Soud konstatoval, že jednání právního zástupce stěžovatele porušilo pravidlo důvěrnosti. Pakliže by věc byla ve stádiu posuzování přijatelnosti a odůvodněnosti, mohla by dle Soudu být odmítnuta pro zneužití práva podat stížnost (*Benjocki a ostatní proti Srbsku*, č. 5958/07, rozhodnutí ze dne 15. prosince 2009, a další). V projednávané věci, kdy již byl vynesen rozsudek ve věci samé, je však podle Soudu situace jiná. Jednání právního zástupce stěžovatelky dle Soudu nelze označit za zneužití práva podat stížnost, jelikož požadavky stěžovatelky na spravedlivé zadostiučinění již byly zveřejněny v rozsudku ve věci samé a projednávaná věc nastoluje závažnou otázku nemožnosti stěžovatelky účinně brojit proti opatření zasahujícímu do jejích majetkových práv. Soud proto zamítl předběžnou námitku vlády a rozhodl, že v projednávání věci bude pokračováno.

⁴⁸ Celý článek je dostupný zde: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/utekla-pred-komunisty-a-prisla-o-majetek-cr-ji-nechce-odskodnit_301801.html.

B. KE SPRAVEDLIVÉMU ZADOSTIUČINĚNÍ

Stěžovatelka se domáhala částky 188 677 € z titulu náhrady majetkové škody, kterou opírala o výši tržní ceny předmětných pozemků v roce 2014. Soud v souladu s postojem vlády vyšel při výpočtu majetkové škody z hodnoty pozemku v době zásahu do práv stěžovatelky, tedy v roce 1997, a výši náhrady majetkové škody určil na částku 43 230 €. (Právní zástupce stěžovatelky v inkriminovaném článku v médiích označoval za „neseriózní“ a „v rozporu se základními zásadami spravedlnosti“ právě postoj vlády, že výpočet výše škody se musí odvíjet od ceny pozemků v okamžiku, kdy došlo k protiprávnímu zásahu do práv stěžovatelky.)

Soud dále stěžovatelce přiznal částku 7 500 € z titulu náhrady nemajetkové újmy (stěžovatelka požadovala 18 502 €) a částku 7 402 € jako náhradu nákladů řízení (stěžovatelka požadovala 11 445 €).

IV. Oddělená stanoviska

Tři soudci ze sedmi k rozsudku připojili oddělené stanovisko. Všichni souhlasili s výsledkem řízení, měli nicméně odlišný názor na důvody a postup, které většina zvolila.

Soudce Spano uvedl, že předběžná námitka vlády měla být posuzována pod úhlem čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy týkajícím se přijatelnosti stížnosti. Soudkyně Koskelo naopak tvrdila, že o předběžné námitce vlády mělo být rozhodnuto podle čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy upravujícím vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů. Námitku vlády by nicméně také zamítla, jelikož podle jejího názoru pravidla porušil toliko právní zástupce stěžovatelky, která mu nedala pokyn, aby jednal v rozporu s jednacím řádem Soudu. Soudce Eicke konstatoval, že právní základ pro odmítnutí předběžné námitky vlády je nejasný a Soud měl postupovat podle čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Námitka však měla být zamítnuta, jelikož právní zástupce stěžovatelky jednal na základě své vlastní iniciativy.

PŘÍLOHA Č. 2: ANOTACE ZAMÍTAVÝCH ROZSUDKŮ NEBO ODMÍTAVÝCH ROZHODNUTÍ SOUDU

V této příloze je podán chronologický přehled těch rozsudků a rozhodnutí Soudu, které neskončily konstatováním porušení Úmluvy ze strany České republiky. Analytický přístup k těmto judikátům byl použit v oddílu 1.1.2 této zprávy.

PŘEHLED ANOTOVANÝCH JUDIKÁTŮ

Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci *Štulíř proti České republice*

Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci *Bátěk a ostatní proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 7. března 2017 ve věcech č. 60702/11 a 59633/12 – *DOMIRA, spol. s r. o. a Meluzínová proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 15. června 2017 ve věci *Zaňko proti České republice*

Rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017 ve věci *Regner proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci *Šlechta proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci *Skupa proti České republice*

Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci č. 54146/09 – *Bátěk a ostatní proti České republice*

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že skutečnost, že stěžovatelům nebylo v žádné fázi řízení umožněno vyslechnout nebo nechat vyslechnout svědky, neměla, s přihlédnutím k tomu, že přijatá vyvažující opatření byla za okolností projednávané věci dostatečná, za následek, že trestní řízení jako celek bylo nespravedlivé. Současně byl dán vážný důvod pro utajení totožnosti svědkyně. Nedošlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé byli od září 2003 do ledna 2004 zaměstnáni jako celníci na hranicích se Slovenskou republikou. V prosinci 2003 byla do skupiny celníků nasazena policejní agentka, aby rozkryla jejich trestnou činnost přijímání úplatků od řidičů kamionů za bezproblémové odbavení. V březnu a dubnu 2004 byly za přítomnosti soudce, avšak před sdělením obvinění stěžovatelům, provedeny výslechy 20 řidičů kamionů (bulharských a rumunských státních příslušníků) jako neodkladné a neopakovatelné úkony. Svědci připustili, že poskytli úplatky, avšak neoznačili konkrétní celníky. V prosinci 2005 byla na hlavním líčení vyslechnuta mimo jednací síň a prostřednictvím zvukového zařízení policejní agentka jako utajená svědkyně s ohledem na její další možné budoucí aktivity. Výslechu byl přítomen pouze třetí stěžovatel, který utajené svědkyni položil jeden dotaz. První dva stěžovatelé byli zastoupeni obhájcem v substituci. Výpovědi řidičů byly přečteny dle § 211 odst. 2 trestního řádu.

V květnu 2006 okresní soud shledal stěžovatele vinnými z přijímání úplatků. Vycházel přitom z písemné zprávy agentky, celních dokladů opatřených otisky osobních razítek konkrétních celníků, které porovnal s výpověďmi řidičů, rozpisem služeb a databází, která spojovala stěžovatele s časy, v nichž byli celně odbaveni vyslyšení řidiči. V březnu 2007 krajský soud rozsudek potvrdil a argumenty stěžovatelů, že utajená svědkyně své odpovědi předem s někým konzultovala, odmítl jako nepodložené. K řidičům kamionů uvedl, že neměli vazbu na Českou republiku, a vyloučil spekulace obhájce, že jim byla slíbena beztrestnost. Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Na poli čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy stěžovatelé namítali, že neměli možnost v přípravném řízení vyslechnout řidiče a že nebyly dány důvody k utajení totožnosti svědkyně.

Soud s odkazem na věc *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) shrnul příslušné zásady vyplývající z čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy. Zdůraznil, že použití výpovědi získaných v rámci přípravného řízení jako důkazů není samo o sobě neslučitelné s uvedenými ustanoveními, která však zpravidla vyžadují, aby obhajoba měla adekvátní příležitost zpochybnit a vyslechnout daného svědka, ať již při jeho výslechu v přípravném řízení či v pozdější fázi trestního řízení. Soud postupuje podle tříступňového testu, dle kterého musí určit:

- zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědka, a tedy i pro připuštění výpovědi tohoto nepřítomného svědka jako důkazu;
- zda byla výpověď nepřítomného svědka výlučným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení obžalovaného;
- zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně silných procesních záruk, které kompenzovaly obtíže způsobené obhajobě v důsledku přijetí takové výpovědi a zajistily, aby řízení jako celek bylo spravedlivé.

Tyto zásady byly dále upřesněny ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015), v níž velký senát potvrdil, že absence závažného důvodu pro nepřítomnost svědka nemůže být sama o sobě rozhodující pro závěr o nespravedlivosti řízení, avšak zůstává velmi důležitým faktorem, který je třeba při posouzení celkové spravedlivosti řízení zvážit a který může jazýček vah vychýlit ve prospěch závěru o porušení čl. 6 odst. 1 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Soud připomněl, že je-li důvodem nepřítomnosti svědka skutečnost, že jej nebylo možno kontaktovat, jsou vnitrostátní soudy zásadně povinny využít mezinárodní právní pomoc, zdržuje-li se svědek v zahraničí a mají-li tento mechanismus k dispozici.

Rozsah vyvažujících faktorů potřebných k tomu, aby bylo řízení považováno za spravedlivé, bude záležet na váze důkazu podaného nepřítomným svědkem. Čím významnější bude tento důkaz, tím větší váhu budou muset mít vyvažující faktory, aby mohlo být řízení jako celek považováno za spravedlivé (*Seton proti Spojenému království*, č. 55287/10, rozsudek ze dne 31. března 2016, § 58 a 59).

B. POUŽITÍ TĚCHTO ZÁSAD NA PROJEDNÁVANOU VĚC

a) Zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědků řidičů kamionů a pro výslech policejní agentky jako utajené svědkyně

Soud poznamenal, že výpovědi řidičů kamionů byly získány podle § 158a trestního řádu v přípravném řízení za přítomnosti soudců před sdělením obvinění stěžovatelům, jelikož svědci byli cizími státními příslušníky. Nalézací soud při hlavním líčení jejich výpovědi přečetl v souladu s § 211 odst. 2 trestního řádu. Odvolací soud zákonnost uvedeného postupu potvrdil s tím, že svědci neměli trvalý pobyt v České republice a ani k ní neměli jiné vazby. Jednalo se tedy o případ potenciálně nedosažitelných svědků, v němž vnitrostátní orgány nevyužily možnosti požádat o mezinárodní právní pomoc (*Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 121). Soud uvedl, že pouhá skutečnost, že svědci měli trvalý pobyt mimo Českou republiku a často cestovali, nemohla být považována za vážný důvod jejich nepřítomnosti při hlavním líčení. Vnitrostátní orgány se nadto nesnažily zajistit jejich přítomnost, ačkoli k tomu měly prostředky (*Tseber proti České republice*, č. 46203/08, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, § 50). Tato skutečnost však nemůže být sama o sobě rozhodující pro závěr o nespravedlivosti řízení (*Seton proti Spojenému království*, cit. výše, § 62).

Policejní agentka nasazená do skupiny celníků byla vyslýchána jako utajený svědek. Dle judikatury Soudu by policejní agenti měli být využíváni jako utajení svědci jen ve výjimečných případech, a to vzhledem k jejich specifickému postavení spočívajícímu v povinnosti poslušnosti vůči orgánům moci výkonné a obvyklým vazbám na obžalobu (*Van Mechelen a ostatní proti Nizozemsku*, č. 21363/93, 21364/93, 21427/93 a 22056/93, rozsudek ze dne 23. dubna 1997, § 56). Soud nicméně uznává legitimní zájem na zachování anonymity agenta z důvodu jeho ochrany nebo ochrany jeho rodinných příslušníků a možnosti jeho použití pro budoucí operace (*Lüdi proti Švýcarsku*, č. 12433/86, rozsudek

ze dne 15. června 1992, § 49). V projednávané věci vzal Soud v potaz, že agentka byla třeba pro rozkrytí korupce a současně existoval legitimní zájem na zachování její anonymity z operačních důvodů. K jejímu utajení tak byl vážný důvod.

b) Zda se jednalo o výlučný nebo rozhodující důkaz

Soud konstatoval, že nalézací soud založil svůj závěr o vině stěžovatelů především na listinných důkazech (písemná zpráva agentky, celní doklady a cestovní doklady řidičů). Řidiči popsali obecnou praxi přijímání úplatků celníky, avšak neoznačili konkrétní osoby. Jejich výpovědi tudíž nepředstavovaly výlučný nebo rozhodující důkaz, avšak měly významnou váhu pro odsouzení stěžovatelů. Vzhledem k tomu, že nalézací soud přikládal velkou váhu listinným důkazům, nelze výpověď agentky považovat za rozhodující, nicméně měla značnou váhu, a stejně jako u výpovědi řidičů mohlo její připuštění znamenat pro obhajobu nevýhodu.

c) Zda existovaly dostatečné vyvažující faktory

Soud uvedl, že vnitrostátní soudy nepřistupovaly k výpovědím řidičů se zvláštní opatrností, nicméně nalézací soud všechny důkazy důkladně vyhodnotil. Současně byly k dispozici další listinné důkazy podporující jejich výpovědi, které měly rozhodující význam. Výslech řidičů se konal za účasti soudce, což sice samo nenahrazuje právo obžalovaného na výslech svědků, kteří ho obviňují (srov. *Tseber proti České republice*, cit výše, § 62), nicméně v tomto případě přítomnost soudce zajistila zákonnost úkonů prováděných policií a byla jednou z procesních záruk chránících právo na spravedlivý proces. Obhajoba znala totožnost svědků a mohla věrohodnost jejich výpovědí zpochybnit, což neučinila, pouze se domnívala, že řidičům byla přislíbena beztrestnost; to však vyloučil odvolací soud.

Soud dále uvedl, že český trestní řád umožňuje utajit totožnost svědka při splnění dvou procesních záruk. Jednak existuje možnost zpochybnit spolehlivost utajeného svědka a věrohodnost jeho výpovědi, jednak musí nalézací soud i bez návrhu učinit všechny potřebné úkony k ověření jeho věrohodnosti. V dané věci byla utajená svědkyně vyslechnuta na hlavním líčení mimo jednací síň za pomoci hlasového přenosného zařízení po ověření její totožnosti soudem a poučení. Stěžovatelé měli možnost svědkyni konfrontovat, ačkoli si vzhledem k její přítomnosti v jiné místnosti nemohli udělat úsudek o jejím chování. První a druhý stěžovatel se nicméně nepokusili o žádnou konfrontaci, z účasti na jednání se omluvili a v podstatě se tak vzdali svého práva na výslech svědkyně. Třetí stěžovatel položil jednu otázku. Nadto Soud poznamenal, že stěžovatelé svědkyni znali dle vzhledu, neboť s ní pracovali. Došlo tak k určitému odhalení, přičemž rozsah odhalení má vliv na to, do jaké míry jsou ztíženy podmínky obhajoby (*Ellis a Simms proti Spojenému království*, č. 46099/06, rozhodnutí ze dne 10. dubna 2012). Obhajoba mohla zpochybnit věrohodnost svědkyně, jelikož věděla, na kterém pracovišti a v jaké době na celnici pracovala. Žádné důkazy zpochybňující věrohodnost agentky však neexistovaly.

d) Posouzení celkové spravedlivosti trestního řízení

Soud si byl vědom obtíží, kterým vnitrostátní orgány čelily; v dané věci vystupovalo 18 obžalovaných a velký počet svědků včetně 20 řidičů kamionů, kteří cestovali po Evropě. Poznamenal, že v rozhodné době nebylo obvyklé používání videokonferenčních zařízení. K utajení svědkyně byl vážný důvod. S ohledem na důkladné posouzení veškerých důkazů nalézacím soudem, veřejný zájem na řádném stíhání korupce a okolnost, že výpovědi řidičů a utajené svědkyně nebyly rozhodujícími důkazy a existovaly procesní záruky, lze učinit závěr, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé. Nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudkyně Lazarova Trajkovska a soudce Bianku ve svém společném nesouhlasném stanovisku měli výhrady k závěru většiny, pokud jde o vážný důvod ospravedlňující nepřítomnost svědka a vyvažující faktory. Uvedli, že cizí státní příslušnost řidičů byla pro vnitrostátní orgány dostatečným důvodem k tomu, aby se je nepokoušely nalézt a zajistit jejich přítomnost u hlavního líčení, byť byly schopny je nalézt pro účely výslechu dle § 158a trestního řádu. Pokud má svědek trvalý pobyt v zahraničí a je

dostupný mechanismus mezinárodní právní pomoci, má ho být využito. Dále se domnívají, že nebyly dány dostatečné vyvažující faktory, jelikož se vnitrostátní orgány ani nepokusily řidiče nalézt, nalézací soud nepostupoval se zvláštní opatrností, procesní záruka podle § 158a trestního řádu sama o sobě nepostačuje a obhájci neměli ani teoretickou možnost řidiče vyslechnout.

Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci č. 36705/12 – Štulíř proti České republice

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že skutečnost, že stěžovateli nebylo v žádné fázi řízení umožněno vyslechnout nebo nechat vyslechnout jedinou přímou svědkyni trestného činu, neměla, s přihlédnutím k tomu, že přijatá vyvažující opatření byla za okolností projednávané věci dostatečná, za následek, že trestní řízení jako celek bylo nespravedlivé. Nedošlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V období od prosince 2005 do června 2006 stěžovatel adresoval své bývalé partnerce výhrůžné e-maily a SMS zprávy. V červnu 2006 svědkyně vypovídala na policii ve Spojeném království, kde pracovala. V červenci 2006 vypovídala matka svědkyně, která uvedla, že stěžovatel svědkyni svázal ve svém bytě. Současně přítelkyně svědkyně vypověděla, že se jí svědkyně svěříla s vydíráním ze strany stěžovatele.

V srpnu 2006 byla svědkyně vyslechnuta formou neodkladného a neopakovatelného úkonu dle § 158a trestního řádu za účasti soudce. V návrhu na provedení uvedeného úkonu bylo uvedeno, že stěžovatel svědkyni vydíral v České republice i Spojeném království. Zaměstnání svědkyni neumožnilo častější cestování do České republiky, kde se navíc necítila vzhledem k proběhlým událostem bezpečně. V té době nebyl stěžovatel obviněn, a proto se výslechu nezúčastnil. Svědkyně uvedla, že stěžovatel neunesl, že ukončila jejich milenecký vztah, a velmi podrobně popsala vydírání z jeho strany formou telefonátů, SMS zpráv, e-mailů, dopisů a ústních výhrůžek. Dále vypověděla, že se dne 29. prosince 2005 se zdržovala v bytě stěžovatele, který ji přivázal k posteli, vyhrožoval jí omámením heroinem, odvezením z bytu a zprostředkováním jejího odvozu do Turecka, pokud mu neslíbí obnovení mileneckého vztahu. Další výhrůžky následovaly.

Svědkyně se omluvila z účasti na hlavním líčení, a proto byla její výpověď z přípravného řízení přečtena. Obvodní soud se pokusil svědkyni předvolat, avšak ta účast odmítla s ohledem na práci v zahraničí a z obav ze stěžovatele.

Rozsudkem z prosince 2008 byl stěžovatel uznán vinným z vydírání a odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody ve výši 2,5 roku. Obvodní soud uvedl, že se opřel o výpověď svědkyně a další výpovědi (matky, přítelkyně a psychologky svědkyně), které výpověď svědkyně podpořily. Dále vzal v potaz znalecké posudky, e-maily a SMS zprávy stěžovatele a dopis, který svědkyně napsala své přítelkyni. Městský soud v březnu 2010 rozsudek obvodního soudu potvrdil s odůvodněním, že vina stěžovatele byla jednoznačně prokázána výpovědí svědkyně a dalšími nepřímými důkazy. Městský soud se velmi podrobně vyjádřil k věrohodnosti svědkyně.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že neměl možnost zpochybnit výpověď klíčové svědkyně, která byla vyslechnuta pouze v přípravném řízení prostřednictvím neodkladného a neopakovatelného úkonu bez účasti stěžovatele, a z toho důvodu mu nebylo zaručeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

A. OBECNÉ ZÁSADY

Na úvod Soud s odkazem na věc *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) shrnul příslušné zásady vyplývající z čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy. Zdůraznil, že použití výpovědí získaných v rámci přípravného řízení jako důkazů není samo o sobě neslučitelné s uvedenými ustanoveními, která však zpravidla vyžadují,

aby obhajoba měla adekvátní příležitost zpochybnit a vyslechnout daného svědka, ať již při jeho výslechu v přípravném řízení či v pozdější fázi trestního řízení. Soud postupuje podle třístupňového testu definovaného v rozsudku *Al-Khawaja a Kahery* (cit. výše), dle kterého musí určit:

- zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědka, a tedy i pro připuštění výpovědi tohoto nepřítomného svědka jako důkazu;
- zda byla výpověď nepřítomného svědka výlučným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení obžalovaného;
- zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně silných procesních záruk, které kompenzovaly obtíže způsobené obhajobě v důsledku přijetí takové výpovědi a zajistily, aby řízení jako celek bylo spravedlivé.

Tyto zásady byly dále upřesněny ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015), kdy velký senát potvrdil, že absence závažného důvodu pro nepřítomnost svědka nemůže být sama o sobě rozhodující pro závěr o nespravedlivosti řízení, avšak zůstává velmi důležitým faktorem, který je třeba při posouzení celkové spravedlivosti řízení zvážit a který může jazýček vah vychýlit ve prospěch závěru o porušení čl. 6 odst. 1 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Soud připomněl, že je-li důvodem nepřítomnosti svědka skutečnost, že jej nebylo možno kontaktovat, jsou vnitrostátní soudy zásadně povinny využít mezinárodní právní pomoc, zdržuje-li se svědek v zahraničí a mají-li tento mechanismus k dispozici.

Rozsah vyvažujících faktorů potřebných k tomu, aby bylo řízení považováno za spravedlivé, bude záležet na váze důkazu podaného nepřítomným svědkem. Čím významnější bude tento důkaz, tím větší váhu budou muset mít vyvažující faktory, aby mohlo být řízení jako celek považováno za spravedlivé (*Seton proti Spojenému království*, č. 55287/10, rozsudek ze dne 31. března 2016, § 58 a 59).

B. POUŽITÍ TĚCHTO ZÁSAD NA PROJEDNÁVANOU VĚC

Soud předeslal, že svědkyně, která v řízení vystupovala rovněž jako poškozená, vypovídala před zahájením trestního stíhání stěžovatele formou neodkladného a neopakovatelného úkonu a její výpověď byla v hlavním líčení přečtena. Obhajoba tak neměla v žádné fázi řízení možnost ji konfrontovat.

a) *Zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědkyně u hlavního líčení*

Soud uvedl, že obvodní soud konal hlavní líčení, aniž svědkyni vyslechl. Po neúspěšných pokusech o její předvolání byla její výpověď z přípravného řízení přečtena. Hlavním důvodem její neúčasti na hlavním líčení byla skutečnost, že pobývala ve Spojeném království. Její strach z konfrontace se stěžovatelem byl důvodem podružným. Soud nicméně připouští zvláštní zranitelnost obětí domácího násilí, která vyžaduje aktivní zapojení státu do jejich ochrany (*Eremia proti Moldavsku*, č. 3564/11, rozsudek ze dne 28. května 2013, § 32–36), což zahrnuje zajištění zvláštních podmínek pro jejich účast na jednání, aby se zabránilo traumatizujícímu opakování výpovědi, a přijetí opatření na účinnou ochranu obětí před výhrůzkami a možnou odplatou.

Soud konstatoval, že obvodní soud se příliš nesnažil zajistit přítomnost svědkyně, i když je zpravidla vyžadováno, aby vnitrostátní soudy využily mezinárodní právní pomoci. Obvodní soud se spokojil s písemným vysvětlením svědkyně, která uváděla, že pobývá v zahraničí a přítomnost stěžovatele by pro ni byla velice stresující. Soud dospěl k závěru, že neexistoval závažný důvod pro neúčast svědkyně při hlavním líčení. Tato skutečnost však nemůže být sama o sobě rozhodující pro závěr o nespravedlivosti řízení (*Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 55).

b) *Zda byla výpověď svědkyně výlučným nebo rozhodujícím základem pro stěžovatelovo odsouzení*

V projednávané věci Soud především konstatoval, že výpověď svědkyně byla sice hlavním důkazem, ale nebyla výlučným nebo rozhodujícím důkazem. Stěžovatelova trestná činnost byla též prokázána řetězcem nepřímých důkazů, které podporují výpověď svědkyně a potvrzují věrohodnost jejich tvrzení. Mezi ně patří e-maily zaslané stěžovatelem, posudky znalců z oboru kybernetika a výpočetní tech-

nika a psychiatrie a výpovědi dalších svědkyň. Platí však, že výpověď svědkyně měla významnou váhu a její připuštění mohlo znevýhodnit obhajobu.

c) Zda existovaly dostatečné vyvažující faktory

Soud konstatoval, že český trestní řád umožňuje před podáním obvinění formou neodkladných a neopakovatelných úkonů vyslechnout svědka, u kterého se očekává, že nebude pro účely výpovědi v hlavním líčení k dispozici, a rovněž umožňuje přečíst výpověď svědka v hlavním líčení, pokud mu svědek není přítomen. V projednávané věci obsahovala žádost o provedení neodkladného a neopakovatelného úkonu velmi podrobné odůvodnění, které popisuje, jak stěžovatel svědkyni vydíral v České republice i Spojeném království, a uvádí, že se svědkyně necítila v České republice vzhledem k proběhlým událostem bezpečně. Její výslech se konal za účasti soudce, což sice samo nenahrazuje právo obžalovaného na výslech svědků, kteří ho obviňují (srov. *Tseber proti České republice*, č. 46203/08, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, § 62) a nevyvažuje nevyužití mezinárodní právní pomoci v případě pobytu svědka v zahraničí, nicméně v tomto případě přítomnost soudce zajistila zákonnost úkonů prováděných policií a byla jednou z procesních záruk chránících právo na spravedlivý proces.

Soud byl dále toho názoru, že přezkum výpovědi svědkyně obvodním soudem byl pečlivý. Obvodní soud si byl vědom toho, že k výpovědi svědkyně musí přistupovat s opatrností. Vyhodnotil, že její výpověď byla věrohodná, jelikož byla v souladu s dalšími důkazy (výpověď matky svědkyně, obsahem dopisu přítelkyni a výpovědí psychologky svědkyně). Soud dále uvedl, že stěžovatel svědkyni osobně znal mnoho let a mohl tak spolehlivost a věrohodnost její výpovědi důkladně zpochybnit. Soud přiložil významnou váhu důkladnému přezkumu provedenému městským soudem, který se zejména vyjádřil k tomu, proč neexistovaly důvody se domnívat, že svědkyně stěžovatele křivě obvinila, a vyloučil možnost, že by si celý příběh proti stěžovateli vymyslela. Soud byl tudíž přesvědčen, že i v rámci odvolacího řízení byla vynaložena nezbytná péče.

d) Posouzení celkové spravedlivosti trestního řízení

Soud rozhodl, že i přes obtíže způsobené obhajobě připuštěním výpovědi svědkyně z přípravného řízení existovaly dostatečné vyvažující faktory, na jejich základě lze učinit závěr, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudkyně Lazarova Trajkovska a soudce Bianku ve svém společném nesouhlasném stanovisku odkázali na důvody, které vedly k jejich nesouhlasnému stanovisku ve věci *Bátěk a ostatní proti České republice* (č. 54146/09, rozsudek ze dne 12. ledna 2017). Svědkyně se zdržovala v Londýně, avšak stejně jako ve věci *Bátěk a ostatní* vnitrostátní orgány použily postup, že v případě pobytu svědka v zahraničí není možné jeho výpověď zopakovat v hlavním líčení, přičemž se jedná o svědka pobývajícího v jiném členském státě Evropské unie, v níž by soudní spolupráce měla být účinná.

Rozhodnutí ze dne 7. března 2017 ve věcech č. 60702/11 a 59633/12 – DOMIRA, spol. s r. o. proti České republice a Meluzínová proti České republice

Výbor první sekce Soudu rozhodl o nepřijatelnosti stížností, v nichž stěžovatelky namítaly porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a práva na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy, když shledal, že vzhledem k výši odškodnění, kterého se jim na vnitrostátní úrovni za průtahy v řízeních dostalo, je nadále nelze považovat za „oběti“ namítaných porušení Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

A. VĚC DOMIRA, SPOL. S R. O. PROTI ČESKÉ REPUBLICE

a) Nalézací řízení

V únoru 1994 byla proti stěžovatelce podána u Okresního soudu ve Zlíně žaloba na zaplacení částky ve výši cca 36 tis. Kč s příslušenstvím, které bylo vyhověno. K odvolání stěžovatelky však Krajský soud v Brně vydaný rozsudek zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení. V srpnu 1998 okresní soud žalobě opět vyhověl. Stěžovatelka se neúspěšně odvolala. Její dovolání Nejvyšší soud odmítl jako nepřijatelné a její ústavní stížnost byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

V říjnu 2003 rozhodl okresní soud o příslušenství pohledávky a o nákladech řízení. Po projednání věci odvolacím soudem podala stěžovatelka dovolání, na jehož základě Nejvyšší soud zrušil rozsudky nižších soudů a věc se ocitla znovu před soudem prvního stupně. Jelikož však došlo k úhradě žalované částky, vzal žalobce žalobu zpět. Okresní soud řízení zastavil a uložil stěžovatelce uhradit náklady řízení státu. Stěžovatelka se odvolala s tím, že její úspěch ve věci nebyl nepatrný, a v září 2009 krajský soud stěžovatelce vyhověl. Nalézací řízení vedené na čtyřech stupních soudní soustavy ve svém souhrnu trvalo celkem patnáct let a devět měsíců.

b) Kompenzační řízení

V říjnu 2006 uplatnila stěžovatelka nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou nalézacího řízení u Ministerstva spravedlnosti. To z uvedeného titulu stěžovatelce přiznalo částku 74 tis. Kč. Stěžovatelka s výší odškodnění nesouhlasila a podala neúspěšně žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2, později i odvolání, dovolání a ústavní stížnost; Nejvyšší soud v odůvodnění poukázal především na nízký význam předmětu sporu pro stěžovatelku. Řízení celkově skončilo v dubnu 2011 a trvalo čtyři roky a sedm měsíců. Stěžovatelce se dostalo náhrady za vzniklou nemajetkovou újmu v celkové výši 74 tis. Kč.

B. VĚC MELUZÍNOVÁ PROTI ČESKÉ REPUBLICE

a) Řízení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí

V květnu 1997 podala stěžovatelka u Okresního soudu v Náchodě návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, kterému soud vyhověl a nařídil dražbu. Po dobrovolné úhradě části dluhu povinným prvoinstanční soud částečně výkon rozhodnutí zastavil. V květnu 2004 soud zastavil výkon rozhodnutí i ve zbylém rozsahu, načež k odvolání stěžovatelky dané usnesení zrušil. Proti tomu se následně neúspěšně odvolal povinný. Poté, co se stěžovatelka na splnění dluhu s povinným dohodla, vydal okresní soud usnesení, jímž výkon rozhodnutí zastavil i ve zbylém rozsahu. Usnesení nabylo právní moci v září 2005. Vykonavací řízení tedy na dvou stupních soudní soustavy trvalo celkem osm let a tři měsíce.

b) Kompenzační řízení

V dubnu 2007 uplatnila stěžovatelka u Ministerstva spravedlnosti nárok na úhradu nemajetkové újmy vzniklé nepřiměřenou délkou vykonávacího řízení. Jelikož ministerstvo v šestiměsíční lhůtě nereagovalo, podala v říjnu 2007 žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Teprve poté stěžovatelka obdržela přípis ministerstva, v němž jí bylo přiznáno odškodnění ve výši 33 tis. Kč. Soud prvního stupně považoval tuto náhradu za postačující, zatímco odvolací soud nesouhlasil, a proto jeho rozhodnutí opakovaně zrušil. V listopadu 2011 vydal obvodní soud v pořadí třetí rozsudek ve věci, kterým stěžovatelce přiznal dodatečnou náhradu nemajetkové újmy ve výši 77 tis. Kč. Obě strany se odvolaly. Městský soud v Praze dle návrhu žalovaného snížil výši přiznané náhrady na částku 44 tis. Kč. Při jejím výpočtu přihlédl k nepřiměřené délce kompenzačního řízení samotného. Proto vycházel ze základní částky pro výpočet náhrady za rok trvání řízení ve výši 20 tis. Kč namísto 15 tis. Kč. Celková délka odškodňovacího řízení na dvou stupních soudní soustavy byla pět let a tři měsíce. Stěžovatelka dosáhla náhrady za vzniklou nemajetkovou újmu v celkové výši 77 tis. Kč.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelky v řízení před Soudem namítaly, že nalézací i kompenzační řízení v jejich věcech nedostala požadavku na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Vzhledem k délce samotného kompenzačního řízení podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem („OdškZ“), a výši odškodnění, kterého se jim v jeho rámci dostalo, dále namítaly porušení článku 13 Úmluvy a poukazyvaly na neúčinnost kompenzačního prostředku nápravy.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Soud připomněl, že postavení stěžovatele coby oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy závisí na tom, zda vnitrostátní orgány uznaly – výslovně nebo alespoň co do podstaty – namítané porušení Úmluvy a zda poskytly stěžovateli vhodnou a dostatečnou nápravu (*Cocchiarella proti Itálii*, č. 64886/01, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2006, § 71 a 72). Jelikož Ministerstvo spravedlnosti i vnitrostátní soudy výslovně uznaly, že k porušení práva stěžovatelek na projednání věci v přiměřené lhůtě došlo, závisí jejich postavení jako obětí na tom, zda se jim dostalo vhodné a dostatečné nápravy.

a) *Věc DOMIRA, spol. s r. o. proti České republice*

S ohledem na okolnosti případu Soud považoval odškodnění ve výši 74 000 Kč přiznané stěžovatelské společnosti za dostatečné. Přihlédl přitom zejména k tomu, že z pohledu stěžovatelky nemohlo být v hlavním řízení mnoho v sázce. Ve prospěch sníženého významu předmětu řízení svědčí jak skutečnost, že se jednalo o obchodněprávní spor o částku přibližně 1 320 €, tak i procesní postavení stěžovatelky jako žalované. O žalované jistě bylo navíc rozhodnuto již v roce 2003. Po zbylou dobu probíhalo řízení toliko ohledně příslušenství pohledávky. Dle Soudu nadto nic ve spisovém materiálu nenaznačuje, že by stěžovatelka jako právnická osoba v důsledku průtahů utrpěla větší nemajetkovou újmu. Soud se ztotožnil s postojem vlády a připomněl, že ve věci *Comingersoll A. A. proti Portugalsku* (č. 35382/97, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 35) sice připustil možnost přiznání náhrady za průtahy v řízení i ve vztahu k obchodním korporacím, zároveň však naznačil, že její přiznání není obecným pravidlem jako u osob fyzických, nýbrž odvisí od konkrétních okolností případu. Proto je namístě vždy zkoumat, zda ke vzniku takové újmy skutečně v tom kterém případě došlo, a to např. z důvodu újmy na pověsti právnické osoby, nejistoty při plánování jejich rozhodnutí a konečně – i když v menší míře – z důvodu úzkosti či nepohodlí, které museli pociťovat členové jejich řídicích orgánů. V projednávané věci však Soud neshledal nic, co by naznačovalo, že by stěžovatelka v důsledku průtahů nalézacího řízení mohla pociťovat zvýšenou nemajetkovou újmu ve shora uvedeném smyslu.

Co se týče délky kompenzačního řízení, Soud shledal, že tři roky a osm měsíců trvající řízení na čtyřech stupních soudní soustavy (čtyři roky a šest měsíců, pokud je počítáno i mimosoudní projednání nároku ze strany ministerstva) nelze považovat za nepřiměřené. Nadto stěžovatelka v rámci tohoto řízení nenavrhovala, aby byla náhrada nemajetkové újmy navýšena právě s ohledem na délku samotného řízení kompenzačního.

Ve světle výše uvedených skutečností Soud učinil závěr, že se stěžovatelce dostalo vhodné a postačující náhrady, a proto ji nadále nelze považovat za oběť tvrzeného porušení Úmluvy dle článku 34 Úmluvy.

b) *Věc Meluzínová proti České republice*

Ve vztahu k druhé stěžovatelce Soud naznal, že částka, která jí byla jako náhrada vzniklé nemajetkové újmy na vnitrostátní úrovni přiznána, je sice nižší než částka, kterou za podobné průtahy přiznává Soud, nicméně s ohledem na okolnosti případu ji lze stále ještě považovat za vhodnou a dostatečnou formu nápravy. Přiměřenost výše odškodnění je totiž třeba posuzovat mj. s přihlédnutím k životní úrovni v dotčeném smluvním státu.

Soud uznal, že délku kompenzačního řízení překračující pět let na dvou stupních soudní soustavy nelze považovat za přiměřenou. Městský soud v Praze však k návrhu stěžovatelky vzal délku tohoto

řízení v potaz při stanovení výše odškodnění (srov. *Sartory proti Francii*, č. 40589/07, rozsudek ze dne 24. září 2009, § 26). Proto při výpočtu náhrady vycházel ze základní částky odškodnění za rok trvání řízení ve výši 20 tis. Kč namísto 15 tis. Kč. Výslednou částku přiznaného zadostiučinění tak Soud považoval za dostatečnou.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Vzhledem k závěru o neporušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu, že vnitrostátní soudy poskytly stěžovatelkám dostatečnou náhradu, Soud dále shledal, že měly k dispozici účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy (srov. *Mets proti Estonsku*, č. 38967/10, rozhodnutí ze dne 7. května 2013, § 36; *Jussi Uoti proti Finsku*, č. 43180/04, rozhodnutí ze dne 9. prosince 2008). Tuto námitku tudíž Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

Současně však Soud připomněl, že již ve věci *Vokurka proti České republice* (č. 40552/02, rozhodnutí ze dne 16. října 2007) vyjádřil obavu z nadměrného prodlužování kompenzačních řízení, která mohou být dle české právní úpravy vedena před orgány několika stupňů, a podotkl, že pokud by v budoucnu vyšlo najevo, že průtahy v řízení dle OdškZ jsou systémovým problémem a stěžovatelé se z tohoto důvodu nemohli domoci vyššího odškodnění (srov. *Golha proti České republice*, č. 7051/06, rozsudek ze dne 26. května 2011, § 71 a 73) – a to bez ohledu na stádium řízení, v němž průtahy nastaly, mohl by Soud svůj závěr o účinnosti tohoto prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy přehodnotit.

Rozhodnutí ze dne 15. června 2017 ve věci č. 16782/15 – *Zaňko proti České republice*

Výbor první sekce Soudu rozhodl o nepřijatelnosti stížnosti, v níž stěžovatelka namítala porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když shledal, že vzhledem k výši odškodnění, kterého se stěžovatelce na vnitrostátní úrovni dostalo, ji nadále nelze považovat za oběť namítaného porušení Úmluvy. Z důvodu nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy Soud dále prohlásil za nepřijatelné námitky porušení čl. 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky kompenzačního řízení samotného.

I. Skutkové okolnosti

A. NALÉZACÍ ŘÍZENÍ

V březnu 2007 se stěžovatelka obrátila na soudy s návrhem na zahájení řízení o nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním žádosti o udělení českého státního občanství nezletilému. V červenci 2009 pak podala návrh na pozastavení rodičovské zodpovědnosti otce. Řízení byla poznamenána obdobími, kdy zůstaly vnitrostátní soudy téměř nečinné. Obě řízení byla zastavena v dubnu 2013, jelikož stěžovatelka vzala oba návrhy zpět poté, co jí vyhověly soudy v rodném Bělorusku, které otce zbavily rodičovské zodpovědnosti. Celková délka řízení tedy činila více než 6 let, během nichž se stěžovatelka rozhodnutí ve věci nedočkala.

B. KOMPENZAČNÍ ŘÍZENÍ

V říjnu 2012 stěžovatelka uplatnila u Ministerstva spravedlnosti nárok na peněžité odškodnění za nemajetkovou újmu, která jí měla být způsobena v důsledku nepřiměřené délky daného řízení. Dle názoru ministerstva však nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Stěžovatelka se následně domáhala zadostiučinění žalobou k Obvodnímu soudu pro Prahu 2 a po jejím zamítnutí i skrze odvolání k Městskému soudu v Praze. Soudy sice uznaly, že řízení trpěla průtahy, nicméně konstatování porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě je postačující formou nápravy. Přestože stěžovatelka podala již v této fázi vnitrostátního řízení stížnost k Soudu, domáhala se dále přiznání odškodnění na vnitrostátní úrovni dovoláním. Nejvyšší soud stěžovatelce přisvědčil v tom, že se podřízeným soudům nepodařilo vyvrátit silnou domněnku, že jí v důsledku nepřiměřené délky vnitrostátního řízení byla způsobena nemajetková újma, kterou je třeba odčinit v penězích. Ve světle těchto skutečností žalované ministerstvo v rámci opakovaného

řízení před soudem prvního stupně uzavřelo se stěžovatelkou smír, na jehož základě jí byla přiznána a vyplacena náhrada újmy ve výši 102 938 Kč, úrok z prodlení čítající 21 908 Kč a náhrada nákladů právního zastoupení ve výši 30 637 Kč.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

I přes shora uvedené skutečnosti se stěžovatelka rozhodla v řízení před Soudem pokračovat, když namítala, že přiznané odškodnění pokrývalo výlučně újmu způsobenou jí průtahy původního řízení, přičemž ani samotné kompenzační řízení nedostalo požadavku na projednání v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatelka zároveň tvrdila, že vnitrostátní kompenzační prostředek nápravy je neúčinný ve smyslu článku 13 Úmluvy, neboť vnitrostátní soudy při výpočtu náhrad z úřední povinnosti nezohledňují jeho nepřiměřenou délku.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Soud připomněl, že postavení stěžovatele coby oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy závisí na tom, zda vnitrostátní orgány uznaly – výslovně nebo alespoň co do podstaty – namítané porušení Úmluvy a zda poskytly stěžovateli vhodnou a dostatečnou nápravu (*Amuur proti Francii*, č. 19776/92, rozsudek ze dne 25. června 1996, § 36; *Fešar proti České republice*, č. 76576/01, rozsudek ze dne 13. listopadu 2008, § 44). Soud přihlédl k tomu, že Obvodní soud pro Prahu 2 výslovně uznal, že k porušení práva stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě došlo. Strany následně uzavřely smírné urovnání, na jehož základě se stěžovatelce dostalo vhodné a dostatečné nápravy. Soud tedy přisvědčil vládě, že byly splněny obě podmínky, které vedou ke ztrátě postavení oběti, a proto stížnost odmítl jako nepřijatelnou v souladu s čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Na poli tohoto ustanovení Úmluvy Soud rovněž souhlasil s vládou v tom, že stěžovatelka na vnitrostátní úrovni nenamítala, že by bylo nepřiměřeně dlouhé i kompenzační řízení samotné, ani že by z tohoto důvodu nebylo možné považovat daný prostředek nápravy za účinný pro účely článku 13 Úmluvy. I tuto námitku tudíž prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy dle čl. 35 odst. 1 a 4 Úmluvy.

Rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017 ve věci č. 35289/11 – *Regner proti České republice*

Velký senát Soudu dospěl poměrem deseti hlasů proti sedmi k závěru, že i když stěžovateli ani jeho advokátu nebylo umožněno, aby se v rámci soudního přezkumu rozhodnutí NBÚ o odnětí bezpečnostní prověrky seznámili s klíčovým důkazem – utajovanou zprávou zpravodajské služby –, nedošlo tím bez dalšího k zásahu do samotné podstaty práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož řízení obsahovalo dostatečné procesní záruky způsobilé zachovat spravedlivou rovnováhu mezi zájmem na ochraně utajovaných informací a právy stěžovatele na kontradiktornost řízení a rovnost zbraní.

I. Skutkové okolnosti

Národní bezpečnostní úřad („NBÚ“) vydal stěžovateli osvědčení fyzické osoby pro styk s utajovanými informacemi pro stupeň utajení „Tajné“, které bylo nezbytné pro jeho působení ve funkcích zástupce prvního náměstka ministra a sekčního ředitele na Ministerstvu obrany. Na základě zprávy zpravodajské služby podléhající režimu utajení na stupni „Vyhrazené“ však vznikly důvodné pochybnosti o bezpečnostní spolehlivosti stěžovatele. Konkrétně bylo zjištěno jeho chování, které vyvolávalo pochybnosti o jeho věrohodnosti, neovlivnitelnosti a schopnosti uchovávat důvěrnost utajovaných informací. NBÚ proto bezodkladně rozhodl o zrušení platnosti stěžovatelovy bezpečnostní prověrky. Ten posléze s odvoláním na zdravotní důvody požádal zaměstnavatele o převedení na jinou pozici. Pracovní poměr mezi stranami byl nakonec rozváznán dohodou.

Proti rozhodnutí o odnětí osvědčení podal stěžovatel rozklad k řediteli NBÚ a poté i správní žalobu. Pro účely řízení před Městským soudem v Praze postoupil NBÚ veškerý spisový materiál soudu, utajovanou zprávu nevyjímaje. V souladu s § 133 odst. 3 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti („ZOUI“), v tehdy platném znění, přitom označil ty jeho části, u nichž měl za to, že nemohou být vyňaty z režimu utajení (předmětná zpráva zpravodajské služby), neboť by tím mohlo dojít „k ohrožení nebo vážnému narušení činnosti zpravodajské služby nebo policie“. Stěžovateli a jeho právnímu zástupci bylo umožněno do spisu nahlédnout, nikoli však do jeho utajované části. Stejně tak mu byl ponechán prostor vylicít domnělé důvody, které mohly vést ke zrušení platnosti jeho osvědčení.

Městský soud po seznámení se s obsahem utajované zprávy odmítl, že by bylo rozhodnutí NBÚ nezákonné či svévolné. Obsah předmětné zprávy dle soudu naopak odůvodňoval závěr o existenci bezpečnostního rizika. Žalobu proto zamítl.

Obdobné stanovisko zaujal i Nejvyšší správní soud, když v řízení o kasační stížnosti vyzdvihl, že omezení procesních práv stěžovatele bylo vyváženo zárukami soudního přezkumu a procesní aktivitou soudu prvního stupně.

Ústavní stížnost byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

V souběžně probíhajícím trestním řízení byl stěžovatel s odstupem několika let shledán pravomocně vinným z účasti na organizované zločinecké skupině čítající více než 50 osob, která se v období předcházejícím zrušení platnosti jeho osvědčení dopouštěla manipulací s veřejnými zakázkami v resortu obrany.

II. Odůvodnění rozsudku Soudu

Stěžovatel před Soudem namítal, že řízení o přezkumu rozhodnutí NBÚ nebylo spravedlivé, jelikož mu v rozporu s požadavky kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní nebylo umožněno, aby se sám nebo prostřednictvím advokáta seznámil s obsahem klíčového podkladu rozhodnutí, přestože byl v důsledku tohoto rozhodnutí *de facto* zbaven příležitosti pokračovat ve výkonu veřejné funkce.

A. DOSAVADNÍ PRŮBĚH ŘÍZENÍ

Senát páté sekce Soudu v rozsudku ze dne 26. listopadu 2015 jednomyslně shledal, že k porušení práva stěžovatele na spravedlivé projednání věci nedošlo. Přesto bylo dne 2. května 2016 vyhověno žádosti stěžovatele o postoupení věci velkému senátu. Veřejné jednání ve Štrasburku se uskutečnilo dne 19. října 2016. Na podporu pozice české vlády využila práva vstoupit do řízení i vláda Slovenské republiky.

B. K PŘIJATELNOSTI

Vláda vnesla na poli přijatelnosti stížnosti dvě námítky.

K dotazu velkého senátu předně namítala, že stěžovatele nelze považovat za „oběť“ údajného porušení Úmluvy ve smyslu článku 34 Úmluvy, jelikož na rozdíl od jiných případů, jimiž se Soud v minulosti zabýval (srov. zejména *Ternovskis proti Lotyšsku*, č. 33637/02, rozsudek ze dne 29. dubna 2014; *Miryana Petrova proti Bulharsku*, č. 57148/08, rozsudek ze dne 21. července 2016), nebyl v důsledku odnětí bezpečnostní prověrky propuštěn ze zaměstnání. Ztráta osvědčení vyvolala toliko potřebu jeho převedení na jinou pracovní pozici. Soud tuto námitku spojil s projednáním odůvodněnosti stížnosti.

Vláda dále namítala, že posuzované řízení nespadá do působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní části, jelikož se netýkalo občanských práv nebo závazků stěžovatele.

Soud připomněl, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy se použije, jsou-li kumulativně splněny tři podmínky: (i) předmětem daného řízení musí být „spor“, (ii) který se týká „práva nebo závazku“, o nichž lze alespoň hájitelným způsobem tvrdit, že vyplývají z vnitrostátního právního řádu, přičemž Soud nemůže prostřednictvím výkladu vytvořit hmotné právo, které nemá žádný právní základ v daném státě, a koneč-

ně (iii) výsledek daného řízení musí být přímo rozhodující pro dané právo nebo závazek, jež musí být civilní povahy.

Soud si předně položil otázku, co přesně tvořilo podstatu námitky stěžovatele. Byla to nespravedlivost řízení, které zahájil před správními soudy poté, co NBÚ zrušil platnost jeho bezpečnostní prověrky. Dle vnitrostátního práva a rozhodovací praxe soudů je přitom osvědčení pro styk s utajovanými informacemi nezbytným předpokladem pro výkon některých povolání. Být držitelem osvědčení tak není autonomní právo, nýbrž podmínka *sine qua non* pro plnění určitého okruhu povinností. Tak tomu bylo i v projednávané věci, kde byla stěžovatelova schopnost plnit řádně služební povinnosti podmíněna oprávněním ke styku s utajovanými informacemi. Jeho ztráta měla tudíž rozhodující vliv na jeho osobní a profesní situaci, neboť mu bránila vykonávat tyto povinnosti v plném rozsahu a ucházet se o podobné pozice v rámci veřejné správy. Pro stěžovatele tedy nebylo v sázce jeho právo na přístup k utajovaným informacím jako takové, nýbrž jeho funkce a zaměstnání dotčené zrušením platnosti osvědčení. Předmětným rozhodnutím NBÚ proto byla dotčena stěžovatelova občanská práva.

I kdyby na stěžovatele bylo možné pohlížet jako na státního zaměstnance, jímž nebyl kvůli absenci zákona o státní službě, Soud podotkl, že podle jeho judikatury spory mezi státem a státními zaměstnanci v zásadě spadají do působnosti článku 6 Úmluvy, ledaže by byly splněny obě podmínky vytyčené ve věci *Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku* (č. 63235/00, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2007, § 62). První z těchto podmínek však nebyla splněna, když stěžovateli bylo podle vnitrostátní úpravy přiznáno právo napadnout zákonnost zrušení osvědčení u soudu. Z uvedeného vyplývá, že článek 6 Úmluvy je ve své občanskoprávní části na projednávanou věc použitelný.

S ohledem na závěr, že stěžovatel se mohl dovolávat občanského práva na přezkum rozhodnutí NBÚ, byl Soud dále toho názoru, že stěžovatel si může pro účely článku 34 Úmluvy nárokovat postavení oběti.

C. K ODŮVODNĚNOSTI

a) Obecné zásady

Soud nejprve připomněl, že zásady kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní vyžadují „spravedlivou rovnováhu“ mezi účastníky řízení: každému z účastníků musí být poskytnuta přiměřená možnost předložit své argumenty za podmínek, které jej podstatně neznevýhodňují vůči protistraně nebo protistranám (*Avotiņš proti Lotyšsku*, č. 17502/07, rozsudek velkého senátu ze dne 23. května 2016, § 119). Tato práva nicméně nejsou absolutní povahy a mohou tedy podléhat určitým omezením. Smluvní státy v této oblasti požívají určitého prostoru pro uvážení. Ani právo na zpřístupnění všech relevantních důkazů účastníku řízení není absolutní povahy. Nejen v trestních věcech Soud shledal, že mohou existovat různé protichůdné zájmy, například zájem na ochraně národní bezpečnosti, potřeba ochránit svědky před možnou odvetou či uchovat v tajnosti policejní metody vyšetřování zločinů, které je třeba vyvažovat oproti právům účastníka řízení. Na rozdíl od dřívějších rozsudků, v nichž Soud vyžadoval, aby bylo omezení těchto práv striktně nezbytné (srov. *T. G. proti Chorvatsku*, č. 39701/14, rozsudek ze dne 11. července 2017, § 52; *Ternovskis proti Lotyšsku*, cit. výše, § 67), velký senát konstatoval, že opatření omezující práva účastníka řízení lze považovat za přípustná za předpokladu, že jimi nebude zasahováno do samotné podstaty těchto práv. Aby tomu tak nebylo, musejí být případné obtíže způsobené účastníku řízení omezením jeho práv dostatečně vyváženy postupem soudních orgánů (*mutatis mutandis Fitt proti Spojenému království*, č. 29777/96, rozsudek velkého senátu ze dne 16. února 2000, § 45).

b) Použití uvedených zásad na projednávanou věc

V projednávané věci bylo stěžovatelem zahájené řízení oproti běžnému projednávání těchto žalob s plným zachováním zásad spravedlivého procesu omezeno ve dvou směrech: zaprvé, utajovaná zpráva nebyla zpřístupněna stěžovateli ani jeho právnímu zástupci, a zadruhé, vzhledem k tomu, že rozhodnutí o zrušení platnosti bezpečnostní prověrky bylo založeno na těchto dokumentech, důvody rozhodnutí nebyly stěžovateli sděleny. Soud tak zkoumal, zda tímto postupem došlo k zásahu do sa-

motné podstaty stěžovatelova práva na spravedlivý proces, a to ve světle spravedlivosti řízení jako celku. Proto se zaměřil zejména na posouzení dostupných procesních záruk a hodnotil, zda tyto dostatečně vyvažovaly omezení procesních práv stěžovatele.

Na prvním místě Soud přihlédl k tomu, že stěžovatelova věc byla projednána soudy, které disponují potřebnou mírou nezávislosti a nestrannosti. Tu ostatně stěžovatel v žádném stádiu řízení nezpochybňoval. Zadruhé, soudy mají neomezený přístup ke všem utajovaným dokumentům, na nichž NBÚ založil své rozhodnutí. Soudci mají totiž *ex lege* přístup ke všem utajovaným informacím bez ohledu na konkrétní stupeň jejich utajení. Zatřetí jsou to soudy, nikoliv NBÚ, kdo v konečné instanci rozhoduje o tom, zda jsou splněny zákonné důvody pro nezpřístupnění obsahu utajovaného důkazu dle § 133 odst. 3 ZOUJ, totiž že by jeho předložením stěžovateli mohlo dojít k ohrožení nebo vážnému narušení činností zpravodajských služeb nebo policie. Pokud by tuto podmínku neměly za splněnou, soudy mají pravomoc utajovaný důkaz předložit účastníku řízení k nahlédnutí. Začtvrté jsou soudy oprávněny přezkoumat věcné důvody, na nichž je rozhodnutí NBÚ založeno, a případně uplatnit svou kasační pravomoc, pokud by jej považovaly za nezákonné či dokonce svévolné. Rozsah jejich přezkumné pravomoci nadto není vymezen žalobním návrhem stěžovatele.

V projednávané věci přitom soudy řádně využily svých přezkumných pravomocí. Zabývaly se nejen důvodností nepředložení utajované zprávy stěžovateli, ale i věcnými důvody, které vedly ke zrušení jeho osvědčení. Nejvyšší správní soud v tomto ohledu uvedl, že utajovaná zpráva obsahuje konkrétní, ucelené a podrobné informace o chování a způsobu života stěžovatele, které představují bezpečnostní riziko a mají vliv na jeho věrohodnost, neovlivnitelnost a schopnost zachovávat důvěrnou povahu utajovaných informací. Dle názoru Soudu by sice bylo vhodné, aby vnitrostátní orgány – v rozsahu umožňujícím zachovat utajení a účinnost vyšetřování vedeného proti stěžovateli – vysvětlily, byť jen ve stručnosti, rozsah jimi provedeného přezkumu a obvinění vznesená proti stěžovateli. I přesto však s ohledem na průběh řízení jako celku, povahu sporu a prostor pro uvážení, který požívají vnitrostátní orgány, dospěl k závěru, že omezení stěžovatelových práv plynoucích ze zásad kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní bylo vyváženo postupem soudů, čímž byla zachována spravedlivá rovnováha mezi účastníky řízení a nebylo tak zasaženo do samotné podstaty stěžovatelova práva na spravedlivý proces.

K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

III. Odlišná stanoviska

K rozsudku je připojena řada odlišných stanovisek.

Soudce Wojtyczek ve svém souhlasném stanovisku poukázal na pochybnosti o náležitém odůvodnění rozsudku stran použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy na daný případ. Dle jeho názoru je patrné, že většina Soudu nedokázala přesně určit, jaké občanské právo bylo v předmětném řízení v sázce. Závěr o právu stěžovatele pokračovat v plnění svých úkolů dle pracovní smlouvy považuje za nepřesvědčivý, jelikož to byl stěžovatel sám, kdo požádal o odvolání z funkce. Stěžuje tak obstarat argument, že rozhodující pro určení, že byla dotčena stěžovatelova občanská práva, je ztráta jeho zaměstnání. Přesto však byla jeho občanská práva dotčena. Klíčové jsou nicméně úvahy většiny o tom, že zrušení bezpečnostního osvědčení mu znemožnilo vykonávat pracovní povinnosti v plném rozsahu a negativně ovlivnilo jeho schopnost získat jinou funkci jako státní zaměstnanec. Soudce nadto vyzdvihl, že dle jeho mínění Soud dostatečně nereflektuje zvláštní povahu správního soudnictví v některých členských státech, v nichž se může uplatňovat vyšetřovací zásada. Ta slouží jako podstatná záruka zachování celkové spravedlnosti řízení.

Soudkyně Lazarova Trajskovska a soudce López Guerra ve svém společném částečně nesouhlasném stanovisku sice hlasovali pro neporušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ale domnívali se, že stížnost měla být prohlášena za neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy, neboť čl. 6 odst. 1 Úmluvy není na dané řízení použitelný. Dle tehdy platné vnitrostátní úpravy totiž ani pracovní smlouva nezakládala „právo“ zastávat konkrétní pozici ve veřejné správě. Co se týče tvrzení většiny, že stěžovateli bylo ve výsledku bráněno ucházet se o jiné pozice, u nichž byla bezpečnostní prověrka vyžadována, zásah do

tohoto občanského práva byl jen teoretický. Stěžovatel nedoložil, že by pro něho mělo odnětí prověrky naznačené důsledky.

Soudci Raimondi, Sicilianos, Spano, Ravarani a Pastor Vilanova spatřují zásadní procesní nedostatek vnitrostátní právní úpravy v připuštění úplné absence sdělení důvodů, které stály v pozadí odnětí bezpečnostní prověrky. Jmenovaní soudci sice mají pochopení pro potřebu nepředložit účastníku řízení utajovaný dokument, nepovažují ale za nezbytné, aby mu nemohla být sdělena alespoň podstata jednání, kterého se měl dopustit. Kdyby se stěžovatel dozvěděl o tom, že je podezřelý ze spáchání konkrétního trestného činu, nepochybně by tomu přizpůsobil své další počínání. Kladou si však otázku, zda nebude ve střehu i při náhlém odnětí bezpečnostní prověrky, aniž mu jsou sděleny důvody. Úplné nesdělení důvodů přitom činí obranu dotyčné osoby zcela bezzubou. Dále uvádí dva důvody, proč ji nemohou svou činností nahradit soudy. Předně jim jako nezávislému třetímu nepřísluší role advokáta jedné ze stran. Zadruhé NBÚ ani soudy nejsou schopny ověřit pravdivost informací, na nichž je založena zpráva o výsledku šetření zpravodajské služby. Nemají totiž přístup do jejího spisu. V neposlední řadě zmiňovaní soudci lamentují nad tím, že většina nevyužila příležitosti nastolit v této oblasti stejně vysoký standard ochrany jako Soudní dvůr Evropské unie nebo Nejvyšší soud Spojeného království. Dle jejich mínění tedy k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy došlo.

K podobným závěrům ve svém částečně nesouhlasném stanovisku dospěl i soudce Serghides. Dle něho došlo navíc i k porušení práva stěžovatele na náležité odůvodnění rozhodnutí a práva na nezávislý a nestranný soud, neboť pokud soudy aktivně vystupovaly na podporu jednoho z účastníků řízení, může to v očích veřejnosti vzbuzovat objektivní pochybnosti o jejich nestrannosti a nezávislosti.

Konečně soudce Sajó ve svém nesouhlasném stanovisku upozornil na to, že Soud dosud nikdy ve vztahu ke kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní neuplatnil test, zda byla zasažena samotná podstata těchto práv, který je naopak typický u práva na přístup k soudu. Účelem testu bylo nadto vytyčit meze jednání státu, nikoliv založit blanketní oprávnění k negaci práva na spravedlivý proces, ledaže by bylo zasahováno do jeho jádra. Kromě toho považoval za nelogické, aby bylo možné zásah do samotné podstaty následně vyvážit procesním postupem soudů.

Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci č. 29056/13 – *Šlechta proti České republice*

Výbor první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, v níž bylo namítáno porušení práva na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nepřiměřené výše soudního poplatku a porušení majetkových práv dle článku 1 Protokolu č. 1 kvůli odmítnutí soudů zabývat se při neuhrazení soudního poplatku žalobou stěžovatele po věcné stránce, je nepřijatelná pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Proti stěžovateli bylo od června 1995 vedeno konkursní řízení, během něhož upozornil na závažná porušení povinností správce konkursní podstaty. Toho nakonec Krajský soud v Ústí nad Labem zprostil funkce. Dle přesvědčení stěžovatele mu postupem konkursního soudu a správce konkursní podstaty vznikla škoda v hodnotě přibližně 150 milionů Kč, jejíž náhrady se posléze domáhal žalobou dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem („OdškZ“). Stěžovatel později navrhl vstup správce konkursní podstaty do řízení v postavení druhého žalovaného, čemuž soud vyhověl. Část řízení týkající se výlučně právního vztahu mezi stěžovatelem a konkursním správcem, která se neřídila ustanoveními OdškZ, byla postoupena věcně příslušnému Městskému soudu v Praze. Městský soud stěžovateli vyměřil soudní poplatek ve výši 1 milion Kč. Stěžovatel požádal o osvobození od soudního poplatku. Městský soud žádosti vyhověl jen částečně v rozsahu 50 %. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel odvolal. Vrchní soud v Praze usnesení soudu prvního stupně změnil a stěžovateli přiznal osvobození ve výši 90 % částky uvedené v návrhu na zahájení řízení, neboť usoudil, že 10 % je stěžovatel schopen zaplatit a že zde není dán výjimečný důvod pro přiznání osvobození v celém rozsahu. Vrchní soud uvedl, že je na stěžovateli, který nebyl výdělečně činný a který v soudním řízení požadoval zaplacení velmi vy-

soké částky, aby se snažil opatřit si prostředky na zaplacení určitých nákladů s řízením spojených. Městský soud následně v souladu s pokyny odvolacího soudu vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku ve výši 100 tis. Kč. Zároveň odmítl stěžovateli ustanovit právního zástupce, jelikož nebyl plně osvobozen od soudních poplatků. Toto rozhodnutí v prosinci 2013 potvrdil vrchní soud. Na základě dovolání stěžovatele nicméně rozhodnutí vrchního soudu v květnu 2016 zrušil Nejvyšší soud a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

II. Odůvodnění rozsudku Soudu

Stěžovatel namítal, že vyměřením nepřiměřené výše soudního poplatku došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Dále tvrdil, že odmítnutím projednat jeho věc po věcné stránce jej vnitrostátní soudy zbavily možnosti ochrany majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.

Soud připomněl, že jeho pravomoc zabývat se stížností je podmíněna tím, že stěžovatel vyčerpал všechny vnitrostátní prostředky nápravy, a poskytl tak vnitrostátním orgánům dostatečnou příležitost napravit namítané porušení Úmluvy. Tato zásada je založena na předpokladu, že na vnitrostátní úrovni je ve vztahu k tvrzenému porušení dostupný účinný prostředek nápravy vyžadovaný článkem 13 Úmluvy (*Mifsud proti Francii*, č. 57220/00, rozhodnutí velkého senátu ze dne 11. září 2002, § 15).

K okolnostem projednávané stížnosti Soud poznamenal, že vnitrostátní řízení doposud nebylo skončeno. V mezidobí totiž zasáhl Nejvyšší soud, který rozhodnutí podřízených soudů zrušil, a přikázal jim věc k dalšímu projednání. V současné době tak nelze výsledek vnitrostátního řízení s určitostí předjímat. Na každý pád, i kdyby obecné soudy stěžovateli nevyhověly, je třeba, aby vyčerpал skutečně všechny dostupné prostředky a domáhal se tudíž ochrany i skrze podání ústavní stížnosti. S ohledem na výše uvedené Soud prohlásil stížnost za předčasnou a odmítl ji pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci č. 30700/13 – *Skupa proti České republice*

Výbor první sekce Soudu prohlásil stížnost týkající se namítané nepřiměřené délky občanskoprávního řízení za nepřijatelnou pro zneužití práva podat stížnost.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel zahájil v prosinci 2002 před Městským soudem v Brně řízení o náhradu škody z titulu bezdůvodného obohacení. V prosinci 2007 se stěžovatel obrátil na Ministerstvo spravedlnosti s nárokem podle zákona č. 82/1998 Sb. s poukazem na nepřiměřenou délku uvedeného řízení, které probíhalo ještě v době podání stížnosti k Soudu v roce 2013. Svých práv podle uvedeného zákona se následně domáhal rovněž před Obvodním soudem pro Prahu 2, který mu rozsudkem z listopadu 2009 přiznal zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 9 tis. Kč. Městský soud v Praze rozsudek obvodního soudu potvrdil a Nejvyšší soud v březnu 2012 odmítl dovolání stěžovatele, který nesouhlasil s výší přiznaného zadostiučinění. V listopadu 2012 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Podle stěžovatele došlo k porušení práva na spravedlivý proces chráněného čl. 6 odst. 1 z důvodu nepřiměřené délky občanskoprávního řízení vedeného před Městským soudem v Brně.

V průběhu řízení před Soudem vláda poukázala na skutečnost, že poté, co se stěžovatel v červnu 2014 znovu obrátil na Ministerstvo spravedlnosti s nárokem podle zákona č. 82/1998 Sb. ve vztahu k trvání původního občanskoprávního řízení po roce 2009, kdy obvodní soud vydal svůj rozsudek v řízení o náhradu škody, ministerstvo stěžovateli v říjnu 2014 přiznalo částku 83 tis. Kč jako zadostiučinění ve vztahu k celé délce řízení od jeho samotného počátku. Stěžovatel o tom Soud neinformoval,

ač je podle čl. 47 odst. 7 jednacího řádu Soudu povinen tak učinit ve vztahu ke všem okolnostem týkajícím se jeho stížnosti.

Soud připomněl, že podání neúplných nebo zavádějících informací ze strany stěžovatele, zejména týkají-li se samotné podstaty stížnosti, může představovat zneužití práva podat stížnost (*Hadrabová proti České republice*, č. 42165/02 a 466/03, rozhodnutí ze dne 25. září 2007). Stran úmyslu uvést Soud v omyl však musí existovat důvodné podezření (*Vasilevskiy proti Lotyšsku*, č. 73485/01, rozhodnutí ze dne 10. ledna 2012, a další judikatura zde citovaná). Ačkoli stěžovatel namítal, že se u ministerstva dožadoval zadostiučinění ve vztahu k délce původního řízení po roce 2009, zatímco před Soudem namítal nepřiměřenou délku celého řízení, Soud zdůraznil, že ministerstvo přiznalo stěžovateli zadostiučinění výslovně ve vztahu k délce celého řízení. Dospěl k závěru, že stěžovatel zamlčel Soudu příslušné informace relevantní jak ve vztahu k jeho tvrzení o neadekvátní výši zadostiučinění za nepřiměřenou délku původního řízení, tak ve vztahu k jeho tvrzení, že může být stále považován za oběť porušení Úmluvy podle článku 34 Úmluvy. Stížnost proto odmítl pro zneužití práva podat stížnost podle čl. 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy.

PŘÍLOHA Č. 3: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ

Při zpracování údajů o stížnostech oznámených vládě do jednotlivých kategorií v grafu uvedeném v úvodu zprávy týkající se stavu vyřizování stížností podaných k Soudu a oznámených vládě České republiky byla použita následující metodika.

Počítá se každá registrovaná stížnost zaslaná vládě České republiky zvlášť, ať už Soud žádal o stanovisko k její přijatelnosti a odůvodněnosti (což byl případ více než 99 % stížností), či nikoliv (tedy i tam, kde Soud pouze vydal předběžné opatření), bez ohledu na to, zda byla kauza určitého stěžovatele postupně registrována v několika stížnostech. U stížností také není brán zřetel na počet stěžovatelů, kteří je podali.

Všechny stížnosti, ve kterých Soud vydal odsuzující rozsudek, se v tomto přehledu objevují pouze v kategorii ‚Zjištěno alespoň jedno porušení Úmluvy‘. Je však možné, že odsuzující rozsudek ve věci samé nebyl definitivní tečkou za případem, protože Soud odročil otázku spravedlivého zadostiučinění. Takové stížnosti pak nejsou (znovu) započítány ani v kategorii ‚Smírná urovnání‘, pakliže byla věc po odsuzujícím rozsudku dořešena tímto způsobem, ani v kategorii ‚Stížnosti bez konečného rozhodnutí‘. Pokud takové stížnosti v těchto kategoriích existují, je naznačeno, že tomu tak je (v roce 2017 Soud vydal rozsudky ke spravedlivému zadostiučinění ohledně čtyř stížností, a zbylo tudíž pět stížností v režimu rozsudek ve věci samé + smírné urovnání a žádná v režimu nedořešené otázky spravedlivého zadostiučinění, což případně odráží právě čísla za znaménkem +).

Kategorie ‚Stížnosti, v nichž nebylo zjištěno žádné porušení Úmluvy‘ zahrnuje:

- jak rozsudky o neporušení (senátní rozsudek o neporušení ve věci *D. H. a ostatní* tu ovšem není započítán, jelikož byl následně překonán rozsudkem velkého senátu, jehož závěrem bylo konstatování porušení Úmluvy),
- tak konečná rozhodnutí o nepřijatelnosti stížností.

Počet stížností neodpovídá počtu rozhodnutí nebo rozsudků o nich vydaných, protože jednotlivé rozsudky nebo rozhodnutí mohou řešit současně více stížností a není navíc rozlišováno, zda v rozsudku, který řeší více stížností, byly některé prohlášeny za nepřijatelné nebo neodůvodněné, zatímco u jiných Soud konstatoval porušení Úmluvy. Někdy je registrace do více stížností spíše dílem náhody, jindy se jedná o zcela samotné problematiky vztahující se k jednomu stěžovateli.

Je také třeba zohlednit skutečnost, že některé stížnostní námitky mohou být v rozsudku o porušení shledány za odůvodněné, zatímco jiné nikoli (a mohou být zamítnuty nebo odmítnuty). Ani tyto podrobnosti nejsou v grafu zachyceny.

Kategorie ‚Uznání porušení‘ zahrnuje případy, kdy řízení skončilo jednostranným prohlášením vlády.

Z hlediska dne, kdy bylo o stížnosti rozhodnuto, se bere v potaz den zveřejnění, nikoli přijetí rozhodnutí. Soud v tomto ohledu v současné době odlišuje rozsudky, u nichž je datum zveřejnění uvedeno na titulní stránce, ač je z dalšího textu zřejmé, kdy se konala závěrečná porada, a rozhodnutí, která jsou v jeho databázi stále formálně datována dnem přijetí, ač jsou, podobně jako rozsudky, zveřejňována zhruba s odstupem tří týdnů od jejich přijetí.

PŘÍLOHA Č. 4: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

V roce 2017 v kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, která je součástí Ministerstva spravedlnosti (viz ustanovení § 11 odst. 5 zákona č. 2/1969 Sb., ve znění zejména zákona č. 135/1996 Sb.) a jejíž postavení a činnost se dále řídí zejména zákonem č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány, a Statutem vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, schváleným usnesením vlády ze dne 17. srpna 2009 č. 1024, působili:

JUDr. Vít Alexander Schorm	vládní zmocněnec	
Mgr. Petr Konůpka	zástupce vládního zmocněnce	
Ing. Bc. Ota Hlinomaz, LL.M.	vrchní ministerský rada	
Mgr. Eliška Hodysová	vrchní ministerský rada	
Mgr. Viktor Kunderák, E.MA	vrchní ministerský rada	
Mgr. Eva Petrová	vrchní ministerský rada	
Mgr. Vladimír Pysk, LL.M.	vrchní ministerský rada	
Mgr. Diana Šmídová	vrchní ministerský rada	od 15. listopadu 2017
Mgr. Kateřina Šrytrová	vrchní ministerský rada	od 1. února do 31. srpna 2017
Mgr. Liubou Asenova	asistentka	od 16. listopadu 2017
Kateřina Radová	dohoda o provedení práce	od 1. listopadu 2017

Kancelář vládního zmocněnce sídlí na adrese Na Děkance 3, Praha 2. Lze ji kontaktovat:

- telefonicky na čísle 221 997 437,
- telefaxem na čísle 221 997 445 a
- elektronickou poštou na adrese kvz@msp.justice.cz.

OBSAH

I. STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA.....	5
ÚVOD	5
1. NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ.....	7
1.1. <i>Rozhodnutí Soudu o stížnostech proti České republice.....</i>	<i>7</i>
1.1.1. Odsuzující rozsudky	7
1.1.1.1. Rozsudky ve věci samé	7
1.1.1.2. Rozsudky ke spravedlivému zadostiučinění	7
1.1.2. Rozsudky o neporušení Úmluvy a rozhodnutí o nepřijatelnosti.....	8
1.1.2.1. Rozsudky o neporušení Úmluvy	8
1.1.2.2. Rozhodnutí o odmítnutí stížností	8
1.1.3. Stížnosti, o nichž bylo řízení zastaveno.....	9
1.1.3.1. Smírně urovnané případy	9
1.1.3.2. Případy uzavřené jednostranným prohlášením vlády	9
1.1.3.3. Stížnosti vzaté zpět.....	9
1.2. <i>Nově oznámené stížnosti a další aktivity v řízení před Soudem .....</i>	<i>9</i>
1.2.1. Nově oznámené stížnosti.....	9
1.2.2. Další aktivity v řízení před Soudem.....	10
1.2.2.1. Další zpracovávaná stanoviska ke stížnostem proti České republice	10
1.2.2.2. Realizace předběžných opatření	11
1.2.2.3. Ústní jednání před Soudem	11
1.2.2.4. Aktivity související se stížnostmi proti třetím zemím	11
2. VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ	12
2.1. <i>Věci, v nichž byl dohled nad výkonem uzavřen.....</i>	<i>12</i>
2.2. <i>Individuální opatření k nápravě.....</i>	<i>12</i>
2.2.1. Obnova řízení u Ústavního soudu.....	13
2.2.2. Analýza potřeby a možnosti dalších individuálních opatření	13
2.3. <i>Obecná opatření k nápravě .....</i>	<i>14</i>
2.3.1. Případy s trvajícím potřebou přijetí obecných opatření	14
2.3.1.1. Vzdělávání romských dětí osm let po rozsudku velkého senátu	14
2.3.1.2. Další rozsudky, u nichž přetrvává potřeba přijmout obecná opatření k nápravě.....	15
2.3.1.2. Další rozsudky poukazující na vhodnost přijetí určitých obecných opatření.....	16
2.3.2. Případy bez trvajícím potřebou přijetí obecných opatření.....	16
DOSLOV	18
Zaprvé. Soud v perspektivě změn systému Úmluvy	18
Zadruhé. Česká republika v systému Úmluvy	20
II. KOLEKTIVNÍ STÍŽNOSTI PODANÉ K EVROPSKÉMU VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA.....	21
1. <i>Úvod.....</i>	<i>21</i>
2. <i>Evropská sociální charta a evropský výbor pro sociální práva .....</i>	<i>21</i>
3. <i>Stav projednávání kolektivních stížností proti České republice .....</i>	<i>22</i>
3.1. Kolektivní stížnosti rozhodnuté před rokem 2017.....	22
3.2. Kolektivní stížnosti oznámené před rokem 2017, o nichž dosud nebylo rozhodnuto.....	23
3.3. Nově oznámené kolektivní stížnosti	23
4. <i>Závěr.....</i>	<i>24</i>
III. OZNÁMENÍ PODANÁ KE SMLUVNÍM ORGÁNŮM OSN	25
1. <i>Úvod.....</i>	<i>25</i>
2. <i>Smluvní orgány OSN .....</i>	<i>25</i>
3. <i>Stav projednávání jednotlivých oznámení.....</i>	<i>26</i>
3.1. Výbor OSN pro lidská práva (HRC)	26
3.2. Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW)	26

3.3. Výbor OSN pro nucená zmizení (CED).....	26
4. Ratifikace opčního protokolu k úmluvě o právech osob se zdravotním postižením	27
IV. DALŠÍ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ V RÁMCI KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	29
1. Předsednictví České republiky ve Výboru ministrů Rady Evropy.....	29
2. Zasedání Kolegia expertů.....	30
3. Zpravodaj Kanceláře vládního zmocněnce	31
4. Rozšíření databáze vybraných rozhodnutí Soudu.....	31
5. Šíření povědomí o judikatuře Soudu (přednášky a školení)	32
6. Působení pracovníků kanceláře v pracovních skupinách.....	32
7. Analýzy a připomínkování legislativních návrhů	33
PŘÍLOHA Č. 1: ANOTACE ODSUZUJÍCÍCH ROZSUDKŮ SOUDU	35
Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci <i>Beránek proti České republice</i>	35
Rozsudky ze dne 9. února 2017 ve věcech <i>Čapský a Jeschkeová</i> a ve věci <i>Heldenburgovi proti České republice</i> (spravedlivé zadostiučinění)	36
Rozsudek ze dne 6. dubna 2017 ve věci <i>Žáková proti České republice</i> (spravedlivé zadostiučinění)...	39
PŘÍLOHA Č. 2: ANOTACE ZAMÍTAVÝCH ROZSUDKŮ NEBO ODMÍTAVÝCH ROZHODNUTÍ SOUDU	41
Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci <i>Bátěk a ostatní proti České republice</i>	41
Rozsudek ze dne 12. ledna 2017 ve věci <i>Štulíř proti České republice</i>	44
Rozhodnutí ze dne 7. března 2017 ve věcech <i>DOMIRA, spol. s r. o. proti České republice a Meluzínová proti České republice</i>	46
Rozhodnutí ze dne 15. června 2017 ve věci <i>Zaňko proti České republice</i>	49
Rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017 <i>Regner proti České republice</i>	50
Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci <i>Šlechta proti České republice</i>	54
Rozhodnutí ze dne 26. září 2017 ve věci <i>Skupa proti České republice</i>	55
PŘÍLOHA Č. 3: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ	57
PŘÍLOHA Č. 4: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	58
OBSAH	59